

BELEIDS- VOORSTELLEN

VOOR EEN
VERNIEUWD SOCIAAL
EKONOMISCH BELEID
IN VLAANDEREN

KONGRES

23 februari 1980

**Vlaamse Intergewestelijke
A.B.V.V.**

Hoogstraat 42 - 1000 Brussel

DIT VERSLAG VAN HET BUREAU VAN DE VLAAMSE
INTERGEWESTELIJKE VAN HET A.B.V.V. KWAM MET MEDEWERKING
VAN VOLGENDE KAMERADEN TOT STAND:
G. ADRIAENSEN, M. BLONDE, T. COLPAERT, G. DERIEUW, P. HEYVAERT,
J. MAES, A. PELEMAN, X. VERBOVEN, J. VERLEDENS, K. VROOM.

GEDRUKT OP DE PERSEN VAN DRUKKERIJ DE EENDRACHT C.V.

KONGRES

HOOFDSTUK VI : Beleidsvoorstellen.

1. DE PLANNING

1. Voorgeschiedenis.

Het heeft vrij lang geduurd voor men in ons land op een schuchtere wijze is begonnen met een planmatige aanpak van de sociaal-ekonomische ontwikkeling.

Pas in 1959 is men onder druk van het A.B.V.V. begonnen met een planmatige aanpak van de sociaal-ekonomische ontwikkeling.

Voor al onder druk van het A.B.V.V. werd in 1959 het Bureau voor Ekonomische Programmatie opgericht. Het was de bedoeling **enerzijds** wat orde te brengen in de overheidsfinanciën en de overheidsinvesteringen in meerjarenprogramma's vast te leggen; **anderzijds** de privé-ondernemingen de nodige inlichtingen te verstrekken zodanig dat ze hun produktie beter kunnen organiseren en hun investeringen met minder risico's kunnen programmeren.

Het Bureau voor Ekonomische Programmatie stelde door haar twee expansieprogramma's enkel een globaal marktonderzoek voorop.

Het Bureau stelde twee expansieprogramma's op: één voor 1962-1965 en een ander voor de periode 1966-1970. In de praktijk kwamen die hoofdzakelijk neer op een globaal marktonderzoek waarop de privé-ondernemingen zich konden steunen om hun activiteiten uit te breiden. De rol van de markteconomie en de privé-ondernemingen werd dus nauwelijks aangetast.

Voor alle socialistische krachten was dat uiteraard een weinig bemoedigende vaststelling. De eis voor een **echte** planning, die zou uitgewerkt worden door een werkelijk Planbureau, werd dan ook met toenemende kracht naar voor gebracht.

De wet van 15 juli 1970 betreffende de organisatie van de planning en de ekonomische decentralisatie is daar het konkrete resultaat van.

2.

De wet F. TERWAGNE van 15 juli 1970.

2.1.

Doel en toepassingsgebied van de planning.

De planning heeft volgens de wet van 15 juli 1970 tot **doel** voor gans België en voor elk gewest een maximale economische expansie te waarborgen en zo een bestendige verbetering te bereiken van de werkgelegenheid, het arbeidsinkomen, de koopkracht, de huisvesting, de infrastructuur en de uitrustingen.

De planning **omvat** theoretisch de openbare sektor en de privé-ondernemingen (de holdings inbegrepen), zowel op nationaal als op gewestelijk en sectorieel niveau.

Konkreet gezien gebeurt de planning via het opstellen van **ekonomische vijfjarenplannen**, die jaarlijks kunnen aangepast worden.

Eerst wordt een inventaris opgesteld van de **behoeften**, dit wil zeggen van alles wat de individuen, gezinnen, bedrijven en de overheid menen nodig te hebben.

Wegens de beperktheid aan financiële middelen, grondstoffen, geschoolde arbeiders, enz. is het onmogelijk al die behoeften tegelijkertijd te voldoen. Er moet dus beslist worden welke behoeften het eerst aan bod zullen komen en welke later of niet zullen voldaan worden.

Vandaar dat er bepaalde keuzen moeten gedaan worden, die uitmonden in een lijst van behoeften die gerangschikt worden volgens hun belangrijkheid.

Die rangschikking zal bepaald worden:

- **enerzijds** door de **doeleinden** die men wil realiseren op het gebied van werkgelegenheid, prijsstabiliteit, kwaliteit van het leven, inkomensverdeling, evenwichtige groei van de gewesten en de sectoren, enz.
- en
- **anderzijds** door de **beschikbare financiële en ekonomische middelen** zoals spaargelden, kredietmogelijkheden,

Uiteindelijk ging men pas op 15 juli 1970 met de wet Terwagne van start met een werkelijk planbureau.

De planning wordt opgesteld door middel van ekonomische vijfjarenplannen.

Vooreerst stelt men een lijst op van de behoeften, gerangschikt naar hun belangrijkheid.

Deze rangschikking geschiedt aan de hand van:

- de vooropgestelde doeleinden
- enerzijds
- de beschikbare middelen
- anderzijds.

De opstellers van het plan moeten dus de verlangens van de bevolking kunnen weergeven.

Planning veronderstelt een actief ingrijpen van het overheidsbeleid, dus plannen is de toekomst in eigen handen nemen. Verschillende instellingen zijn betrokken bij het opstellen van het plan.

De algemene directie zorgt voor de grote krachtlijnen. De sektoriële directie zorgt voor de plannen van de bedrijfstakken. De gewestelijke directie zorgt voor de gewestelijke plannen.

grondstoffen, machines, transportmogelijkheden, arbeidskrachten, sociale en economische infrastructuur, enz.

Diegenen die het plan opstellen **moeten** dus goed op de hoogte zijn van hetgeen de bevolking al dan niet belangrijk vindt. Zij moeten een zo nauwkeurig mogelijk inzicht hebben in de kwantitatieve en kwalitatieve evolutie van de bevolking, de begroting en de overheidsfinanciën, de energiebehoeften en de behoeften in het algemeen, enz.

Zodra ze daarmee klaar zijn moeten de plannenmakers de doelstellingen formuleren en de middelen aanwijzen om ze te verwezenlijken.

Planning is dus meer dan voorspellen, omdat het een actief ingrijpen van het overheidsbeleid in de verwachte sociaal-economische evolutie veronderstelt. Plannen is met andere woorden de toekomst in eigen handen nemen.

2.2.

De organen van de planning.

Bij het opstellen van het plan zijn heel wat instellingen betrokken zoals: de Gewestelijke Economische Raden, de G.O.M.'s, de N.A.R., het N.K.E.E., de Regering, het Parlement en natuurlijk ook het Planbureau.

Onder leiding van de Kommissaris van het Plan, bijgestaan door zijn Adjunkt, wordt geregeld overleg gepleegd door de verantwoordelijken van de algemene, de sektoriële en de gewestelijke directies.

De **algemene directie** legt de grote krachtlijnen vast en maakt, samen met de **sektoriële directie**, een inventaris op van de belangrijkste keuzemogelijkheden die technisch verwezenlijkbaar zijn. De sektoriële directie werkt ook de plannen uit voor de verschillende bedrijfstakken (in nauwe samenwerking met de bedrijfsraden en andere sektoriële instellingen).

De **gewestelijke directie** is er mee belast om, in samenwerking met de bevoegde Gewestelijke Economische Raden, de gewestelijke luiken van het plan te omschrijven.

3. De spookplanning.

Al deze
voorzieningen
hebben nochtans
geen werkelijke
planning mogelijk
gemaakt.

Geen enkel
vijft jarenplan is
reeds volledig
wettelijk
uitgewerkt.

Ondanks de kaderwet kan er tot nu toe nauwelijks van planning gesproken worden, omdat de jaren '70 zijn voorbijgegaan zonder dat er een volledig vijft jarenplan naar de geest en de regel van de wet is uitgewerkt.

Inderdaad, voor de periode 1971-1975 hebben we ons moeten tevreden stellen met een reeks **krachtlijnen** - dus geen volledig uitgewerkt dokument. Voor de periode 1976-1980 heeft het Parlement evenmin de kans gekregen zich over een planontwerp uit te spreken.

Wel werd er op 8 maart 1977 bij de Kamer een wetsontwerp ingediend betreffende de goedkeuring van het Plan 1976-1980. Dat was niet alleen 15 maanden nadat dit zogenaamd plan in werking had moeten treden, maar door de val van de Regering Tindemans - De Clercq werd dit wetsontwerp ook niet meer in de Kamer besproken.

Het A.B.V.V. ziet een herziening van de wet Terwagne dan ook als een overgang naar een werkelijke planning.

Het regionaal plan moet zowel een economische als een financiële planning omvatten.

Allereerst moet de bevolking zo ruim mogelijk geraadpleegd worden.

De bevolking moet zelf haar behoeften kenbaar kunnen maken.

4. Via de wet van 15 juli naar een werkelijke planning.

Alles wijst erop dat, in het kader van een overgangsstrategie, de wet op de economische planning, zowel wat de inhoud als de procedure betreft, dringend moet herzien worden.

4.1.

De inhoud van het regionaal plan.

Inhoudelijk dient ernaar gestreefd socialistische opties in het plandokument te doen opnemen.

Hierbij is vanzelfsprekend niet alleen de **economische planning** van belang, maar maakt ook de **financiële planning** een onmisbaar en integrerend bestanddeel uit van elk vijfjarenplan.

4.2.

Het democratisch karakter van de planprocedure, met het regionaal plan als basis.

Er zal vooral over moeten gewaakt worden dat de mogelijkheden, die reeds in de wet van 15 juli 1970 vervat zitten, zo goed mogelijk aangewend worden.

4.2.1.

In de allereerste fasen van de planningsprocedure moet de bevolking op een zo ruim mogelijke schaal geraadpleegd worden. Speciaal bij het opstellen van de inventaris van de noden en de behoeften van de verschillende gewesten door de **Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen**, moet verhinderd worden dat alleen een kleine groep technici en politici het voor het zeggen zou hebben.

Via de provincies, de gemeenten en openbare inspraakvergaderingen moet de bevolking zelf de kans krijgen haar behoeften kenbaar te maken.

Op die basis zullen dan de regionale instanties een **regionaal plan** moeten opstellen dat zowel betrekking heeft op de regionale materies als op de nationale materies met een duidelijke regionale weerslag.

4.4.2.

In tweede instantie moet ook de draagwijdte van het plan, zoals in de wet van 15 juli 1970 werd vastgelegd, duidelijk zijn. Dat vergt een strikte toepassing van artikel 7 van de wet, nl. dat het plan:

- Het plan moet bindend zijn voor overheid
- kontraktueel verplichtend zijn voor gesubsidieerde ondernemingen
- indikatief zijn voor het overige.

Uit de bindende planning voor de overheid moet een doelmatiger beheer volgen.

De overheidsinvesteringen echter vallen wel onder het bindend karakter van het plan.

Deze overheidsinvesteringen moeten het overheidsbeleid op middellange en lange termijn weergeven.

- a) onmiddellijk na de parlementaire goedkeuring bindend is voor de overheid,
- b) kontraktueel verplicht is voor de ondernemingen die overheidssteun ontvangen als tegenprestatie om dat plan te helpen uitvoeren, en
- c) voor het overige slechts een richtinggevende of indikatieve betekenis heeft.

4.2.2.1.

De bindende planning voor de overheid.

Een van de bestaansredenen van de planning is haar bijdrage voor een doelmatiger beheer van de overheidssector (dit wil zeggen van de Ministeries, de parastatale instellingen, de openbare instellingen en de instellingen van openbaar nut, de provincies, gemeenten, interkommunales, G.O.M., erfz...).

Dat kan bereikt worden door een algemeen inzicht te verwerven in alle activiteiten van de overheid. Zodat de opties die elkaar noodzakelijkerwijze aanvullen aan het licht komen of bepaalde tegenstellingen in het beleid kunnen vermeden worden.

Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat de **lopende** overheidsuitgaven bezwaarlijk een absoluut bindend karakter kunnen hebben vermits zij voor het overgrote deel bestaan uit lonen.

Het is immers niet denkbaar dat voor het personeel van de openbare diensten een loonpolitiek zou toegepast worden, terwijl deze loonpolitiek voor de privé-sektor verworpen wordt.

Het bindend karakter van het plan geldt daarentegen wel ten volle voor de **overheidsinvesteringen**, precies omdat de globale doelstellingen ervan binnen 5 jaar moeten verwezenlijkt zijn.

De jaarlijkse investeringsprogramma's van de overheid, die vastgelegd worden in de begrotingen, kunnen evenwel aan de conjuncturele situatie van het ogenblik aangepast worden.

Het ligt voor de hand dat deze bindende planning voor de overheidsinvesteringen slechts werkelijk enige waarde kan hebben als de omvang en de verdeling van de overheidsinvesteringen de weerspiegeling zijn van een duidelijk overheidsbeleid op middellange en lange termijn. Hier is dus een belangrijke taak weggelegd zowel voor de nationale

regering (havens, onderwijs, energie...) als voor de Executieve van de Nederlandse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest (ruimtelijke ordening, leefmilieu, cultuur, huisvesting, gezin, bejaarden...).

Bij elk vijfjarenplan zouden dan ook de algemene en specifieke **beleidsnota's** moeten gevoegd worden waarin de konkrete doelstellingen omschreven staan die men onder meer met de overheidsinvesteringen wil realiseren.

4.2.2.2.

De kontraktuele planning.

Volgens de wet moet deze planning worden toegepast:

1° - bij het uitvoeren van de wetten op de economische expansie (rentevergoedingen, kapitaalpremies, fiskale voordelen, staatswaarborgen),

- bij het toekennen van overheidssteun aan het wetenschappelijk en technologisch onderzoek en aan de export, - bij overheidsparticipaties, enz.

2° - bij het sluiten van bijzondere kontrakten met de overheid, nl.

- de vooruitgangskontrakten

- de herstrukturingskontrakten

- de kontrakten ter bevordering van de technologie, enz.

Deze laatste kontrakten vormen in feite het bevoorrechte terrein van de kontraktuele planning.

De kontraktuele planning dient toegepast bij

- economische expansie
- overheidssteun bij onderzoek en export
- overheidsparticipaties
- bijzondere overheidskontrakten.

Door de kontraktuele planning moeten de ondernemingen bij de verwezenlijking van de doelstellingen van het plan betrokken worden.

Eigenlijk wil men via de **kontraktuele planning** de prestaties van de betrokken ondernemingen en de overheids hulp (in de meest ruime zin van het woord) tot een geheel verwerken en zo de ondernemingen bij de verwezenlijking van de sektoriële, technologische en regionale doelstellingen van het plan betrekken.

Vooraf de verbintenissen met betrekking tot de omvang, de aard en de lokalisatie van de werkgelegenheid zijn daarbij belangrijk.

Verbintenissen dienen gesteld, in de eerste plaats omtrent de werkgelegenheid maar ook aangaande

- milieubeveiliging
- sektoriële herstructurering
- technologische ontwikkeling.

Maar ook de verbintenissen op het gebied van de milieubeveiliging, de sektoriële herstructurering (ten gunste van toekomstgerichte activiteiten) en de technologische ontwikkeling (wat eigen research en de tewerkstelling van meer geschoolde arbeiders veronderstelt), zijn essentiële elementen van deze kontraktuele verplichtingen.

Opdat met de kontraktuele planning deze doelstellingen effectief zouden gerealiseerd worden, moeten er wel een aantal **voorwaarden** vervuld worden.

Noodzakelijke voorwaarden voor een effectieve kontraktuele planning:

1) De doelstellingen van het plan moeten nauwkeurig en concreet vastgelegd worden.

- De Sektoriële doelstellingen dienen vastgelegd door grondige studies over de verschillende economische sectoren en subsectoren.

- Ook regionale en technologische doelstellingen dienen omschreven te worden.

- Deze doelstellingen zullen een nauwkeurig kader vormen voor de overheidskontrakten.

2) Alle overheids-tussenkomensten vallen onder de kontraktuele planning.

a) Een eerste voorwaarde bestaat erin dat de sektoriële, technologische en regionale doelstellingen van het plan nauwkeurig en concreet vastgelegd worden.

Voor de sektoriële aspecten moeten er uitgebreide studies worden gemaakt van de toestand en de evolutie van de verschillende economische sectoren en subsectoren. Deze studies kunnen als basis dienen voor voorafgaande en doelmatige konsultaties over de strukturele wijzigingen die noodzakelijk zijn.

De wet van 20 januari 1978 op het betrekken van de holdings bij de planning en een betere funktionering van de Bedrijfsraden kunnen daarbij een rol spelen.

Ook de kollektieve arbeidsovereenkomsten betreffende de informatie en de raadpleging van de ondernemingsraden over de algemene vooruitzichten van de onderneming en de werkgelegenheid moeten in dit verband ten volle toegepast worden.

Eventueel zou ook de economische databank van het Ministerie van Economische Zaken, waarvan de plannen weer van onder het stof zouden zijn gehaald, kunnen ingeschakeld worden.

Op overeenkomstige wijze zouden ook de **regionale en technologische doelstellingen** klaar en duidelijk moeten omschreven worden. De Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen, de Gewestelijke Economische Raden en de verschillende onderzoeksinstellingen, die met overheidsgelden gefinancierd worden, kunnen daarbij actief optreden. Op die manier zou een nauwkeurig kader kunnen gevormd worden waarnaar kan verwezen worden bij het opstellen en beoordelen van de te sluiten kontrakten. Voor de overheid zou het dan ook gemakkelijker zijn zelf het initiatief te nemen en slechts kontrakten te sluiten met die ondernemingen die zich schikken naar de richtlijnen van het plan.

b) In de tweede plaats moet erop gelet worden dat **alle overheids-tussenkomensten** bij de kontraktuele planning ingeschakeld worden. Niet alleen de financiële steun van de overheid, maar ook de overheidsbestellingen moeten erbij betrokken worden.

c) In de derde plaats moet er over gewaakt worden dat de **kontrole door de arbeiders**, vertegenwoordigd door hun vakorganisaties, op alle niveau's gewaarborgd is. De ver-

3) Effectieve controlemogelijkheden op alle niveau's door de arbeiders en hun vakorganisaties.

schillende controlemogelijkheden kunnen gespreid worden over:

- het Nationaal Komitee voor Economische Expansie, en het nog op te richten Gewestelijk Komitee voor Economische Expansie, die moeten toezien op de algemene doelstellingen van het plan en de jaarlijkse uitvoering daarvan via de economische begrotingen,
- de Bedrijfsraden en de Gewestelijke Economische Raden die moeten waken over de nauwkeurige omschreven sectoriële en regionale doelstellingen,
- de Ondernemingsraden die zorg moeten dragen voor de strikte toepassing van de beschikkingen waardoor aan de arbeiders een regelmatige informatie wordt gewaarborgd inzake de werkgelegenheid, de economische en de financiële toestand en de controle op de overheidshulp.

4) Automatische sankties bij niet-naleving van het overheidskontraakt.

d) In de vierde plaats moeten sankties worden getroffen als een kontrakt niet wordt nageleefd. Bvb: de toegestane hulp terugvorderen en verdere hulp of overheidsbestellingen stopzetten.

De toepassing van deze sankties moet automatisch gebeuren, omdat dan de onderneming, die in gebreke blijft, zelf het bewijs moet leveren dat ze zich in een geval van overmacht bevindt om aan de sankties te ontsnappen.

Om de strikte toepassing van die sankties mogelijk te maken, zou de onderneming, die de overheidshulp aanvaardt, o.a. ertoe kunnen verplicht worden aandelen in pand te geven.

5) Noodzakelijke coördinatie van de verschillende instellingen.

e) In de vijfde plaats moeten ook op het vlak van de instellingen de verantwoordelijkheden precies omlind worden. Naast de ministeriële verantwoordelijkheden, rijst meer in het bijzonder het probleem van de relatie tussen het Planbureau, de Interdepartementale Kommissie voor Kontraktuele Planning, de Kommissie voor de Coördinatie van de Overheidsbestellingen en het Sekretariaat voor Sectorieel Overleg.

Om voldoende administratief en sociaal-economisch efficiënt te zijn en om te vermijden dat op kritieke momenten de verantwoordelijkheid op mekaar wordt afgewenteld, moet er in deze wirwar van instellingen orde op zaken worden gesteld.

Centraal staat de Interdepartementale Kommissie voor Kontraktuele Planning, met als opdrachten:

De Interdepartementale Kommissie voor Kontraktuele Planning met regionale afdelingen zou daarbij een belangrijke rol kunnen spelen. Bij haar oprichting in november 1976

heeft deze Kommissie immers drie opdrachten meegekregen:

1) per
onderneming een
dossier
overheidssteun
aanleggen.

1. **Eerst** moet ze alle inlichtingen inzamelen over alle mogelijke overheidssteun die de ondernemingen ontvangen hebben. Per onderneming kan een dossier aangelegd worden als basis voor elke verdere steunverlening. Zo kan er een einde gemaakt worden aan het zogenaamd lokettenbeleid, waardoor tot nu toe van verschillende, elkaar negerende kassen, hulp kon verkregen worden (de Staatssekretarissen voor Streekeconomie passen de expansiewetgeving toe, het Ministerie voor Buitenlandse Handel is verantwoordelijk voor de exporthulp, het Ministerie voor Economische Zaken ondersteunt de ontwikkeling van prototypes, het I.W.O.N.L. verstrekt onderzoekstoelagen, enz.).

2) opstellen
gewone en
bijzondere
kontrakten.

2. **In de tweede plaats** moet de Kommissie de gewone type-kontrakten opstellen inzake courante overheidssteun aan ondernemingen, alsook de bijzondere kontrakten waarvan sprake in de expansiewetgeving. Op deze bijzondere kontrakten zou een beroep worden gedaan als het gaat om ondernemingen die in verschillende gewesten van het land vestigingen hebben of ene hele sektor, zoniet een groot deel ervan vertegenwoordigen.

3) controle op een
effektieve naleving.

3. **In de derde plaats** moet de Kommissie nagaan of de kontrakten effectief nageleefd worden. Meteen wordt het probleem gesteld van de controle dat we reeds behandeld hebben. Maar vooraleer dit probleem zich in de praktijk zal voordoen, zullen er ongetwijfeld nog heel wat inspanningen moeten geleverd worden om aan de andere voorwaarden voor een degelijke kontraktuele planning te kunnen voldoen.

4.2.2.3.

De indikatieve planning voor de privé-sektor.

Voor de privé blijft
het plan niets meer
dan een
veralgemeend
marktonderzoek.

Voor vele **privé-ondernemingen** zal het plan, ook in het overgangsstadium naar een socialistische planeconomie, niets meer dan een veralgemeend marktonderzoek zijn dat hen een zeker houvast biedt voor hun bedrijfsplanning, waarvan de doelen lang niet altijd het algemeen belang dienen.

Het openbaar
ekonomisch
initiatief moet
echter geleidelijk
de louter
indikatieve
planning beperken.

Maar in de mate dat, via het **openbaar ekonomisch initiatief**, de overheid, nationaal en regionaal, zelf een toenemende invloed kan uitoefenen in die sektoren, waarin de privé-ondernemers thans nog domineren, moet het mogelijk zijn de louter indikatieve planning geleidelijk in te perken ten voordele van een soepele imperatieve planning voor de over-

heidssector. Vooral de voorgestelde structuurhervormingen in de energie-sektor, de financiële sektor en de vervoersector kunnen in dit verband een belangrijke rol spelen.

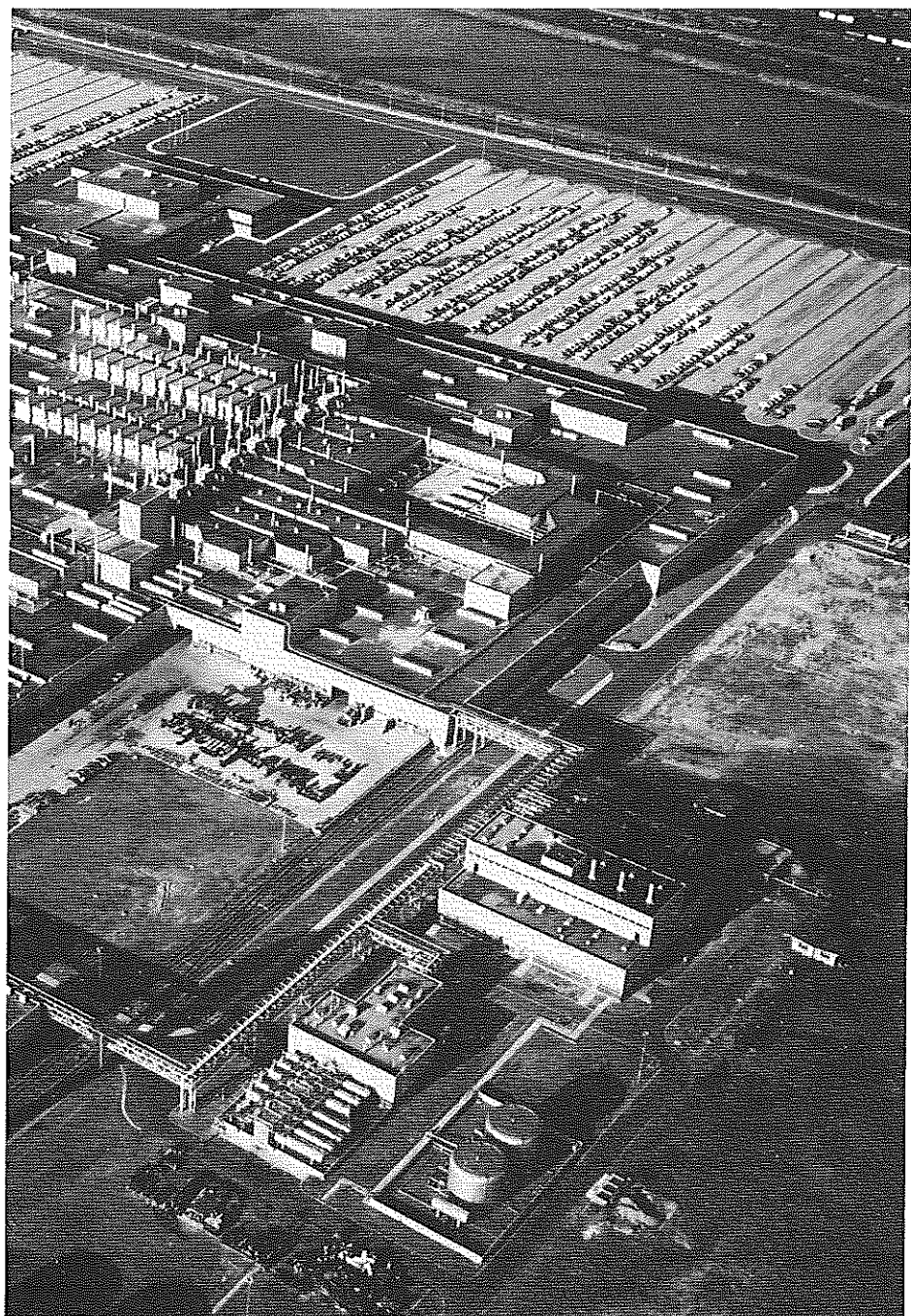
4.3.

De uitvoering van het plan.

De economische
begrotingen
moeten de
jaarlijkse
aanpassingen aan
het plan
doorvoeren.

Teneinde de soepele uitvoering van het plan te waarborgen moet er tenslotte ook speciale aandacht worden besteed aan de **ekonomische** begrotingen of de jaarlijkse schijven van het vijfjarenplan. Via deze begrotingen, in het raam van de conjuncturele evolutie, kunnen de nodige aanpassingen van het plan doorgevoerd worden zonder de fundamentele doelstellingen ervan in het gedrang te brengen.

Daarom moeten deze ekonomische begrotingen tijdig opgesteld worden en samen met het verslag over de uitvoering en resultaten van het plan aan het N.K.E.E., G.K.E.E. het Parlement, de Gewestraden en de Gewestelijke Ekonomische Raden voorgelegd worden.

2. GEWESTELIJK EKONOMISCH BELEID

a) Gewestelijke

ekonomische expansie

1.

Overzicht
Expansiewetge-
ving:

Terugblik op de betrokken wetgeving sedert de jaren 1950.

17.07.1959:

wet betreffende het **algemeen** ekonomisch expansiebeleid.

18.07.1959:

wet betreffende het **regionaal** expansiebeleid.

1959:
Algemeen
ekonomisch
expansiebeleid.

24.05.1959:

de zogenaamde middenstandswet (weliswaar zonder regionale dimensie maar toch van belang voor de gewestelijke ontwikkeling), nu opgenomen in de anti-krisiswet van 04.08.1978.

14.07.1966:

wet betreffende uitzonderlijke hulpverlening ter versnelling van de ekonomische rekonversie en ontwikkeling van de steenkoolgebieden en van bepaalde andere gewesten die met ernstige en dringende problemen te kampen hebben.

1967:
Fonds voor
ekonomische
expansie en
regionale
rekonversie.

18.04.1967:

K.B. tot oprichting van het Fonds voor Ekonomische Expansie en Regionale Rekonversie.

Sedert 1972 wordt dat fonds ook aangewend voor hulp aan bedrijven in moeilijkheden die niet kunnen geholpen worden op basis van de expansiewetgeving.

1970:
Gewestelijke
ekonomische
expansie.

30.12.1970:

wet betreffende de ekonomische expansie en haar rechtmatige verdeling over de gewesten.

1978:
Fonds voor
industriële
vernieuwing.

04.08.1978:

anti-krisiswet, die ondermeer aanleiding gaf tot het Fonds voor Industriële Vernieuwing, bestemd voor de financiering van rekonversieprojekten om vervangende werkgelegenheid te scheppen voor de werklozen uit de ijzer- en staalnijverheid, de scheepsbedrijven, de textiel- en konfektiesektor.

1979:
Vlaams gewest kan
beslissen over de
gewestelijke
economische
expansie.

05.04.1979:

regeringsverklaring waarin te lezen staat dat het Vlaams gewest zelfstandig zal kunnen beslissen over "de gewestelijke economische expansie met inbegrip van: de gewestelijke facetten van het industrie- en energiebeleid, inzonderheid het openbaar industrieel initiatief, planning, investeringen, vestiging en uitrusting, de prospectie en het zoeken naar investeerders, de hulp aan kleine en middelgrote ondernemingen, met inbegrip van de hulp aan de toeristische nijverheid".

De Vlaamse
regering is bevoegd
voor:

- **het gewestelijk**
beleid van
economische
expansie
- **de gewestelijke**
facetten van het
industriële en
energiebeleid
- **hulp aan de**
ondernemingen tot
200 miljoen frank.

Het is opmerkelijk dat de scheidingslijn tussen de nationale bevoegdheid en de gewestelijke bevoegdheid niet parallel loopt met de scheidingslijn tussen de algemene expansiewet van 17 juli 1959 en de regionale expansiewet van 30 december 1970.

Nationale als gewestelijke overheidsinstanties hebben een eigen bevoegdheid zowel in het kader van de nationale expansiewet als van de regionale expansiewet. Wel wordt een scheiding doorgevoerd op basis van de kapitaalgrootte van het ingediende dossier. De grens is 400 miljoen.

Belangrijk is dat het normatieve kader, waarbinnen overheidshulp moet gesitueerd worden, zal blijven bepaald worden door de Europese Gemeenschappen en de nationale wetgever.

Het geciteerde deel van de regeringsverklaring heeft, in het kader van de Staatshervorming, reeds een konkrete gestalte gekregen.

Zo werd er voor de onmiddellijke fase bij K.B. bepaald dat de gewestelijke regeringen bevoegd zijn voor "het gewestelijk beleid van economische expansie en van het industrieel en energiebeleid". In het bijzonder kan de Vlaamse Regering zich bezighouden met de **hulp** aan de ondernemingen, in het kader van de expansiewetgeving. En dit tot een bedrag van maximum 200 miljoen frank.

2. Situatieschets van het huidige "expansiebeleid".

2.1. De doeleinden, het toepassingsgebied en de instrumenten van de expansiewetten.

2.1.1. De algemene expansiewet van 17 juli 1959.

• Doeleinden en toepassingsgebied.

Deze wet werd uitgevaardigd om:

- de structurele veroudering van de Belgische industrie tegen te gaan,
 - de gevolgen van de toenmalige steenkoolcrisis te kunnen opvangen,
 - een heropleving van de economie te bereiken,
 - op langere termijn de structurele werkloosheid te bestrijden,
 - de rationalisatie van de ondernemingen voort te zetten en de produktiviteit te verhogen,
 - de produktie aan te passen aan de vooruitzichten van de (Europese) Gemeenschappelijke Markt,
 - initiatieven te stimuleren, die in de vervanging moeten voorzien van de ondernemingen die zullen verdwijnen (1).
- Volgens de toenmalige minister van Economische Zaken, moest dit algemeen expansiebeleid deel uitmaken van een "dynamische economische politiek", die hij nodig vond omdat, naar zijn oordeel, de hoge lonen en sociale lasten te zwaar drukten op de produktiviteit en de investeringen en het belastingwezen remmend werkte op de ondernemingsgeest ("belangrijke kapitalen werden belegd in het buitenland, waar betere vooruitzichten op winst werden geboden"). (2)

Als antwoord op deze "euvels" werd de algemene expansiewet goedgekeurd en ze is nog altijd van kracht. Theoretisch kan elke investering, waar ook in België, de voordelen van deze wet genieten. Weliswaar worden hoofdzakelijk de investeringen van industriële of ambachtelijke ondernemingen gesteund.

(1) Memorie van toelichting bij het wetsontwerp tot uitvoering en ordening van maatregelen ter bevordering van de economische expansie en de oprichting van nieuwe industrieën. Kamer der Volksvertegenwoordigers, Zitting 1958-1959, 162, nr. 1, blz. 3.

(2) Verslag namens de Kommissie voor de Economische Zaken, Zitting 1958-1959, 162, nr. 10, blz. 3.

Via de algemene expansiewet van 1959 worden nog steeds industriële of ambachtelijke ondernemingen gesteund.

Middelen vervat in
de algemene
expansiewet van
1959:

1. rentevergoeding
2. staatswaarborg
3. kapitaalpremies
4. renteloze
voorschotten
5. fiscale
voordelen.

• Middelen.

- Rentevergoedingen.

Erkende kredietinstellingen kunnen rentetoelagen van maximum 4% krijgen om ze in staat te stellen aan privé-investeerders leningen toe te staan tegen een verlaagde rentevoet.

Deze leningen moeten dienen voor de financiering van investeringen die rechtstreeks bijdragen tot de oprichting, de uitbreiding, de omschakeling of de modernisering van industriële of ambachtelijke ondernemingen.

De toegekende rentetoelage is meestal vastgesteld op basis van de helft van de totale waarde van de aangemoedigde investering, in uitzonderlijke gevallen op 66%.

- Staatswaarborg.

Als de investeerders niet voldoende waarborgen kunnen bieden voor de goede afloop van de kredietverrichting (1), dan kan de Staat zich in aanvullende mate borg stellen voor de terugbetaling van het ontleend kapitaal.

Als de financiering wordt verricht door een openbare kredietinstelling dekt deze staatswaarborg 100% van het nog verschuldigd bedrag dat overblijft na het te gelde maken van de eigen waarborgen van de investeerder.

In de andere gevallen - leningen bij een privé-bank - dekt de staatswaarborg slechts 75% van het saldo.

- Kapitaalpremies.

Voor zover de investeringen, die voor staatssteun in aanmerking komen, tenminste voor 50% met eigen middelen van de onderneming worden gefinancierd, kunnen sinds 1978 de rentesubsidies vervangen worden door een gelijkwaardige, niet-terugvorderbare kapitaalpremie (1). Deze premie kan samengaan met een rentetoelage op het resterende deel van de investeringen dat met leningen gefinancierd wordt.

(1) Deze waarborg kan bestaan uit het persoonlijk fortuin van de investeerder, onder vorm van een hypotheek op onroerende goederen, het verpanden van goederen, vorderingen of effecten, borgstelling, avals, intentiebrief, enz.

- Renteloze voorschotten.

Voor het onderzoek naar of de afwerking van prototypes, nieuwe produkten of fabriekageprocédés kan een privé-investeerder een renteloos voorschot krijgen dat in de praktijk meestal 50% bedraagt (2).

Indien het prototype met succes wordt gekommercialiseerd moet dit voorschot, zondere rente, terugbetaald worden, maar bij een mislukking niet. Dan wordt het een subsidie.

Fiskale voordelen.

Als het om gebouwen gaat kunnen de betrokken privé-investeerdere gedurende 5 jaar vrijgesteld worden van de grondbelasting op deze gebouwen.

Vooraf sinds 1975 werden evenwel verschillende wetten en K.B.'s uitgevaardigd, waarbij voor alle investeringen, ongeacht hun vestigingsplaats, heel wat blijvende en tijdelijke fiskale voordelen worden toegekend (o.m. gunstige afschrijvingsmogelijkheden, vrijstelling van registratierechten en van inkomstenbelasting). Vooraf de anti-krisiswet van 4 augustus 1978 is in dat verband belangrijk.

2.1.2.

De regionale expansiewetten.

Toepassingsgebied van de regionale expansiewetten:

De regionale expansiewetten van 18 juli 1959 en 14 juli 1966, die later werden vervangen door de wet van 30 december 1970, hebben uitdrukkelijk tot doel de economische en sociale moeilijkheden in sommige gewesten te bestrijden. De overheid beschikt daartoe over twee soorten aktiemiddelen, nl. de rechtstreekse overheidssteun aan investeringen en de onrechtstreekse steun in de vorm van infrastructuurwerken.

• Rechtstreekse overheidssteun aan investeringen.

- investeringen voor nieuwe aktiviteiten en arbeidsplaatsen

- Doeleinden en toepassingsgebied.

De regionale tegemoetkomingen kunnen worden toegekend op de investeringen die rechtstreeks bijdragen tot het kreëren van nieuwe aktiviteiten en arbeidsplaatsen, of het nu om nieuwe ondernemingen gaat of om uitbreiding van bestaande.

(1) In de wet van 17 juli 1959 is er weliswaar geen sprake van kapitaalpremies, maar dat werd opgevangen door het artikel 176 van de programmawet van 22 december 1977.

(2) Volgens het K.B. van 11 november 1967, zelfs 80%.

- in het kader van de sektoriële, technologische en regionale doelstellingen van het plan

Het heeft geen belang of de ondernemingen behoren tot de industriële dan wel tot de dienstensektor. Wel wordt uitdrukkelijk gesteld dat de betrokken investeringen moeten bijdragen tot de verwezenlijking van de sektoriële, technologische en regionale doelstellingen van het plan.

Vandaar dat deze wet ook van toepassing is op immateriële investeringen, zoals markt- en organisatiestudies, het onderzoek naar of de uitwerking van prototypes, nieuwe produkten, fabriekageprocédés en kommercialisatiemethodes.

- investeringen in ontwikkelingszones gelegen (ofwel gedeeltelijk erin gelegen, ofwel eraan palend).

Om in aanmerking te komen voor de regionale overheidssteun moeten de investeringen gesitueerd zijn in ontwikkelingszones of, sinds de zogenaamde anti-krisiswet van 4 augustus 1978, in een industriezone palend aan deze ontwikkelingszones of gedeeltelijk gelegen in een ontwikkelingszone.

Deze zones of probleemgebieden moeten volgens de wet van 30 december 1970 worden afgebakend op grond van volgende criteria:

- het huidig en te verwachten structureel tekort aan werkgelegenheid vastgesteld op grond van de arbeidsbalansen,
- het reeds opgang gekomen of nakend verval van belangrijke economische activiteiten in de zone,
- een abnormaal lage levensstandaard,
- en de traagheid van de economische groei.

Als gevolg van meningsverschillen, maar vooral wegens de jarenlange discussies met de Kommissie van de Europese Economische Gemeenschap, werd de afbakening van de ontwikkelingszones op basis van deze criteria nooit doorgevoerd. In de plaats daarvan werden de ontwikkelingszones, omschreven in de vroegere regionale expansiewetten, zonder meer behouden.

- 35% van de Vlaamse bevolking behoort tot de ontwikkelingszones t.o.v. 60% van de Waalse bevolking

Dat betekent dat op het ogenblik 35% van de Vlaamse bevolking tot zulke zones behoort, terwijl in Wallonië de bevolking van de ontwikkelingszones 60,8% vertegenwoordigt van de totale Waalse bevolking. Dat is in strijd met de wet van 30 december 1970 - aangepast door de wet van 17 augustus 1973 - die stelt dat het aantal inwoners van de ontwikkelingsgebieden 25% van de Belgische bevolking niet mag overtreffen.

Volgens de richtlijnen van de Europese Kommissie zou het zelfs maar 20% mogen zijn, zodat er een aantal ontwikke-

Een aantal ontwikkelingszones (vooral Vlaamse) dreigen geschrapt te worden.

Nieuw overleg in de G.E.R.V. moet een schrapping ten onrechte verhinderen.

In het kader van het F.I.V.:

- De zone-afbakening van de probleemsektoren moet afzonderlijk gebeuren.

- Alle Vlaamse arrondissementen hebben recht op steun voor de textiel- en konfektiesektor.

Middelen voor de ontwikkelingszones vervat in de regionale expansiewetten:

1. rentevergoedingen
2. staatswaarborg
3. kapitaalpremies
4. arbeidsplaatspremies
5. fiscale voordelen
6. bijzondere kontrakten overheid-privé.

lingszones - vooral in Vlaanderen - zouden moeten geschrapt worden. Sinds 1972 wordt daarover gediskussieerd tussen de Belgische regering en de Europese Commissie, tot nu toe zonder resultaat.

Het is opmerkelijk dat tot in 1973 de sociale gesprekspartners, die in de G.E.R.V. vertegenwoordigd zijn, om advies werden gevraagd over deze problematiek, maar dat ze sindsdien buiten spel werden gezet.

Wil men vermijden dat er een aantal ontwikkelingszones in Vlaanderen ten onrechte geschrapt worden (bv. de arrondissementen Aalst, Dendermonde, Eeklo, Tielt en Roeselare) dan is nieuw overleg in de G.E.R.V. dringend geboden.

intussen heeft de G.E.R.V. in een advies met betrekking tot het Fonds voor Industriële Vernieuwing zelf een voorstel tot zone-afbakening geformuleerd.

Deze afbakening moet volgens de G.E.R.V. voor elk van de probleemsektoren afzonderlijk gebeuren. Uit de sub-regionale analyse van de textiel- en konfektiesektor blijkt zelfs dat **alle** Vlaamse arrondissementen voor steunverlening in aanmerking moeten komen.

Welke zijn nu de mogelijke regionale middelen die alleen op investeringen binnen een ontwikkelingszone van toepassing zijn?

• Middelen.

- Rentevergoedingen.

De overheid kan renteverminderingen toekennen van ten hoogste 8% gedurende maximum 5 jaar en voor 75% van de totale waarde van de aangemoedigde investering.

Uitzonderlijk kan gedurende maximum 3 jaar ook een uitstel van de terugbetaling van het krediet toegestaan worden. Daardoor is het mogelijk de voordelen gedurende 4 jaar te berekenen op de maximumlening.

- Staatswaarborg.

De staatswaarborg, op basis van de regionale expansiewet van 30 december 1970, wordt toegekend in gelijkaardige voorwaarden als deze toegekend in de algemene expansiewet van 17 juli 1959.

- Kapitaalpremies.

Dezelfde kapitaalpremies, die sinds 1978 kunnen toegekend worden in het kader van de algemene expansiewetgeving, worden reeds sinds 1971 toegekend op basis van de regionale expansiewetgeving.

- Arbeidsplaatspremies.

Volgens de wet kan een deel van de rentetoeelagen voor de kapitaalpremies vervangen worden door arbeidsplaatspremies om gedurende 5 jaar arbeidsintensieve investeringen te stimuleren.

Die premie moet teruggegeven worden als binnen twee jaar na de laatste toekenning, het personeel wordt verminderd zonder voorafgaande toestemming van de bevoegde minister.

In de praktijk zijn deze premies grotendeels dode letter gebleven.

- Fiskale voordelen.

De regionale expansiewetgeving biedt vrijstelling van:

- onroerende voorheffing gedurende 5 jaar,
- het evenredig registratierecht van 1% op de inbreng in vennootschappen die de doelstellingen van de expansiewetgeving nastreven,
- inkomstenbelastingen op de kapitaals- en arbeidsplaatspremies en subsidies.

Sinds 1975 werden evenwel verschillende bijkomende fiscale voordelen verleend aan alle privé-ondernemingen of ze nu binnen of buiten een ontwikkelingszone zijn gevestigd.

- Bijzondere kontrakten tussen de overheid en privé-ondernemingen.

Om bepaalde belangrijke doelstellingen te realiseren, voorziet de wet van 30 december 1970 in de mogelijkheid voor de overheid bijzondere kontrakten te sluiten met privé-ondernemingen.

Het gaat in eerste instantie om de **vooruitgangskontrakten** met ondernemingen die - overeenkomstig het plan en de wetenschapsprogrammatie - een meerjarenprogramma van technologische, industriële en commerciële ontwikkeling wensen uit te voeren (nl. het onderzoek, het ontwerpen van nieuwe procédés, produkten en verkoopstechnieken, de organisatie en rationalisatie van het beheer, de fusie, de

Verskillende
bijkomende fiscale
voordelen worden
echter verleend
aan alle
ondernemingen.

- Bijzondere
kontrakten
overheid-privé
bestaan uit:
1. vooruitgangs-
kontrakten
 2. kontrakten
ondernemings-
beheer
 3. kontrakten
technologie
 4. kontrakten
rekonversie.

koncentratie en de samenwerking van verschillende ondernemingen, enz.).

Deze kontrakten hebben hoofdzakelijk tot doel de staatssteun te bundelen (hulp in het kader van de economische expansiewetgeving, hulp aan wetenschappelijk onderzoek, aan de uitvoer, overheidsbestellingen, enz.) ten einde een aantal grote industrieprojecten te ondersteunen.

In tweede instantie kan in het kader van de **kontrakten ter bevordering van het ondernemingsbeheer**, een bedrijfsleider, die een beroep doet op specialisten terzake, gedurende 3 jaar een renteloos voorschot bekomen van maximaal 75% van de kosten.

In derde instantie gaat het om **kontrakten ter bevordering van de technologie**, waarbij de betrokken privé-ondernemingen renteloze voorschotten kunnen bekomen tot 80% van hun uitgaven voor toegepast wetenschappelijk onderzoek.

In vierde instantie tenslotte, kan voor de **kontrakten betreffende de rekonversie of de herstructurering van ondernemingen**, eveneens een renteloos voorschot ten belope van 75% van de uitgaven worden verleend, alsook kapitaalpremies, arbeidsplaatspremies, enz.

Uiteindelijk werden er momenteel amper 4 dergelijke kontrakten afgesloten.

Tenslotte kunnen ook de industrieterreinen en ambachtelijke zones gesubsidieerd worden.

Tot nu toe werden slechts met vier ondernemingen dergelijke kontrakten gesloten, wat een schamel resultaat is.

- Onrechtstreekse steun in de vorm van infrastructuurwerken.

De wet van 30 december 1970 voorziet in de subsidiërmogelijkheid door de centrale overheid van 65 à 90% van de inrichtings- en aanlegkosten van industrieterreinen en ambachtelijke zones ten behoeve van de industrie.

Deze terreinen hoeven niet per se in een ontwikkelingszone te liggen.

Het initiatief kan genomen worden door de provincies, de interkommunales of vennootschappen voor gewestelijke uitrusting en de gemeenten. In een beperkt aantal gevallen is de nationale overheid zelf opgetreden.

Ook ondernemingen met tijdelijke handicaps kunnen een bijzondere tegemoetkoming krijgen om ondermeer de installatie voor de voorbehandeling van oppervlaktewater voor industrieel gebruik of voor de zuivering en het wegwerken van afvoerwater gedeeltelijk te subsidiëren.

2.2.

De resultaten van de expansiewetgeving.

De fiskale voordelen blijven een onzeker gegeven.

Het is niet gemakkelijk deze resultaten te beoordelen, omdat:

a) er geen gegevens voorhanden zijn omtrent de konkrete omvang van de fiskale voordelen en van de weerslag daarvan op het investeringsvolume en de werkgelegenheid,

Controle achteraf op de beloften is er nauwelijks.

b) de gegevens omtrent de financiële voordelen en de staatswaarborg alleen betrekking hebben op de investeringen die overwogen worden en op het personeel dat men denkt in dienst te zullen nemen. Achteraf wordt nauwelijks nagegaan of die beloften ook werden nagekomen, zeker wat de werkgelegenheid betreft.

Wat met de expansiehulp en de economische groei en werkgelegenheid?
• de welvaartsverschillen?
• de optimale aanwending?

Toch kan men met de beschikbare gegevens een gedeeltelijke balans opmaken van de expansiewetgeving op basis van de antwoorden op volgende vragen:

a) heeft de expansiehulp inderdaad bijgedragen tot de economische groei en de werkgelegenheid in Vlaanderen in het algemeen?

b) heeft de expansiehulp de welvaartsverschillen tussen de verschillende streken in Vlaanderen helpen verminderen?

c) werden de beschikbare middelen optimaal aangewend?

2.2.1.

De financiële expansiehulp.

Tot 1978 zijn 1/8^e van de investeringen gesubsidieerd door de expansiewetten.

• Globale en sektoriële resultaten.

In de periode 1959-1978 heeft in Vlaanderen ongeveer 12,5% van de totale investeringen (meer dan 452 miljard) van de expansiewetten kunnen profiteren. Daardoor zouden 298.003 mensen aan werk zijn geholpen.

Hierbij werden bijna 300.000 arbeidsplaatsen geschapen.

De meeste expansiehulp is gegaan naar de scheikundige nijverheid (34%), de metaalverwerkende nijverheid (24%) en de metaalnijverheid (12%).

Wat de toename aan werkgelegenheid betreft is het de metaalverwerkende nijverheid die aan kop staat met 44%, gevolgd door de textiel- en konfektienijverheid (15%) en de scheikundige nijverheid (12%).

Het kapitaal nodig voor 1 nieuwe arbeidsplaats, verschilt sterk van sektor tot sektor.

Het is duidelijk dat de verhouding kapitaalinzet - nieuwe arbeidsplaatsen, dit wil zeggen, het investeringskapitaal dat nodig is om 1 nieuwe arbeidsplaats te scheppen, grote sectoriële verschillen vertoont.

Terwijl in de periode 1959-1977 gemiddeld 1,66 miljoen B.F. geïnvesteerd werd per beloofde arbeidsplaats, bedroeg dat in de houtnijverheid slechts 0,71 miljoen B.F. tegen 4,48 miljoen B.F. in de metaalnijverheid.

De expansiehulp kostte reeds meer dan 35 miljard. Aldus betaalde de overheid meer dan 120.000 F per beloofde arbeidsplaats, in 1977 zelfs meer dan 400.000 F.

Men moet er wel rekening mee houden dat de gemiddelde kapitaalintensiteit voor alle sectoren samen sterk is gestegen, nl. van 0,77 miljoen B.F. in de periode 1959-1966 tot 4,03 miljoen B.F. in 1977.

Die expansiehulp heeft tot nu toe aan de overheid 35,5 miljard gekost. Voor elk miljoen, dat er geïnvesteerd werd, heeft de overheid bijna 85.000 B.F. bijgelegd. Per beloofde arbeidsplaats komt dat neer op een gemiddelde overheidsuitgave van 121.700 B.F.

Maar in 1977 is dat reeds opgelopen tot 413.900 B.F.

• De financiële expansiehulp op het lokale vlak.

De ontwikkelingsgebieden in Vlaanderen van 1967 tot '77 bevatten
- 35% van de bevolking
- bijna 60% van de begunstigde investeringen
- 70% van de nieuwe arbeidsplaatsen.

Het is belangrijk na te gaan in welke mate de ontwikkelingsgebieden in Vlaanderen in het kader van de expansiewetgeving een extra-steun hebben gekregen om hun welvaartspeil op te trekken tot het nationaal of regionaal gemiddelde.

Omdat in 1967 nog een aantal nieuwe ontwikkelingsgebieden werden afgebakend houden we het bij de periode 1967-1977 (1).

Terwijl in Vlaanderen 35% van de bevolking in de ontwikkelingsgebieden woont, is 58,2% van de begunstigde investeringen en 70,6% van de nieuwe arbeidsplaatsen aan deze gebieden ten goede gekomen.

Over de periode 1967-1974 volstond gemiddeld 1,2 miljoen B.F. voor één nieuwe arbeidsplaats in de ontwikkelingsgebieden, terwijl er elders in Vlaanderen iets meer dan 2 miljoen B.F. nodig was (2).

(1) zie G. DEBLAERE "De betekenis van de economische expansiewetten voor de ontwikkelingsgebieden", in Eco-Brabant, maart 1979.

(2) Rekening gehouden met de inflatie, worden alle investeringsbedragen uitgedrukt in prijzen van 1970.

Er is steeds meer
kapitaal nodig voor
1 nieuwe
arbeidsplaats, en
dan vooral in de
ontwikkelings-
gebieden.

De gesteunde
investerings zijn
beter verspreid
binnen de
ontwikkelingszones
dan er buiten.

De nieuwe
arbeidsplaatsen
per sektor zijn
echter meer
geconcentreerd
binnen de
ontwikkelingszones
dan er buiten.

In de
ontwikkelings-
gebieden vinden
we een sterke
koncentratie van:
- de
basismetalektor
- de houtsektor
- textiel en
konfektie.
De
arbeidsintensieve
investerings
waren allen gericht
naar de
ontwikkelings-
gebieden
(uitgezonderd de
basismetalektor).

Vanaf 1975 zien wij een sterke stijging van de kapitaalinzet per nieuwe arbeidsplaats, en die toename is veel groter in dan buiten de ontwikkelingsgebieden.

Het investeringsbedrag per nieuwe arbeidsplaats stijgt van 1,2 miljoen B.F. in de periode 1967-1974 naar 2,5 miljoen B.F. voor de jaren 1975-1977, dit is meer dan het dubbele.

De ondersteunde investeringen in de Vlaamse ontwikkelingsgebieden vertonen een meer gelijkmatige spreiding dan in de andere zones.

In de ontwikkelingszones nemen metaal en chemie elk een kwart van de investeringen voor hun rekening.

Maar in de andere zones gaat de chemie alleen al met meer dan de helft lopen.

Een gelijkaardige analyse wat betreft het aantal nieuwe arbeidsplaatsen **per sektor** levert een totaal ander beeld op.

In Vlaanderen is de concentratie van de nieuwe arbeidsplaatsen per sektor groter in dan buiten de ontwikkelingsgebieden.

Binnen de ontwikkelingsgebieden domineert de metaalsektor met 40,5% van alle nieuwe arbeidsplaatsen, gevolgd door textiel en konfektie met 18,2%, de chemie en hout en meubelen elk met 10,5%.

Buiten de ontwikkelingsgebieden is in Vlaanderen de metaalverwerkende sektor eveneens koploper met 34,1% van het totaal aantal nieuwe arbeidsplaatsen gevolgd door de chemie met 20,7%.

In Vlaanderen is de basismetalektor, zowel kwa investeringen als kwa nieuwe arbeidsplaatsen, geconcentreerd in de ontwikkelingsgebieden ($\pm 90\%$). Voor de houtsektor en textiel en konfektie is dat drie-vierde van hun investeringen en 80% van hun nieuwe arbeidsplaatsen.

Uit de sektoriële investeringsbedragen per nieuwe arbeidsplaats blijkt bovendien dat voor Vlaanderen, op de basismetalektor na, alle sectoren hun meer arbeidsintensieve investeringen op de ontwikkelingsgebieden hebben gericht.

Zo is er in de metaalverwerkende sektor slechts een investering nodig van 0,93 miljoen per arbeidsplaats in de ontwikkelingsgebieden tegen 1,20 miljoen daarbuiten.

Voor de schelkundige nijverheid is dat 3,85 miljoen tegen 6,49 miljoen.

De investeringen in de ontwikkelingsgebieden kregen 2 1/2 maal meer overheidssteun.

Dit verschil met investeringen buiten die zones wordt helaas kleiner.

Aangaande de fiscale voordelen zijn nog steeds geen concrete gegevens voorhanden.

De gevolgen van deze fiscale voordelen blijven dan ook een grote onbekende.

De bijzondere kontrakten overheid-privé zijn tot 4 gevallen beperkt gebleven, waarvan bovendien 2 kontrakten totaal mislukt zijn.

Tenslotte blijkt ook dat de ondersteunde investeringen in de ontwikkelingsgebieden 2 1/2 maal **meer** overheidssteun hebben genoten dan gelijkaardige investeringen **buiten** die zones. Dat geldt voor de periode van 1967 tot 1977.

Maar het verschil wordt kleiner. In de jaren 1976-1977 lag de steun in de ontwikkelingsgebieden amper 1,8 maal hoger, wat voor die gebieden, die toch nog steeds met de meeste moeilijkheden te kampen hebben, zeker geen goede zaak is.

2.2.2. De fiscale voordelen.

Er zijn jammer genoeg geen concrete gegevens voorhanden over de fiscale voordelen die in het kader van de expansiewetgeving aan de privé-ondernemingen werden toegekend. Volgens Professor M. FRANK zou het hier - weliswaar voor gans België - om verscheidene tientallen miljarden **per jaar** gaan (1). Dat betekent dus, verscheidene keren meer dan de 65 miljard kapitaalpremies en rentetoelagen die in de ganse periode 1959-1977 aan de privé-ondernemingen werden toegekend.

Door het ontbreken van preciese gegevens blijft de weerslag van de fiscale voordelen op het investeringsvolume en op de werkgelegenheid een onaanvaardbare grote onbekende.

2.2.3. De bijzondere kontrakten tussen overheid en privé-ondernemingen.

Tot nu toe heeft de overheid slechts 4 kontrakten gesloten met een privé-onderneming op basis van de wet van 30 december 1970, nl. met Siemens, Philips-M.B.L.E., La Brugeoise et Nivelles en Constructions Ferroriaires du Centre.

Voor al de vooruitgangskontrakten met Siemens en met Philips-M.B.L.E. zijn een totale mislukking geworden. Beide ondernemingen hebben wel de beloofde steun en overheidsbestellingen gekregen, maar een paar duizend arbeidsplaat-

(1) M. Frank "Emploi et fiscalité", in Dokumentatiebulletin van het Ministerie van Financiën, december 1977, blz. 84.

sen minder gekreëerd dan bij kontrakt was overeengekomen.

In juli 1976 heeft de toenmalige Eerste Minister trouwens gewezen "op het ontgoochelend karakter van de resultaten van de vooruitgangskontrakten", terwijl in een rapport van het Rekenhof gesproken werd van "een geschenkenpolitiek ten voordele van sommige firma's".

2.2.4.

De steun aan infrastructuurwerken.

Voor de
infrastructuur-
werken is er niet
enkel expansiehulp
voorzien, maar o.m.
ook subsidies
Openbare Werken.

In de periode 1959-1977 had slechts 1,55% van de ondersteunde investeringen in Vlaanderen betrekking op de uitrusting van terreinen door de openbare macht (met name de gemeenten, de interkommunales of vennootschappen voor gewestelijke uitrusting en de nationale overheid).

Maar er zijn ook voor deze werken andere vormen van overheidshulp (onder meer subsidies van het Ministerie van Openbare Werken), zodat het relatief succes met betrekking tot de aanleg van industrieterreinen in Vlaanderen niet volledig aan de expansiehulp mag toegeschreven worden.

Begin 1976 telde Vlaanderen reeds 199 industrieterreinen met een totale oppervlakte van 25.715 ha, waarvan 9.860 ha bebouwd en ongeveer 3.420 ha ingenomen door infrastructuurwerken, groene ruimten en door terreinen waarvoor de bedrijven een optie hadden genomen, maar waarop nog geen bouwwerken waren begonnen.

Meer dan 12.000 ha
industrieterreinen
blijven beschikbaar
in Vlaanderen.

Ongeveer 12.440 ha bleven toen dus nog beschikbaar voor nieuwe industriële vestigingen, wat wel wijst op een ruime reserve. Begin 1976 hadden bedrijven, die op deze industrieterreinen gevestigd en actief waren, ruim 193.000 personen in dienst.

Dit wijst op een
ruime reserve
(48%).

Meer dan 80% van de investeringen, die in de periode 1971-1975 expansiehulp konden genieten, is aan deze industriezones ten goede gekomen.

3. Beoordeling en beleidskeuzen tot hervorming van de expansiewetgeving.

3.1. Expansiehulp en hulp aan bedrijven in moeilijkheden.

Omdat de overheid niet systematisch nagaat of de beloofde arbeidsplaatsen of het behoud ervan verzekerd wordt is het moeilijk uit te maken of de invloed van de expansiewetgeving op de werkgelegenheid positief of negatief is.

In de mate dat de **geschapen** arbeidsplaatsen overeenstemmen met de **beloofde** arbeidsplaatsen, lijken de resultaten positief te zijn. Toch rijzen er heel wat vragen inzake de evolutie sinds 1975. Om de privé-sektor ertoe aan te zetten 1 bijkomende arbeidsplaats te creëren, heeft de overheid zijn hulp bijna moeten verdrievoudigen, nl. van 144.800 B.F. in de periode 1971-1975 tot 413.900 B.F. in 1977.

De toenemende kapitaalinzet van de investeringen, maar ook het feit dat de expansiehulp sinds 1975 eveneens voor ondernemingen in moeilijkheden wordt ingeschakeld - waarbij het behoud van de bestaande arbeidsplaatsen reeds een hele prestatie is - zijn daar zeker niet vreemd aan.

Vooral de toepassing van de expansiewetgeving op ondernemingen in moeilijkheden, roept heel wat vragen op.

Door een ruime interpretatie van art. 7 van de wet van 30 december 1970 en art. 3 en 4 van de wet van 17 juli 1959 kunnen de ondernemingen in moeilijkheden immers rentetoelagen en kapitaalpremies krijgen voor het herstel van het bedrijfskapitaal, dat geslonken is ingevolge vroegere niet-gesubsidieerde investeringen. Maar in de praktijk blijkt dat er in vele gevallen geen sprake is van bijkomende of vroegere investeringen (waarvoor men wel overheidshulp had kunnen bekomen), maar hoofdzakelijk van een tekort aan bedrijfskapitaal dat veroorzaakt wordt door verliezen.

In de statistieken wordt geen onderscheid gemaakt tussen expansieve bedrijven en bedrijven in moeilijkheden, zodat het zeer moeilijk is de juiste omvang van dit verschijnsel te omschrijven. Wel is bekend dat in Vlaanderen, in de periode 1975-1977, reeds 183 bedrijven in moeilijkheden hulp hebben gekregen in het kader van de expansiewetgeving. In 1977 heeft dat de overheid 204 miljoen gekost of 5,7% van de rentetoelagen en de kapitaalpremies die de overheid in de loop van dat jaar heeft toegekend.

De overheid
kontroleert nog
steeds niet
systematisch de
beloften inzake
nieuwe
arbeidsplaatsen of
het behoud ervan.

De steun voor 1
bijkomende
arbeidsplaats is
bijna
verdrievoudigd:
van 140.000 F. in
1971 naar
400.000 F. in 1977.

De vakbeweging
stelt zich heel wat
vragen omtrent de
toepassing van de
expansiewetgeving
op ondernemingen
in moeilijkheden.

Men maakt nog
steeds statistisch
geen onderscheid
tussen expansieve
bedrijven en
bedrijven in
moeilijkheden.

Er is dus
onvoldoende
inzicht:

- in de aanwending
voor expansieve
bedrijven of voor
bedrijven in
moeilijkheden.
- alsook in de
resultaten ervan.

De expansiehulp
aan expansieve
bedrijven en de
hulp aan bedrijven
in moeilijkheden
moeten duidelijk
gescheiden
worden.

In Vlaanderen
genoten slechts
45% van de
investerings
expansiehulp.

In welke mate dat heeft bijgedragen om de werkgelegenheid in deze bedrijven in moeilijkheden te handhaven, is echter **niet bekend**. Hoeveel sluitingen er gevolgd zijn evenmin!

Alles te samen blijkt dus dat er bitter weinig inzicht bestaat in de evolutie van de aanwending van middelen voor expansie of voor hulp aan bedrijven in moeilijkheden en daardoor ook een onvoldoende inzicht in de resultaten. Bovendien moet men er rekening mee houden dat deze vorm van hulp aan bedrijven in moeilijkheden de mogelijkheden voor de steunverlening aan expansieve bedrijven gaat beperken. Vooral om de controletaak van de overheid en van de vakbeweging te vergemakkelijken is het wenselijk dat de overheidshulp aan expansieve bedrijven en deze aan bedrijven in moeilijkheden duidelijk van elkaar zouden onderscheiden worden.

3.2.

Expansiehulp en de vernieuwing van de industriële structuur in Vlaanderen.

Slechts 45% van de industriële investeringen in Vlaanderen hebben expansiehulp genoten. Dat zou er op kunnen wijzen dat de overheid enigszins selektief is te werk gegaan. Maar ook daarop hebben wij geen klare kijk. Dat is het gevolg van het feit dat:

a) de overheid niet de redenen kent waarom bepaalde privé-ondernemingen geen aanvraag voor overheidshulp hebben ingediend,

b) de redenen waarom de overheid bepaalde aanvragen ongunstig beoordeelt, niet geregeld worden bekendgemaakt.

Er zijn slechts enkele duidelijk omschreven gevallen waarin uitsluitingscriteria zouden kunnen worden aangewend, nl.:

- wanneer de investeringen reeds in uitvoering zijn,
- wanneer de tegemoetkoming van de Staat, onder de vorm van rentesubsidies, kapitaalpremies of arbeidsplaatspremies, kleiner zou zijn dan 100.000 B.F. per jaar (dit geldt niet voor ondernemingen met minder dan 50 arbeiders),
- als de onderneming blijk geeft van onvoldoende dynamisme, geen regelmatige boekhouding heeft of haar verplichtingen tegenover de R.S.Z. of inzake belastingen niet nakomt,
- als het investeringsbedrag kleiner is dan 20% van het gemiddeld netto vastliggend kapitaal van de jongste 5 jaar,
- bij investeringen in tweedehandsmateriaal,

- als het gaat om vervangingsinvesteringen die de onderneming normaal moet doen om gewoon te blijven werken,
- als een nieuwe onderneming weigert zich te vestigen in een industriezone of een ambachtelijke zone,
- bij terugbetaling van schulden of het opnieuw vergaren van bedrijfskapitaal.

De overheid hanteert nog 5 andere afwijzende maatstaven, waarbij alle ondernemingen van elke expansiehulp worden uitgesloten, als drie van deze criteria op hen van toepassing zijn, nl. als:

- de financiële structuur van het bedrijf bijzonder onevenwichtig is,
- de rendabiliteitsverwachtingen van het investeringsproject zeer twijfelachtig zijn,
- het om zeer conjunkturgevoelige investeringen gaat,
- er geen positieve weerslag op de werkgelegenheid is,
- de laatste jaren winsten werden uitgekeerd die te hoog liggen in verhouding tot het geïnvesteerde kapitaal.

De criteria tot het toekennen van expansiehulp zijn hoofdzakelijk van bedrijfseconomische aard.

- Eer wordt geen rekening gehouden met:
- het maatschappelijk nut
- de bijdrage tot industriële vernieuwing en werkgelegenheid.

Het gaat hier dus hoofdzakelijk om bedrijfseconomische criteria die in overeenstemming zijn met de wetten van het liberaal economisch systeem. Het maatschappelijk nut van de investeringen, hun bijdrage tot de industriële vernieuwing en tot de werkgelegenheid worden niet in acht genomen.

De overheid gaat iets selektiever te werk als het om de toepassingsmodaliteiten gaat, met andere woorden bij het bepalen van de omvang van de overheidshulp (het percentage van de rentetoelage, het bedrag van de kapitaalpremie, de duur van de overheidssteun, enz.).

Er werd een lijst van prioritaire sectoren opgesteld. Daarbij werd rekening gehouden met:

- de exportgerichtheid van het produkt (verovering van nieuwe markten, verbetering van de industriële structuur),
- de omvang van de toegevoegde waarde,
- de technologische waarde van het produkt,
- de energie- en grondstoffenbesparende procédés.

De omvang van de overheidshulp wordt wel selektiever bepaald.

Het gaat hier om een uitgebreid gamma van produktie-activiteiten in de metaalnijverheid, de metaalverwerkende nijverheid, de scheikunde, de textiel- en konfektienijverheid, de sektor van de bouwmaterialen, de houtverwerkende nijverheid, de diamantnijverheid, de voedingsnijverheid en de energiebevoorrading.

De duur van de staatshulp en het bedrag waarop de steun kan worden verleend hangen af van een aantal maatstaven (kriteria) die bij het onderzoek van het dossier worden gehanteerd.

Zeer belangrijke criteria zijn:

- a) het scheppen van een groot aantal nieuwe arbeidsplaatsen (hetzij 50, hetzij 20% van het effectief) binnen 18 maanden na de definitieve toekenning van de steun,
- b) een belangrijke bijdrage tot het bevorderen van de uitvoer buiten de E.E.G. en waarvan ten minste 15% bestemd is voor geïndustrialiseerde landen die olie- of basisproducten voortbrengen,
- c) fabricageprocédés die een belangrijke besparing van energie of grondstoffen mogelijk maken (minimum 10% in vergelijking met het gemiddeld verbruik in de betrokken bedrijfstak),
- d) het voortbrengen van producten die het besparen van energie bevorderen,
- e) investeringen die aan de Belgische onderaannemers (K.M.O.) werk bezorgen voor een bedrag van minimum 20% van de omzet.

Als men op basis van deze vijf bijzondere criteria aan de maximale steun toe is, wordt bovendien rekening gehouden met:

- a) arbeidsintensieve investeringen (oprichting van nieuwe ondernemingen, bijkomende werkgelegenheid die meer bedraagt dan 20% van het effectief of ten minste 50 personen),
- b) investeringen tot omschakeling of herstructurering van een bedrijfstak in moeilijkheden,
- c) investeringen tot versteviging van sterke bedrijven,
- d) investeringen ter bestrijding van de verontreiniging en ter bescherming van het leefmilieu,
- e) investeringen ter besparing van energie,

f) investeringen ter besparing van grondstoffen (bv. terugwinning of verwerking van afval),

g) investeringen die gevoelig bijdragen tot het bevorderen van de uitvoer buiten de E.E.G.,

h) investeringen voor de vervaardiging van nieuwe producten die in economisch en sociaal opzicht belangrijk zijn,

i) investeringen in streken die getroffen worden doorbedrijfssluitingen, waardoor nijpende werkgelegenheidsproblemen ontstaan.

Uiteindelijk worden de maatschappelijke criteria dus wel gebruikt bij de toepassingsmodaliteiten maar niet bij de beslissing tot expansiehulp.

De mogelijkheid voor de overheid om ook een aantal maatschappelijke criteria te hanteren bij het verlenen van expansiehulp is dus wel degelijk aanwezig. Toch is die mogelijkheid vrij marginaal omdat het alleen gaat om de toepassingsmodaliteiten en niet om de beslissing zelf al dan niet expansiehulp toe te kennen.

De expansiehulp heeft nog te weinig de industriële structuur vernieuwd in Vlaanderen, immers:

Meteen rijst natuurlijk de vraag of de financiële (en fiskale) expansiehulp er toe heeft bijgedragen om de industriële structuur in Vlaanderen voldoende te vernieuwen. De crisis wijst erop dat die **hulp veeleer is tekortgeschoten. De oorzaken** liggen op twee terreinen die nauw met elkaar verbonden zijn.

1) Het belang van de overheidshulp werd overschat.

In eerste instantie heeft de overheid het belang van de financiële (en fiskale) overheidshulp wellicht overschat. Uit verschillende onderzoeken is immers gebleken dat de motieven voor de ondernemingen, die zich in Vlaanderen gevestigd hebben, niet zozeer deze financiële (en fiskale) voordelen zijn, maar wel de mogelijkheid geschoolde en omgeschoolde arbeidskrachten in dienst te kunnen nemen en het ter beschikking stellen van uitgeruste industrieterreinen. Ook het uitgebreide net van wegen, spoorwegen, zeehavens, luchthavens en binnenvaartverbindingen speelt een rol.

In de jaren 1960 zou voor de nieuwe buitenlandse of gemengde ondernemingen - die in die periode zo'n 34% van alle ondersteunde investeringen in gans België voor hun rekening hebben genomen - de direkte overheidshulp wel van iets meer belang zijn geweest dan voor de ondernemingen die reeds in België gevestigd waren.

In de periode 1959-1968 hebben trouwens 83% van alle buitenlandse investeerders direkte overheidshulp ontvangen (1).

2) Er waren geen
konkrete sektoriële
en subsektoriële
doeleinden.

Expansiehulp bleef
meestal beperkt tot
een extra-financiële
en fiskale steun.

Dit alles wijst dus
op een gebrek aan
een samenhangend
industriële beleid.

De fiskale
voordelen blijken
het belangrijkste,
maar echter ook
het minst bekend.

Voor de
vakbeweging
blijven de fiskale
voordelen moeilijk
aanvaardbaar door:
- hun gebrek aan
selektiviteit
- hun gebrek aan
kontrolemogelijk-
heden.

In tweede instantie heeft het de overheid grotendeels ontbroken aan duidelijke en konkrete sektoriële en subsektoriële doeleinden, waarbij met alle factoren wordt rekening gehouden.

De privé-ondernemingen hebben in hun streven naar een zo groot mogelijke winst dan ook hun investeringsbeslissingen kunnen doordrukken.

De rol van de overheid bleef meestal beperkt tot het geven van een extra financieel en fiscaal steuntje, hoewel verscheidene van die privé-investeerders dat misschien niet eens nodig hadden.

Dit gebrek aan een samenhangend industrieel beleid, waarvan die direkte overheidshulp één van de elementen is, komt duidelijk tot uiting in het feit dat er slechts in 4 gevallen een beroep werd gedaan op de vooruitgangskontrakten of kontrakten ter herstructurering en bevordering van het ondernemingsbeheer. Daar waar die kontrakten er juist op gericht zijn de prestaties van de privé-ondernemingen en de verschillende vormen van overheidshulp tot één geheel te verwerken. Want het is op die manier dat men de privé-ondernemingen direkt bij de verwezenlijking van de sektoriële, technologische en regionale doelstellingen van het plan kan betrekken.

3.3.

De uitvoeringsmiddelen van de overheidshulp.

Omtrent de middelen, waarover de overheid beschikt, rijzen er verscheidene problemen.

In eerste instantie blijkt dat de fiskale voordelen kwantitatief het belangrijkste pakket uitmaken van de expansiehulp, maar dat daarover het minst bekend is. Omdat zelfs de verwachte resultaten van deze fiskale voordelen niet bekend zijn, is elke vorm van **kontrole** uitgesloten. Vandaar dat we hier te doen hebben met een blinde vorm van overheidshulp, waarvan de doeltreffendheid niet kan nagegaan worden.

Ook het **selektief** karakter van de fiskale voordelen is moeilijk te beoordelen, te meer omdat sinds 1975 deze voordelen steeds meer veralgemeend worden.

(1) D. Van Den Bulcke "De buitenlandse ondernemingen in de Belgische industrie", Gent, 1971, blz 146-170 en P. Romus "Les facteurs de localisation industrielle dans le développement régional de la communauté européenne", in Cahiers économiques de Bruxelles, n° 69, 1976, blz. 8-17.

Juist wegens gebrek aan selektiviteit en aan controle mogelijkheden op de resultaten ervan, is dit systeem van fiskale voordelen in het kader van de expansiehulp moeilijk aanvaardbaar.

Men maakt enkel gebruik van rentetoelagen en kapitaalpremies, de arbeidsplaatspremies blijven onbestaande.

In tweede instantie werd tot nu toe bij de financiële expansiehulp uitsluitend gebruik gemaakt van rentetoelagen en kapitaalpremies, terwijl de arbeidsplaatspremies grotendeels dode letter zijn gebleven. Daardoor werd het kapitaal kunstmatig goedkoper, wat een extra-stimulans heeft gegeven aan de kapitaalintensieve investeringen. Vandaar een zekere "overkapitalisering" waardoor het scheppen van toekomstige arbeidsplaatsen werd afgeremd.

Gezien de omvang van de werkloosheid verdient het ongetwijfeld aanbeveling meer de nadruk te leggen op arbeidsplaatspremies dan op rentevergoedingen en kapitaalpremies. Volgens berekeningen van R. de Falleur van het Planbureau zouden er daardoor in België, in de periode 1977-1980, ruim 8.000 arbeidsplaatsen meer kunnen geschapen worden (1).

Door de rentetoelagen, waren de vele leningen
• een goede zaak voor de banken
• maar kregen de ondernemingen te hoge schuldenlasten.

In derde instantie blijkt dat vooral gebruik werd gemaakt van rentetoelagen, waardoor een beroep op leningen extra gestimuleerd werd. Dat is wel een goede zaak geweest voor de banken en de kredietinstellingen, maar niet voor vele ondernemingen die hun schuldenlast te hoog hebben laten oplopen. Dat probleem kan echter niet apart opgelost worden. Het vergt veeleer een globale oplossing waarbij rekening wordt gehouden met de rol en de betekenis van het risikodragend kapitaal en met de financiële programmatie.

De industrieterreinen moeten eerder verbeterd, dan verder uitgebreid worden.

In vierde instantie zal bij de aanleg en de uitrusting van industrieterreinen meer aandacht moeten besteed worden aan de kwalitatieve verbetering dan aan een kwantitatieve uitbreiding. Dat moet gebeuren in het kader van een globale ruimtelijke en sociaal-ekonomische planning, waarbij meer speciaal iets moet gedaan worden om met het openbaar vervoer de industrieterreinen beter bereikbaar te maken.

(1) R. de Falleur: "Modalités d'aide aux investissements privés et emploi", in Dokumentatiebulletin van het Ministerie van Financiën, december 1977, biz. 101-128.

De expansiehulp is inderdaad vooral ten goede gekomen aan de ontwikkelingsgebieden.

Voor de verdere ontwikkeling van de achtergebleven gebieden is er echter nog meer nodig:
- 1 of 2 centra met een zeker verzorgingsniveau
- diverse bouw- en industriegronden
- een goed functionerend verkeersnet.

Ruimtelijk moet een hiërarchie van kernen de economische ontwikkeling in Vlaanderen opbouwen.

In de kontraktuele planning:
- moet alle overheidshulp worden opgenomen
- moeten er duidelijke tegenprestaties aanwezig zijn.

3.4.

De expansiehulp en de evenwichtige verdeling van de welvaart over de streken.

Het kan niet ontkend worden dat de expansiehulp in ruimere mate ten goede is gekomen aan de ontwikkelingsgebieden dan aan de andere. Toch moet vastgesteld worden dat de ontwikkelingsgebieden, die in 1959 en 1967 werden vastgelegd, ook nu nog het meest met de sociaal-economische problemen te kampen hebben.

Het feit dat sinds het uitbreken van de crisis in 1974, het onderscheid tussen de regionale en de algemene expansiehulp is gaan vervagen, is daar zeker niet vreemd aan. Het wijst er bovendien op dat voor de ontwikkeling van een achtergebleven probleemgebied meer nodig is dan het binnenhalen van enkele industriële ondernemingen.

Indien men een probleemgebied met enige kans op succes tot ontwikkeling wil brengen dan is er vooral behoefte aan één of twee centra met een zeker verzorgingsniveau (met als elementen: de detailhandel en ambachten, onderwijs, sport, recreatie en horeca, kulturele voorzieningen, medische, maatschappelijke en sociale voorzieningen, overheids- en andere diensten). Bovendien veronderstelt dit de aanwezigheid van diverse bouw- en industriegronden en een goed functionerend verkeersnet.

In het ruimtelijk kader van de economische ontwikkeling in Vlaanderen moet men komen tot een hiërarchie van kernen (centra) die, door hun bestaande of nog te ontwikkelen groei-kracht, steunpunten zouden vormen voor het omringend gebied. Deze kernen zouden dan de basis moeten vormen voor de planning van de economische infrastructuur en van de sociaal-kulturele en administratieve voorzieningen.

3.5.

De expansiewetgeving en de kontraktuele planning.

Er bestaat al te weinig samenhang tussen het expansiebeleid en de andere aspecten van het overheidsbeleid (overheidsbestellingen, wetenschappelijk en technologisch onderzoek, de ontwikkeling van de dienstensektor, de economische en sociale infrastructuur, het arbeidsmarktbeleid, enz.).

Om te vermijden dat de expansiehulp zou gedegradeerd worden tot een vrijblijvende geschenkenpolitiek moeten al de vormen van overheidshulp opgenomen worden in de kontraktuele planning en moeten in elk geval de tegenprestaties voor de verstrekte hulp duidelijk worden vastgelegd.

b) Hulp aan bedrijven in moeilijkheden

De vakbeweging moet een eigen visie hebben aangaande de hulp aan bedrijven in moeilijkheden: Moet er hulp verleend worden; en zo ja, welke hulp? Dit zijn de twee hamvragen.

1. Inleiding

De vakbeweging wordt bijna dagelijks gekonfronteerd met ondernemingen in moeilijkheden. Het is een begrip dat op uiteenlopende wijze wordt benaderd. Dit is niet te verwonderen. Immers naast onze visie op dit verschijnsel, zijn er de visies van de overheid, van de patroons, enz... Eenstemmigheid over het begrip is moeilijk te verwachten.

De ganse problematiek van de ondernemingen in moeilijkheden is, in de huidige sociaal-ekonomische krisissituatie, voor de vakbeweging meer dan ooit een uitdaging. Over de remedies, die voorgesteld worden om dergelijke bedrijven terug op dreef te krijgen, moet ook de vakbeweging zich uitspreken.

Over het probleem van "de ondernemingen in moeilijkheden" als dusdanig is er weinig betwisting. Maar wanneer men gaat praten over de "hulp" aan deze bedrijven, lopen de meningen uiteen. Meestal beginnen de discussies al over de hamvraag: "moet er al dan niet hulp verleend worden"? Op de tweede plaats komt de vraag naar de soort (vorm) van steun.

De hulpverlener, waarop in de meeste gevallen een beroep wordt gedaan, is dan de "Staat". Een instituut dat door de vorige verdedigers van een "liberale ekonomie" met misprijzen wordt bejegend. In hun gedachtengang is er geen plaats voor een overheid die initiatieven neemt in het ekonomisch leven. Voor hen is de ganse ekonomie een jachtterrein voor het privé-bedrijf.

De vakbeweging wil het probleem van de ondernemingen in moeilijkheden konfronteren met haar prioritaire doelstelling: een volledige en betere werkgelegenheid.

Specifieke overheidsinstellingen moeten de bedrijven in moeilijkheden helpen.

Onze neo-kapitalistische samenleving vertoont steeds meer sluitingen van ondernemingen.

Niet enkel bedrijven, maar ganse sectoren en subgewesten komen in nood.

De overheid heeft nog steeds geen samenhangende visie op de ganse problematiek.

Samenvattend kunnen we dus zeggen dat zowel over het begrip "ondernemingen in moeilijkheden" als over het begrip "hulp" geen eenstemmigheid bestaat. En dat er in het sociaal-ekonomisch leven strijdvrageen zijn, die harde akties van de vakbeweging kunnen uitlokken. Immers met bedrijven in moeilijkheden zijn arbeidsplaatsen in gevaar. Of m.a.w. onze prioritaire doelstelling, volledige en betere werkgelegenheid, komt ermee op de helling. Meteen moet men zich ook over de rol van de onderneming en haar verantwoordelijkheid tegenover de arbeidersklasse gaan bezinnen.

Wie beslist tot sluiting, reorganisatie of herstrukturering? Bij de beantwoording van deze vraag zien we hoe "on-demokratisch" onze ekonomie funktioneert! Ook de plaats van bv. de overheid (vertegenwoordigers van de gemeenschap) in het ekonomisch leven komt bij de behandeling van deze problematiek om de hoek kijken. Voorzichtigheid is geboden. Het begrip "overheid" laten besmetten met "ekonomische mislukkingen", "ondoelmaticheid", "wanbeheer" moet zoveel mogelijk vermeden worden. Het moeten dus specifieke overheidsinstellingen zijn die deze bedrijven in moeilijkheden helpen.

Bij een nadere analyse van de statistieken inzake de sluitingen van ondernemingen stellen we voor de laatste jaren een stijging vast! De oorzaken liggen besloten in de structuur van onze neo-kapitalistische samenleving en de wijze waarop onze bedrijven worden geleid.

Met teveel het accent te leggen op "bedrijven" in moeilijkheden doen we afbreuk aan andere realiteiten. Immers, zelfs ganse industriële sektoren (bv. staal, textiel, enz...) en subgewesten (bv. Turnhout,...) verkeren meer en meer in ekonomische ademnood.

Een dergelijke aftakeling van bedrijven, sektoren en subgewesten leidt tot verlies en het in gevaar brengen van arbeidsplaatsen. In het slechtste geval tot werkloosheid.

Er werd meer en meer een beroep gedaan op steun (hulp) van de overheid met als doel: de instandhouding van de ondernemingen, het verzachten van de sociale gevolgen (bv. werkloosheid) en rekonversie (vernieuwing) van de bedrijven.

Geen enkele regering heeft een samenhangende visie op het beleid voor bedrijven in moeilijkheden uitgewerkt. M.a.w. er zijn geen duidelijke doelen en instructies die de belangen van arbeiders en bedienden waarborgen.

De gedragsregels
opgesteld door
Vlaamse
Streek-
economie
zijn syndikaal niet
bruikbaar.

De gedragsregels voor bedrijven in moeilijkheden, uitgewerkt door Vlaamse Streek-
economie, kunnen moeilijk als
een pakket syndikale instructies aanzien worden. Immers ze
bevatten enkel richtlijnen die vooral de belangen van de
patroons willen gaaf houden en aan het recht op arbeid
afbreuk doen.

De overheid heeft wel middelen aangewend die bestemd
waren voor de expansie van bedrijven maar niet voor de hulp
aan bedrijven in moeilijkheden. Zo werden ook instellingen
als N.I.M., G.I.M.'s en G.O.M.'s ingezet om hulp te verstrek-
ken, terwijl dergelijke hulpverlening niet hun belangrijkste
opdracht is.

De Dienst Knipperlichten en het Sekretariaat voor Sekto-
rieel Overleg daarentegen blijken als aangewezen organen
niet erg functioneel te zijn. De wet op het beheer met bij-
stand is nog steeds niet goedgekeurd, met als gevolg dat dit
instrument nog niet bruikbaar is. Daarnaast richt de over-
heid wel bijstandsinstituten als I.M.B.O. op. Maar een der-
gelijk initiatief is een pure privé aangelegenheid en kan voor
de vakbeweging geen ideaal instrument genoemd worden.
**Het privé initiatief faalt en het overheidsingrijpen wordt een
noodzaak.**

Daar het privé-
initiatief verder
faalt, wordt het
overheidsingrijpen
een noodzaak.

Maar over welke mogelijkheden beschikt de overheid?
Hoe ziet het A.B.V.V. de principes waarop het overheidsbe-
leid inzake de ondernemingen in moeilijkheden moet steu-
nen?

Welke visie heeft het A.B.V.V. op de reeds bestaande moge-
lijkheden (instellingen)?

2.

Situatieschets van het "overheidsingrijpen" bij ondernemingen in moeilijkheden: diensten, financiële steun, beheer met bijstand en insti- tuten.

2.1.

Algemeen overzicht.

In 1978 stelde de toenmalige Staatssekretaris voor Streek-
economie en Ruimtelijke Ordening aan de Gewestelijke
Economische Raad voor Vlaanderen (G.E.R.V.) een vraag
over "de objectieve criteria voor het verlenen van over-
heidssteun aan ondernemingen in moeilijkheden". Naar
aanleiding van die vraag werd door de G.E.R.V. een inventa-
ris gemaakt van de reeds verstrekte overheidssteun (cfr.
G.E.R.V., Berichten 18, september 1978).

Het opsporen van bedrijven en sectoren in moeilijkheden geschiedt:

1) door de rechtbanken van Koophandel.

2) door de dienst "Knipperlichten".

3) door het Sekretariaat voor Sectorieel Overleg.

2.1.1.

Opsporingsdiensten van bedrijven en sectoren in moeilijkheden.

- Opsporingsdiensten bij de rechtbanken van Koophandel.

De wetgeving op het faillissement is hun juridische basis. Het doel was en is nog altijd zoveel mogelijk de bedrijven die in moeilijkheden geraken vroegtijdig op te sporen.

Wanneer allerlei tekenen er op wijzen dat een bepaald bedrijf in de "rats" zit, nemen de zgn. opsporingskamers op een discrete wijze contact met de betrokken onderneming. Dan wordt de aard van de moeilijkheden onder de loep genomen.

Verdere mogelijkheden zijn: het samen opmaken van een herstelplan, het aanwijzen van een deskundige, het uitspreken van het faillissement, enz.

- Centrale Meldingsdienst "Knipperlichten".

In het Nationaal Komitee voor Economische Expansie werd in '75 overeengekomen een dienst op te richten, belast met het verzamelen van de meldingen van de bedrijven in moeilijkheden. Deze Centrale Meldingsdienst "Knipperlichten" hangt af van het Ministerie van Economische Zaken.

Deze dienst moet:

- gegevens over de betrokken bedrijven in moeilijkheden inzamelen;
- onderzoeken of de voorwaarden voor een verdere behandeling vervuld zijn;
- het dossier voorleggen aan de departementen Streekeconomie en Economische Zaken.

- Het Sekretariaat voor Sectorieel Overleg.

Dit Sekretariaat werd bij K.B. van 11 februari 1976 opgericht. Het hoort thuis in het Ministerie van Economische Zaken. Zijn opdrachten zijn:

- het inrichten van het sectorieel overleg;
- zorgen voor het instandhouden van de nijverheidsuitrusting;
- aanpassing van de herstrukturering aan de technische vooruitgang;
- het omschakelen naar nieuwe produkten en de buitenlandse handel helpen bevorderen;
- de programma's en ontwerpen in de getroffen sectoren onderzoeken;
- de aan te wenden middelen, ten voordele van de betrokken sectoren, voorstellen;
- het uitwerken en formuleren van herstruktureringsplannen;

- de uitvoering controleren van de maatregelen, aanbevolen voor sectoren die aan herstructurering toe zijn.

In het betrokken K.B. wordt ook bepaald dat het Sekretariaat per sektor een overlegkomitee kan oprichten. Dit komitee kan een advies geven. Het Sekretariaat voegt het zijne er aan toe. Beide adviezen worden gezonden naar de Minister van Economische Zaken die het voorlegt aan het M.C.E.S.C.

2.1.2.

De "financiële" overheidssteun: mogelijkheden.

Door de soepele toepassing van de expansiewetgeving wordt er financiële overheidssteun geboden.

- **Hulp op basis van een soepele toepassing van de expansiewetgeving.**

In het bijzonder gaat het hier om:

- art. 7 en 42 van de wet van 30 december 1970 en art. 3 en 4 van de wet van 17 juli 1959.
- art. 26 tot 29 van de wet van 30 december 1970 voor bedrijven die in een ontwikkelingszone liggen;
- leningen toegestaan op basis van art. 20 a en b en art. 21 van de wet van 30 december 1970.

Andere mogelijkheden op basis van deze wetgeving bestaan uit steun bij niet-materiële investeringen en bij overname van tweedehandsinstallaties en -materiaal.

Op basis van een positieve beoordeling van de Dienst Openbaar Krediet van het Ministerie van Financiën wordt doorgaans steun verleend door de Ministeries van Economische Zaken en van de Middenstand of de Staatssekretariaten voor Streekeconomie.

Door het M.C.E.S.C. wordt de uiteindelijke beslissing genomen.

Ook de N.I.M. kan in opdracht van de Staat steun verstrekken aan bedrijven in moeilijkheden.

- **Verrichtingen van de N.I.M. in opdracht van de Staat.**

De staatssteun wordt verstrekt door het "Fonds voor de Economische Expansie en de Regionale Reconversie". Voor rekening van de staat kan de N.I.M., door een beroep te doen op dit Fonds, **hetzij** deelnemen aan een kapitaalsverhoging, **hetzij** een lening onderschrijven die in aandelen kan worden omgezet. De beslissing wordt genomen door het M.C.E.S.C. of door Streekeconomie.

Het industrieel overheidsinitiatief van de N.I.M. als overheidsholding moet echter hiervan los gezien worden!

Ook art. 13 en 14 van de wet van 30 maart 1976 op het industrieel overheidsinitiatief geven de N.I.M. directe mogelijkheden. De politiek, waarbij de N.I.M. enerzijds bedrijven in expansie en anderzijds bedrijven in moeilijkheden ging helpen, heeft voor enige verwarring gezorgd. Immers haar taak als creatieve ontwikkelingsbank en overheidsholding kwam in het gedrang en al gauw werd de N.I.M. beschouwd als een "slechte" manager.

Het operationeel worden van een aparte dochtermaatschappij (COBESOM) zou deze verwarring kunnen vermijden.

De Fondsen voor Bestaanszekerheid en de sociale fondsen steunen de sociale begeleiding bij herstructurering van ondernemingen.

Uiteindelijk zijn er nog specifieke instrumenten van steun:

1) Wetsontwerp tot beheer met bijstand.

Bij het zoeken naar een oplossing voor deze problemen werd in 1977 een aparte dochtermaatschappij opgericht, nl. de N.V. Koöperatie vennootschap voor bedrijfsomschakeling (COBESOM). Haar opdracht zou zijn: het herstel en de herstructurering van bedrijven in moeilijkheden en het beheer van de participaties (bijzondere portefeuilles) van de Staat.

De betrokken N.V. is nog niet operationeel.

- Overheidssteun in het kader van de sociale begeleiding bij herstructurering van ondernemingen.

Hier wordt gedacht aan twee soorten van institutionele kaders, nl.:

• de Fondsen voor Bestaanszekerheid.

De juridische basis voor deze fondsen is de wet van 7 januari 1958. De beheerders zijn de sociale gesprekspartners, die ook instaan voor de financiering en die beslissen over de bestemming. Voor dergelijke fondsen is geen tijdslijm vastgesteld.

• de sociale fondsen.

Over deze fondsen wordt beslist door de Ministerraad of het M.C.E.S.C. Ze worden nagenoeg, zometeen volledig gefinancierd door de overheid. Ze verlenen aanvullende vergoedingen, die 2 vormen kunnen aannemen: een premie of een waarborg op het inkomen. De juridische vorm is in principe een v.z.w. die paritair beheerd wordt.

- Overheidshulp - andere mogelijkheden.

Het overheidsingrijpen kan ook bestaan in:

- het verlenen van deskundige steun;
- het samenbrengen van partijen, en het aktiveren van het overleg (met o.m. financiële- en kredietinstellingen);
- overeenkomsten met R.S.Z. of leveranciers, om bv. uitstel van betaling te bekomen.

- Overheidssteun: specifieke instrumenten.

Men bedoelt hier:

- het wetsontwerp inzake het beheer met bijstand;
- de V.Z.W. Instituut voor Management Begeleiding van Ondernemingen (I.M.B.O.);
- de intenties om de wetgeving op het faillissement en de R.S.Z. te herzien;
- het Fonds voor Industriële Vernieuwing.

- Het wetsontwerp met betrekking tot het beheer met bijstand.

Dit ontwerp stoelt op volgende krachtlijnen:

- de procedure tot beheer met bijstand kan niet alleen op

gang worden gebracht door de bedreigde onderneming zelf maar ook door de Minister van Economische Zaken, de O.R., de S.A., een schuldeiser of een groep van schuldeisers.

De rechtbank kan ambtshalve ingrijpen.

- indien de rechtbank de procedure aanvaardt, wijst zij een deskundige aan.
- bij aanvaarding van de procedure wordt elke tenuitvoerlegging door enig schuldeiser en elke faillietverklaring opgeschort tot het plan voor economisch en financieel herstel wordt goedgekeurd of afgewezen.
- dat plan wordt opgesteld door de deskundige, die bepaalt welke herstrukturings- en rationaliseringsmaatregelen noodzakelijk zijn en hoe het passief moet worden aangezuiverd.
- de deskundige dient het plan in bij de griffie van de rechtbank.
- Uiteindelijk beslist de rechtbank over de goedkeuring of afkeuring van het plan.

In het vonnis wordt ook een commissaris aangewezen, die belast is met het toezicht op de verrichtingen van de schuldenaar gedurende het beheer met bijstand.

- de commissaris werkt mee aan de uitvoering van het plan. Hij signaleert tekortkomingen. Hij brengt verslag uit bij de rechtbank. Hij woont raadsvergaderingen bij. Hij is bevoegd die raden bijeen te roepen. Hij kan beslissingen, overeenkomsten, enz. nietig verklaren.
- indien blijkt dat de moeilijke toestand van de ondernemingen kennelijk te wijten is aan grove beheersfouten kan de rechtbank één of meer beheerders alle of een deel van hun bevoegdheden tijdelijk ontnemen.

2) Instituut voor Management Begeleiding van Ondernemingen.

- V.Z.W. "Instituut voor Management Begeleiding van Ondernemingen" (I.M.B.O.).

Op 21 juli 1978 werd dit Instituut opgericht.

De stichters zijn vertegenwoordigers van de overheid en van het V.E.V.

Hierdoor wil men de ondernemingen leiden bij het beheer, organisatie of werking.

Het doel van de vereniging is: de ondernemingen in de ruime zin van het woord leiden op het stuk van beheer, organisatie of werking. Zij mag alle initiatieven nemen die haar voor die opdracht noodzakelijk lijken. Maar ze mag zich zeker niet inlaten met de opleiding of vervolmaking van managers.

De vereniging is voor onbeperkte duur opgericht.

De geldmiddelen van de vereniging bestaan uit:

- subsidies, giften en legaten;
- vergoedingen die de vereniging ontvangt voor begelei-

ding van ondernemingen;
• of andere inkomsten;

Om de doelstellingen van I.M.B.O. te ondersteunen, levert het Staatssekretariaat voor Streekeconomie een bijdrage voor het werkkapitaal van de v.z.w. I.M.B.O.

Het gaat hier om een terugvorderbaar en in principe renteloos voorschot van 15 miljoen B.F. Het wordt voor de helft, hetzij 7,5 miljoen B.F., gefinancierd door Vlaamse Streekeconomie en voor de andere helft door het bedrijfsleven zelf.

Het is terugvorderbaar in de mate dat het bedrijfsleven zijn voorschot terugneemt.

Tussen I.M.B.O. en het Staatssekretariaat voor Vlaamse Streekeconomie werd ook een **programma-kontrakt** gesloten. Kostprijs 9,9 miljoen B.F.

In dit kontrakt verbindt de v.z.w. I.M.B.O. er zich toe een actieprogramma uit te werken en uit te voeren met het oog op de verbetering van het bedrijfsbeheer in het Vlaamse gewest en het bijstaan van bedrijven in moeilijkheden.

Een programma-kontrakt werd gesloten tussen I.M.B.O. en Vlaamse Streekeconomie - ter verbetering van het bedrijfsbeheer - voor het bijstaan der bedrijven in moeilijkheden.

Het programma behelst verscheidene actiepunten, nl.:

- het uitzoeken van het managertype dat het best geschikt is voor de diverse categorieën van bedrijven.
- een permanent bij te houden lijst van de beschikbare krisismanagers in Vlaanderen.
- een onderzoek instellen naar (zowel in binnen- als in buitenland) de problematiek van het management in de ondernemingen.
- het volgen van de evolutie in ondernemingen die, met het oog op een oplossing van hun moeilijkheden via I.M.B.O. een beroep hebben gedaan op een manager.
- het begeleiden en zo nodig bijsturen van het management in die ondernemingen waar een onderzoek naar het bedrijfsbeleid door de bevoegde overheidsinstanties wenselijk wordt geacht. De opdrachtuitvoerder moet volledig ter beschikking staan voor het verlenen van de medewerking die de opdrachtgever van hem verlangt.
- het aanmoedigen, coördineren en controleren van alle operaties die voor de realisatie van het herstelplan nodig zijn.

3) Fonds voor Industriële Vernieuwing

- **Fonds voor Industriële Vernieuwing (F.I.V.)**

In november 1978 keurde de regering een plan goed ter herstructurering - op financieel en industrieel gebied - van de

Dit fonds zorgt
voor het
rekonversie- en
industriële beleid

Per nieuwe
arbeidsplaats
wordt er 500.000 F.
trekkingsrechten
toegekend.

Een nieuwe
arbeidsplaats kost
gemiddeld
3 miljoen F :
- 500.000 F.
overheidstussen-
komst
- 2.500.000 F.
lening

Daarnaast moet
het F.I.V. ook de
industriële
vernieuwing helpen
verwezenlijken.

staalnijverheid, de scheepsbouw en de scheepsherstelling, de textiel- en konfektienijverheid. In dit plan werd onder meer de oprichting van een F.I.V. in het vooruitzicht gesteld.

Met het K.B. van 15 december 1978 werd het F.I.V. geïnstal-
leerd.

Het hoofddoel van het F.I.V. is de realisatie van het
rekonversie- en industrieel beleid.

In het kader van **het rekonversiebeleid** kunnen er per nieuwe
arbeidsplaats 500.000 F trekkingsrechten toegekend wor-
den (nl. 2/3 voor rekening van het F.I.V. en 1/3 ten laste van
het regionaal luik van het Fonds voor Economische Expan-
sie).

Deze "rechten" worden ter beschikking gesteld van de
regionale instantie (of van het bekken) in kwestie.

Het zijn de G.I.M.'s die rekonversievennootschappen of
agentschappen in de bekkens of zones met structurele
werkloosheid moeten oprichten.

Vermits een nieuwe arbeidsplaats gemiddeld 3 miljoen F
kost, belooft de overheidssteun 500.000 F in kapitaal en
2.500.000 F in de vorm van een lening.

In de praktijk zullen de G.I.M.'s dus kunnen beschikken over
trekkingsrechten op het F.I.V. en het Fonds voor Economi-
sche Expansie. Deze rechten zijn echter beperkt (maximum)
tot de arbeidsplaatsen die sedert 1 januari 1976 zijn verloren
gegaan in de sectoren staal, textiel en konfektie, scheeps-
bouw en scheepsherstelling.

Tevens werd bepaald dat het F.I.V. moet bijdragen tot het
verwezenlijken van een nieuw industrieel beleid door voor-
stellen aan de regering te doen.

De rol van het F.I.V. blijft hier echter vaag: noch de omvang
van de middelen, noch de verdeling ervan is nader omschre-
ven.

De uitgaven van het F.I.V. worden door leningen gedekt.

Tot zover de huidige toestand van het overheidsingrijpen bij
ondernemingen in moeilijkheden.

Wat loopt er nu mis in dit beleid?

2.2. Kritische bemerkingen.

De
"opsporingska-
mers" verdedigen
• veeleer de
schuldeisers dan
wel de
werkgelegenheid.

De "opsporingskamers" zijn niet over het ganse land gespreid.

Ze komen te traag op gang, terwijl er van een systematisch speuren naar probleembedrijven geen sprake is.

Voor de vakbeweging is het aktieterrein van deze kamers te beperkt. Want ze willen in de eerste plaats de belangen van de schuldeisers vrijwaren terwijl ze zich blijkbaar minder bekommeren over bv. het behoud van de werkgelegenheid.

Ook de dienst
"Knipperlichten"
werkt door te laten
meldingen niet
funktioneel.

De Centrale Meldingsdienst "Knipperlichten" is weinig of niet funktioneel gebleken. Meestal wordt vastgesteld dat bedrijven in moeilijkheden hun (komende) zorgen rechtstreeks melden aan de bevoegde staatssektarissen of ministers, in de hoopvolle verwachting langs die weg uit de moeilijkheden te geraken.

De dienst had bij zijn oprichting tot doel bedrijven in moeilijkheden vroegtijdig op te sporen. Maar door te late meldingen faalt deze dienst in zijn eerste opdracht.

Het Sekretariaat
voor Sektorieel
Overleg is evenmin
operationeel.

Voor het Sekretariaat voor Sektorieel Overleg gelden dezelfde vaststellingen. Deze instelling is niet meer operationeel. In het verleden was zijn aktieterrein beperkt tot slechts enkele sectoren.

De toepassing van de expansiewetgeving op ondernemingen in moeilijkheden, roept heel wat vragen op.

Door een ruime interpretatie van art. 7 van de wet van 30 december 1970 en art. 3 en 4 van de wet van 17 juli 1959 kunnen de ondernemingen in moeilijkheden immers rentetoelagen en kapitaalpremies krijgen voor het herstel van het bedrijfskapitaal, dat geslonken is ingevolge vroegere niet-gesubsidieerde investeringen. Maar in de praktijk blijkt dat er in vele gevallen geen sprake is van bijkomende of vroegere investeringen (waarvoor men wel overheidshulp had kunnen bekomen), maar hoofdzakelijk van een tekort aan bedrijfskapitaal dat veroorzaakt wordt door verliezen.

In de statistieken wordt geen onderscheid gemaakt tussen expansieve bedrijven en bedrijven in moeilijkheden, zodat het zeer moeilijk is de juiste omvang van dit verschijnsel te omschrijven. Wel is bekend dat in Vlaanderen, in de periode 1975-1977, reeds 183 bedrijven in moeilijkheden hulp hebben gekregen in het kader van de expansiewetgeving. In

1977 heeft dat de overheid 204 miljoen gekost of 5,7% van de rentetoeelagen en de kapitaalpremies die de overheid in de loop van dat jaar heeft toegekend.

In welke mate dat heeft bijgedragen om de werkgelegenheid in deze bedrijven in moeilijkheden te handhaven, is echter **niet bekend**.

Hoeveel sluitingen er gevolgd zijn evenmin!

Door de hulp aan bedrijven in moeilijkheden via de expansiewetgeving, wijkt men van de oorspronkelijke bedoeling van de wetgeving af.

De opvraging van het R.S.Z.-attest, kan hierop een eenvoudig controlemiddel zijn.

Dergelijke toepassing van de expansiewetgeving leidt tot de socialisatie van de verliezen en privatisering van de winsten.

Een betekenisvol beoordelingskriterium bij het verlenen van overheidskredieten dient te zijn: het scheppen van nieuwe werkgelegenheid of de instandhouding van de bestaande werkgelegenheid.

Het is dus duidelijk dat de wetgeving op de economische expansie in toenemende mate van haar oorspronkelijke bedoeling werd afgewend. Men ondersteunt ondernemingen die met zeer zware moeilijkheden te kampen hebben en waarvan de vooropgezette overlevingskansen, in de meeste gevallen, irreëel zijn gebleken. Het risico voor dergelijke zogenaamde kredieten werd grotendeels op de gemeenschap afgewenteld.

Als een aanzienlijk krediet met staatswaarborg ter aanvulling van het bedrijfskapitaal verleend wordt, komt bij een eventuele overleving van dergelijke probleemondernemingen, een zelfs twijfelachtige winst alleen de eigenaars ten goede.

Samengevat kan worden gezegd dat bij deze reddingsoperaties aanzienlijke bedragen werden gestort in vaten zonder bodem. In dergelijke operaties, hoe dramatisch ze ook zijn verlopen, zijn veelal topmanagers, beheerders of kapitaalbezitters de enige winnende partij geweest.

Dit zijn nu praktische voorbeelden van socialisatie van de verliezen en privatisering van eventuele winsten.

Tevens kan de vraag gesteld worden of het te verantwoorden is rentetoeelage te verlenen voor consolidatie van kortlopende bankkredieten. Die techniek wordt nogal eens toegepast door de privé-bankiers, ook voor welvarende ondernemingen.

Wat nu de gewone kredietverleningen met overheidssteun betreft, herinneren wij aan een betekenisvol beoordelingskriterium: "te creëren nieuwe werkplaatsen" ondersteunen of "bestaande" in standhouden.

Vooralsnog werd terzake weinig of geen controle door de Overheid achteraf uitgeoefend; terwijl voor gelijkaardige toelagen, verleend in het kader van de wet van 4 augustus 1978, zulke controle wel wordt uitgeoefend door een R.S.Z.-

attest op te vragen.

Wij stellen voor deze administratief weinig omslachtige werkmethode ook in te voeren via de algemene expansiewetgeving. Daar is een dubbele reden voor:

1) Men vermijdt dat onder het voorwendsel van nieuwe werkgelegenheid of instandhouding van bestaande werkgelegenheid een bijkomende subsidiëring zou gerechtvaardigd worden.

2) Ook de werknemers hebben er belang bij dat men eventueel ten onrechte op hun rug het overheidsmanna zou losweken.

De hulp aan bedrijven in moeilijkheden door de N.I.M. mag niet verward worden met haar activiteiten als ontwikkelingsbank.

Ook wat de verrichtingen van de N.I.M. betreft, worden middelen aangewend voor doeleinden die niet stroken met de wettelijke bestemming. Een dochtermaatschappij van de N.I.M., Cobesom, belast met het herstel en de herstructurering van ondernemingen in moeilijkheden, is nog niet operationeel. Zodra dat wel het geval is, moet er over gewaakt worden opdat deze koöperatie-vennootschap zich niet zou gaan bezighouden met het socialiseren van de verliezen.

Het systeem van de sociale fondsen leidt tot scheve verhoudingen.

Het systeem van de sociale fondsen leidt tot scheve verhoudingen. Is het aanvaardbaar dat arbeiders, ontslagen ingevolge sluiting en/of herstructurering van grote ondernemingen, anders zouden behandeld worden dan arbeiders van kleine ondernemingen, die ook moeten sluiten?

Vanuit interprofessioneel standpunt, wordt dan ook een **veralgemeend reconversieloon** geëist voor arbeiders en bedienden ontslagen ingevolge sluiting en/of herstructurering.

De vakbeweging stelt eveneens kritische bedenkingen omtrent het wetsontwerp "Beheer met bijstand".

Instellingen als "Beheer met Bijstand" en de v.z.w. "Bijstandsinstituut voor Begeleiding van ondernemingen in moeilijkheden" (I.M.B.O.) wekken eveneens kritische bedenkingen op.

Bij een analyse van het wetsontwerp op het "Beheer met Bijstand" stelt men vast dat:

- voor de hele procedure de handelsrechtbank almachtig is.
- de arbeiders zeer weinig controle op het mechanisme kunnen uitoefenen.
- het ontwerp niet toepasselijk is op "gezonde" bedrijven die geen moeilijkheden kennen maar die om andere redenen toch moeten gelijkwideerd worden.

Via I.M.B.O. verkrijgt men de privatisering van de hulp aan de bedrijven in moeilijkheden, betaald echter met gemeenschapsgelden!

Het F.I.V. is enkel uitgewerkt voor de industriële reconversie, maar niet voor de industriële vernieuwing.

Bovendien valt de industriële reconversie onder gewestelijke bevoegdheid, terwijl de industriële vernieuwing nationaal blijft.

- het wetsontwerp nergens gewag maakt van een dienst voor beheer met bijstand. Zal COBESOM, filiale van de N.I.M., die taak op zich nemen?
- het bij COBESOM, is dat de handelsrechtbank de experts moeten afvaardigen die nodig zijn voor het beheer met bijstand.

De oprichting van v.z.w. "Bijstandsinstituut voor Begeleiding van Ondernemingen in Moeilijkheden" (I.M.B.O.) heeft daarentegen **de privatisering** van de hulp aan de bedrijven in moeilijkheden ingeluid. T.a.v. deze v.z.w. heeft het Bureau van de Vl. I.G./A.B.V.V. haar standpunt bepaald.

Met gemeenschapsgelden werd aan het V.E.V. een instrument "toegespeeld". Het wetsontwerp op het Beheer met Bijstand komt met deze v.z.w. in verdrinking. Door het betrokken instituut wordt de hulp aan ondernemingen in moeilijkheden niet meer als een "kollektieve" uitdaging opgevat, maar wel als een privé-aangelegenheid, betaald door de gemeenschap.

Ook met betrekking tot het F.I.V. zijn er een aantal bedenkingen te formuleren. De opdracht van het Fonds inzake industriële reconversie is erg gedetailleerd omschreven. En dit in tegenstelling met zijn taak inzake industriële vernieuwing. Hier wordt noch de omvang van de middelen noch de verdeling nader toegelicht.

Ook wat betreft de gewestelijke bevoegdheden inzake projecten voor industriële reconversie of vernieuwing, zijn er verschillen te noteren. Uit de reglementering blijkt dat de **reconversie** vooral een **gewestelijke** bevoegdheid is. Dat is niet het geval voor de **vernieuwingsproblematiek**. Deze is een **ationale** bevoegdheid. Dergelijke scheidingslijnen moeten onvermijdelijk tot verwarring leiden, wat een slechte basis is om een globaal en samenhangend gewestelijk beleid uit te stippelen en uit te voeren.

Het vooraf toewijzen van F.I.V.-middelen aan projecten van industriële reconversie in de gewesten, die getroffen worden door structurele moeilijkheden van de staatssektor, enz..., moet herzien worden. Immers bij een dergelijk systeem bestaat de mogelijkheid dat bepaalde sectoren of subregio's benadeeld worden.

**Regionalisering
van de instellingen
voor hulpverlening
aan
ondernemingen in
moeilijkheden.**

Het betreft:

- de goedkeuring van de wet op het beheer met bijstand;
- de inwerkingtreding van COBESOM;
- het Sekretariaat voor Sectorieel Overleg.

De regionalisering van de bestaande instellingen belast met de hulpverlening aan ondernemingen in moeilijkheden moet zo vlug mogelijk doorgevoerd worden.

c) de K.M.O.'s

1. Wat zijn K.M.O.'s ?

**De K.M.O.'s spelen
in Vlaanderen een
belangrijke rol.**

De kleine en middelgrote ondernemingen spelen in Vlaanderen een niet te miskennen sociale en economische rol. Toch is het zeer moeilijk die rol klaar en duidelijk te omschrijven. De interpretaties van het begrip "K.M.O.'s" zijn uiteenlopend.

Naargelang van de wetgeving en het te voeren economisch beleid, omvatten de K.M.O.'s in België en in Vlaanderen zowel de vrije beroepen en de zelfstandigen, als de industriële en tertiaire ondernemingen met minder dan 20, 40, 50, 70 of 100 werknemers. In sommige gevallen, zoals voor het Waarborgfonds bij de Nationale Kas voor het Beroepskrediet, worden geneesheren, loodgieters, advocatenbureaus en konfektiepatroons met minder dan 50 werknemers, volledig op gelijke voet behandeld. In andere gevallen wordt een onderscheid gemaakt.

**Zowel het begrip
K.M.O.'s, als de
statistische
gegevens hierover,
moeten
verduidelijkt en
verlijnd worden.**

Bovendien zijn de beschikbare statistische gegevens zeer onvolledig. Zo zijn de statistieken van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid gebaseerd op wat genoemd wordt de "inrichting". Verscheidene "inrichtingen" kunnen evenwel tot éénzelfde onderneming behoren, zoals dit het geval is voor vele bouwondernemingen, banken, grote distributiebédrijven, enz. Uiteraard kan een onderneming, die slechts 1 "inrichting" heeft met minder dan 50 werknemers, moeilijk in dezelfde kategorie ondergebracht worden als een onderneming met verscheidene "inrichtingen", die elk weliswaar minder dan 50 werknemers tellen, maar in het kader van éénzelfde ondernemingsstructuur functioneren.

De V.L.I.G./A.B.V.V. beschouwt verder de K.M.O.'s als alle ondernemingen met minder dan 50 werknemers.

Zowel het begrip K.M.O.'s, als de statistische gegevens moeten verduidelijkt en verfijnd worden.

De V.L.I.G. van het A.B.V.V. beschouwt als K.M.O.'s alle ondernemingen met minder dan 50 werknemers. Dat is geen willekeurig criterium, want bij gemiddeld 50 werknemers moet wettelijk een comité voor veiligheid en gezondheid opgericht worden.

2. Het belang van de K.M.O.'s voor de werkgelegenheid.

Uit het gebrekkig statistisch materiaal, waarbij we ons moeten baseren op het aantal "inrichtingen" en niet op het aantal ondernemingen met minder dan 50 werknemers, blijkt dat:

1) de K.M.O.'s in de Vlaamse arrondissementen 27,6% (Hasselt) tot 60,8% (Diksmuide) van de werkgelegenheid voor hun rekening nemen;

2) sinds het begin van de crisis in 1974 de werkgelegenheid in de K.M.O.'s nog is toegenomen, maar in de grotere ondernemingen verminderd is.

Toch moeten deze vaststellingen enigszins genuanceerd worden:

1) in de periode 1960-1974 is de werkgelegenheid in de K.M.O.'s minder sterk toegenomen dan in de grotere bedrijven;

2) de K.M.O.'s zijn vooral afgestemd op de meer stabiele binnenlandse vraag, maar de grotere ondernemingen meer op de import en de export en aldus meer getroffen door de stoornissen in het internationaal handels- en betalingsverkeer;

3) de evolutie van de werkgelegenheid in de K.M.O.'s werd sterk beïnvloed door de expansie van de tertiaire sektor en vooral van de overheidssectoren, die wegens hun aard minder zijn aangewezen op grotere "inrichtingen" (cfr. banken, hotels, scholen, enz.);

4) talrijke K.M.O.'s hebben voordeel gehaald uit de toenevende tendens tot arbeidsverdeling, waarbij grotere ondernemingen meer en meer een beroep doen op kleinere onderaannemers.

Dat alles neemt niet weg dat de K.M.O.'s een belangrijk element vormen in het sociaal-ekonomisch leven. Elke wettelijke of feitelijke voorkeursbehandeling van grote ondernemingen ten aanzien van K.M.O.'s of omgekeerd, moet uitgeschakeld worden. Dat is o.m. het geval bij:

- de kredietverlening,
- de overheidshulp in al haar vormen,
- en de overheidsbestellingen.

Na de crisis van '74 steeg de werkgelegenheid nog in de K.M.O.'s, maar daalde ze in de grote ondernemingen.

Uiteindelijk moet elke voorkeursbehandeling van grote ondernemingen t.a.v. K.M.O.'s (of omgekeerd) uitgeschakeld worden.

3.

De K.M.O.'s en de kwaliteit van de werkgelegenheid.

Voor bijkomende
overheidsmaat-
regelen ten gunste
van de K.M.O.'s
eist de
V.I.I.G./A.B.V.V.
volgende
voorwaarden:

- 1) naleving van
wetgeving en
CAO's.
- 2) erkenning en
eerbiediging
vakbondsrechten.
- 3) gewestelijke
kontroleorganen
voor de
overheidssteun.

Het is een vaststelling dat de lonen in vele K.M.O.'s merkelijk lager liggen dan in de grotere ondernemingen. Bovendien worden er in de K.M.O.'s meer inbreuken vastgesteld op de wettelijke en konventionele overeenkomsten inzake arbeidsduur, overuren, feestdagen, gezondheidsvoorschriften, enz.

De V.I.I.G. van het A.B.V.V. kan pas dan instemmen met bijkomende overheidsmaatregelen ten gunste van de K.M.O.'s, als die gepaard gaan met volgende voorwaarden, nl.:

- naleving van de wetgeving, de reglementering en de collectieve arbeidsovereenkomsten die betrekking hebben op deze ondernemingen;
- erkenning en eerbiediging van de vakbondsrechten, wat o.m. inhoudt dat, onafhankelijk van het aantal werknemers in om het even welke K.M.O.'s, een vakbondsafvaardiging moet kunnen verkozen worden;
- oprichting van een gewestelijk controleorgaan, waarin naast de K.M.O.-werkgevers ook de vakbonden toezicht moeten kunnen uitoefenen op de toewijzing en het gebruik van de overheidssteun aan de K.M.O.'s.

d) De multinationale ondernemingen

1.

Het optreden van de M.N.O.

De feitelijke machtspositie, die de multinationale ondernemingen in Vlaanderen verworven hebben, vormt een enorme uitdaging. Terwijl in de jaren 1960 de multinationale ondernemingen veeleer hun mooie zijde hebben getoond op het vlak van de werkgelegenheid en de arbeidsvoorwaarden, is daar in de loop van de jaren '70 verandering in gekomen.

De multinationale ondernemingen in de jaren '70 zijn voor Vlaanderen een uitdaging geworden:

- kollektieve afdankingen en sluitingen
- overheveling van bedrijven
- uitbuiting van krisissituaties
- ontduiking belastingen

- Kollektieve afdankingen en sluitingen komen meer en meer voor.
- Bij de C.A.O.-onderhandelingen gaan de plaatselijke directies zich verschuilen achter de beslissingen van de internationale bedrijfstop.
- Er wordt bedreigd met de overheveling van bedrijven naar het buitenland.
- Vele krisissituaties zoals in de energiesector en op de internationale geld- en kapitaalmarkten weten ze in hun voordeel om te buigen.
- Belastingen kunnen ze gemakkelijker ontwijken of ontduiken.
- En de gebrekkige informatie over de internationale activiteiten van hun groep maakt een degelijke arbeiderskontrolle steeds moeilijker.

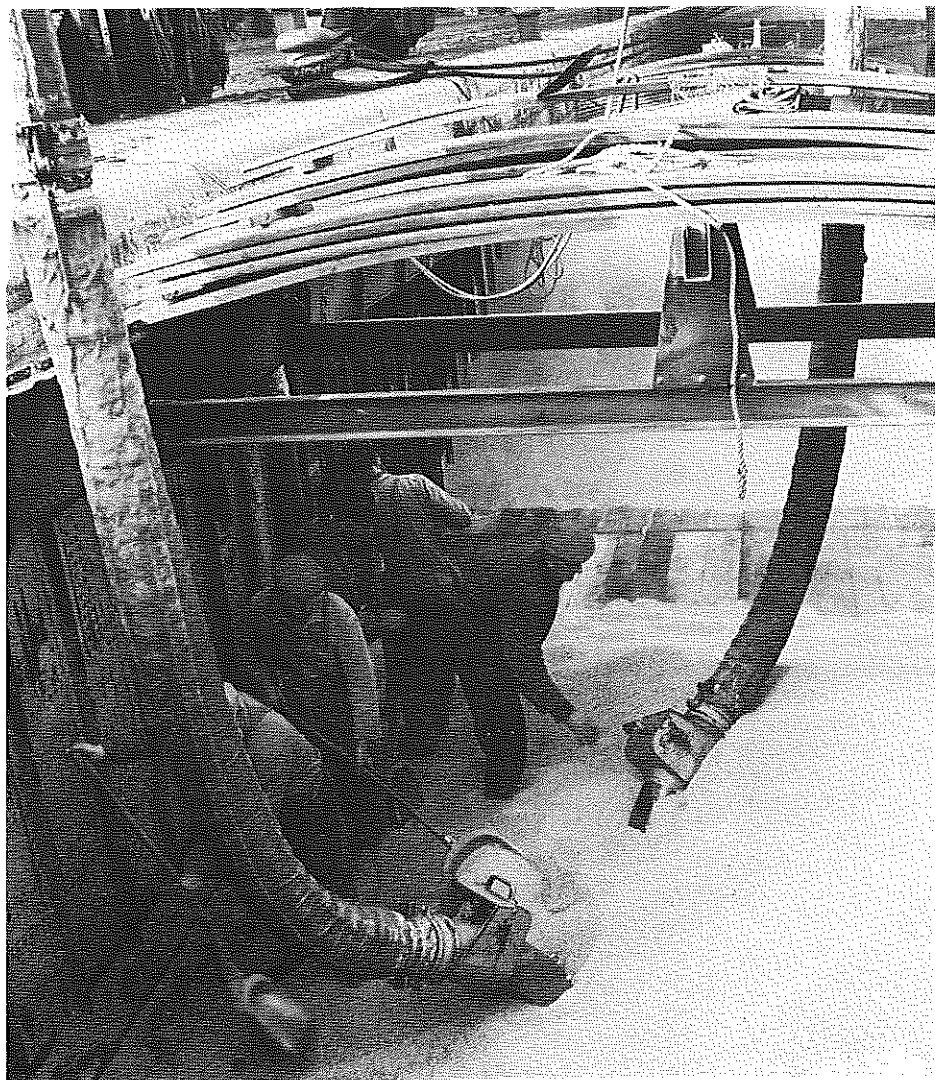
Deze problemen ontstaan niet uitsluitend door eventuele wandaden van deze multinationale ondernemingen.

Dikwijls zijn ze immers het gevolg van hun "normale" industriële, financiële en commerciële activiteiten en van een partikuliere planning **in hun eigen belang**, die in de plaats wordt gesteld van een democratische planning in het **belang van de ganse gemeenschap**.

Een aangepaste
aanpak van de
multinationals is
voor de
vakbeweging
noodzakelijk.

In principe bestaat er geen onderscheid tussen de multinationale en de nationale ondernemingen, daar ze allemaal de actieve onderdelen vormen van het huidige kapitalistisch systeem.

Als voornaamste verschilpunten kunnen aangestipt worden dat de multinationale ondernemingen over de grenzen heen actief zijn en dat ze een grotere macht en meer manipulatiemogelijkheden hebben. Vandaar dat vanwege de vakbonden een **aangepaste aanpak** noodzakelijk is.

2. De internationale gedragsregels.

Een internationale
tegenmacht
vanwege de
overheid en de
vakbeweging is
dan ook
noodzakelijk
geworden.

De regionale
overheid in
Vlaanderen moet
de toepassing van
de vrijwillige
internationale
gedragsregels
helpen
verwezenlijken.

Van vakbondszijde
werden er bindende
gedragsregels voor
de M.N.O.
voorgesteld.

Het is duidelijk dat een regionale en zelfs een nationale strategie ten aanzien van de M.N.O. door de aard van hun activiteiten weinig kansen op succes heeft. Zowel de overheid als de vakbeweging zal op internationaal vlak een tegenmacht moeten vormen en zich internationaal moeten organiseren.

Toch kan de regionale overheid in Vlaanderen een actieve rol spelen door de eerste, weliswaar bescheiden internationale overeenkomsten met betrekking tot de M.N.O. konkreet te doen toepassen.

Dat is meer in het bijzonder het geval voor de internationale gedragsregels die door de Verenigde Naties, de Internationale Arbeidsorganisatie en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling werden ontworpen. Deze **vrijwillige** gedragsregels vormen slechts een eerste stap in de richting van **bindende** gedragsregels, zoals die door het Internationaal Verbond voor Vrije Vakverenigingen en de Raadgevende Syndikale Kommissie bij de O.E.S.O. werden uitgewerkt.

Naast een aantal algemene beginselen, hebben de bindende gedragsregels, zoals die aan vakbondszijde worden voorgesteld, betrekking op:

- de informatieverstrekking, o.m. op basis van een uitgewerkt model voor de financiële verslaggeving;
- de sociale verplichtingen van de ondernemingen, die o.m.
 - a) de erkenning inhouden van solidariteitsstakingen en van het vakbondsrecht om rechtstreeks met de internationale directie te onderhandelen;
 - b) speciale waarborgen behelzen voor de werknemers in geval van personeelsinkrimping of sluiting;
- het misbruiken van overheersende marktposities die ingaan tegen de belangen van de werknemers en de consumenten;
- de belastingheffing;
- de overdracht van technologie;
- de kapitaalbewegingen op korte termijn.

Op korte termijn zouden de M.N.O. in Vlaanderen moeten verplicht worden om jaarlijks een rapport op te stellen over de maatregelen die ze getroffen hebben om alvast de vrijwillige gedragsregels van de O.E.S.O. toe te passen.

3. Een versterkte vakbondsorganisatie.

Ook de vakbeweging zal zich beter moeten organiseren:

- versteviging van de internationale vakbondsorganisaties.
- internationale vakbondspool van informatie.
- vereniging vakbondsafgevaardigden.
- afstemmen van akties.
- internationale solidariteit...

Het is een illusie te geloven dat internationale gedragsregels voor M.N.O. nu eens alle problemen zouden oplossen. Ook de vakbeweging moet zich beter organiseren. In het kader van haar strijd om de arbeiderskontrole af te dwingen, moet ze door de M.N.O. toegeworpen handschoen opnemen.

Dat kan gebeuren door:

- een versteviging van de samenwerking binnen het I.V.V.V., het E.V.V. en de Internationale beroepssekretariaten; - op alle niveaus van de vakbeweging informatie uit te wisselen over alle M.N.O. die in Vlaanderen actief zijn en zo bij te dragen tot een internationale vakbondspool van informatie over de M.N.O.;
- de oprichting van Internationale Koördinatiekomitees, die de vakbondsafgevaardigden van alle dochterondernemingen van een M.N.O. verenigen;
- onderhandelingen en akties in de verschillende dochterondernemingen van een M.N.O. te koördineren;
- de internationale solidariteit gestalte te geven via ondersteuningsakties in geval van conflicten, enz.

Uiteindelijk zullen ook in de M.N.O. de machtsverhoudingen doorslaggevend zijn voor de vakbeweging om een dynamische tegenmacht te kunnen opbouwen.

e) Openbaar economisch initiatief

**De regionale
overheid moet
eigen economische
initiatieven kunnen
nemen.**

Het regionaal openbaar economisch initiatief.

Ook de regionale overheid moet eigen economische initiatieven kunnen nemen, met als doelstellingen:

- een meer efficiënte planning;
- de bevrediging van de reële behoeften van de bevolking en de bescherming van het leefmilieu;
- werkgelegenheid in eigen streek door een betere verdeling van de investeringen over de sectoren en de gewesten;
- inzicht krijgen in de kosten- en prijzenstructuur van sommige produkten, wat dan als toetssteen kan gebruikt worden bij de beoordeling van de prijzenpolitiek van ondernemingen of bedrijfssectoren;
- de democratisering van het economisch leven door een optimale arbeiderskontrolle in deze overheidsondernemingen mogelijk te maken.

1.

De Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen.

**De Nationale
Investerings-
maatschappij werd
omgevormd tot een
nationale openbare
holding.**

Een instrument om het openbaar economisch initiatief gestalte te geven zijn de openbare holdings. Zo werd in maart 1976 de Nationale Investeringsmaatschappij (N.I.M.) tot nationale openbare holding omgevormd.

**Daarnaast kunnen
ook de
Gewestelijke
Ontwikkelings-
maatschappijen in
Vlaanderen als
regionale openbare
holdings optreden.**

Datzelfde jaar zijn ook in Vlaanderen de "vijf" Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen operationeel geworden. Zij kunnen onder meer als regionale openbare holding optreden.

Deze vijf Vlaamse G.O.M.'s hebben daartoe in juli 1976 slechts 513 miljoen F ter beschikking gekregen, waarvan ze gebruik hebben gemaakt voor participaties in verscheidene ondernemingen.

**De werking van
deze 5 Vlaamse
G.O.M.'s is zeker
niet optimaal.**

In de meeste gevallen ging het om gemengde ondernemingen (met de S.V. Repro van de G.O.M. Vlaams-Brabant als belangrijke uitzondering).

In Vlaanderen zijn de G.O.M.'s ook dikwijls opgetreden als laatste hulp bij ongevallen (cfr. De Kempen, Fabelta, N.V. Tis, N.V. Haelterman, e.a.), met alle hinderlijke gevolgen vanden.

2. De Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen.

**Een nieuwe kans
werd geboden door
de oprichting van 1
Gewestelijke
Investerings-
maatschappij voor
gans Vlaanderen.**

Terwijl de werking van de vijf Vlaamse G.O.M.'s als regionale openbare holding bij gebrek aan middelen moeilijk optimaal kan worden genoemd, doet zich nu een nieuwe kans voor met de oprichting van één Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen (de G.I.M.V.).

Eén van de belangrijkste hervormingen, die in de anti-krisiswet van 4 augustus 1978 werden vastgelegd, heeft immers betrekking op de Nationale Investeringsmaatschappij en op de Gewestelijke Investeringsmaatschappijen.

Vanuit regionaal standpunt bekeken, zijn daarbij vooral de Gewestelijke Investeringsmaatschappijen van belang. Per gewest werd er dan ook één G.I.M. opgericht met dezelfde doelstellingen en opdrachten als de N.I.M., nl.:

**De opdrachten van
deze G.I.M.V. zijn:**

**1. funktie van
ontwikkelingsbank;**

**2. funktie van
regionale openbare
holding;**

**3. uitvoerder
industriële politiek.**

2.1.

De oprichting, de reorganisatie of de uitbreiding van privé-bedrijven bevorderen via tijdelijke participaties in het kapitaal van de betrokken partijen (d.i. de funktie van ontwikkelingsbank);

2.2.

Het economisch overheidsinitiatief bevorderen, wat een blijvende participatie veronderstelt in deze zuivere of gemengde overheidsbedrijven (d.i. de funktie van regionale openbare holding);

2.3.

optreden als uitvoerder van de industriële politiek van de Staat en van de gewesten (onder meer voor de hulp aan bedrijven in moeilijkheden, waarvoor de Staat of het gewest dan ook de nodige bijkomende financiële middelen ter beschikking van de G.I.M.'s moet stellen).

**Deze 3 opdrachten
moeten duidelijk
van elkaar
onderscheiden
worden.**

Voor de eerste en de tweede opdracht heeft de Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen een volledige beoordelingsvrijheid, terwijl ze voor de derde opdracht een louter uitvoerende taak heeft. In de rekeningen van de G.I.M.V. zullen deze 3 opdrachten trouwens duidelijk van elkaar onderscheiden worden.

Het is duidelijk dat voor de V.I.G. van het A.B.V.V. vooral de tweede opdracht van de G.I.M.V. belangrijk is, nl. het regio-

Het regionaal
ekonomisch
overheidsinitiatief
is de belangrijkste
opdracht van de
G.I.M.V.

1) In de zuiver
ekonomische
sektor:
moet de G.I.M.V. in
alle sektoren
kunnen optreden.

2) In de sociaal-
ekonomische
sektor:
mogelijkheden van
kollektieve
investeringspro-
gramma's en
produktie van
goederen met een
sociaal nut.

De mogelijkheden
en middelen van de
G.I.M.V. moeten
uitgebreid worden.

Een duidelijke
taakverdeling is
noodzakelijk:

1) De G.I.M.V.
krijgt de volledige
functie van
ontwikkelingsbank.

2) Eén
gefusioneerde
G.O.M. voor gans
Vlaanderen
· stelt een
inventaris van de
behoeften op.
· zorgt voor de
algemene studie.

naal ekonomisch overheidsinitiatief. In dat verband zullen de activiteiten van de G.I.M.V. zich moeten concentreren op **2 sektoren** van het maatschappelijk leven: de zuiver ekonomische sektor enerzijds en de sociaal-ekonomische sektor anderzijds.

In de **zuiver ekonomische** sektor mag de G.I.M.V. haar aktie niet laten beperken tot verlieslatende of al te riskante activiteiten. De G.I.M.V. moet in principe in alle sektoren kunnen optreden, maar in de onmiddellijke toekomst zijn de volgende sektoren aangewezen: energie, verkeerswezen, technologie in het onderwijs, milieubeschermdende industrie, enz.

In de **sociaal-ekonomische** sektor moet het regionaal openbaar ekonomisch initiatief eveneens tot uiting komen in de verwezenlijking van kollektieve investeringsprogramma's en in de produktie van goederen met een sociaal nut. Dat is onder meer mogelijk met sociale huisvesting en stadsvernieuwing, openbaar vervoer, ziekenhuisuitrusting en medische technologie, arbeidsveiligheid, enz.

Bij dat alles moet de G.I.M.V. over de nodige mogelijkheden en middelen kunnen beschikken om een **globale strategie** uit te werken, die zowel betrekking heeft op het onderzoek en de technische ontwikkeling als op de kommercialisering en de distributie. De **400 miljoen frank** waarover de G.I.M.V. thans kan beschikken, zijn in dat verband, **volledig ontoereikend**.

Bovendien zal er een duidelijke taakverdeling moeten komen tussen de G.I.M.V., de N.I.M. en de vijf Vlaamse G.O.M.'s (die trouwens tot één Vlaamse G.O.M. moeten samengesmolten worden).

De N.I.M. moet alvast haar funktie van ontwikkelingsbank integraal aan de G.I.M.V. overdragen. Die funktie is immers rechtstreeks gericht op de expansie van de privé-bedrijven. Ze is dan ook nauw verbonden met het beleid inzake regionale ekonomische expansie die bij uitstek een regionale aangelegenheid is.

De gefusioneerde G.O.M. voor Vlaanderen moet zich vooral bezig houden met het opstellen van de inventaris van behoeften voor het regionaal plan en met de algemene studie, de konceptie en de bevordering van de ekonomische ontwikkeling in Vlaanderen.

De G.O.M. moet daarbij een beroep kunnen doen op de

3) De G.I.M.V.
krijgt volledige
functie van
regionale openbare
holding.

openbare onderzoekinstellingen zoals de Dienst voor Nijverheidsbevordering, het vernieuwde Studiecentrum voor Kernenergie te Mol, de Universiteiten, enz.

De G.I.M.V. zou daarentegen belast worden met de regionale openbare economische initiatieven, dit wil zeggen met het konkreet participatiebeleid. Dat houdt in dat de huidige participaties van de G.O.M.'s aan de G.I.M.V. moeten afgegaan worden.

Uiteraard zal het afhangen van het aantal en de kwaliteit van de socialistische vertegenwoordigers in de G.I.M.V. in welke mate daar geleidelijk meer een beleid wordt gevoerd dat gericht is op onze doelstellingen.

3. ARBEIDSMARKTBELEID

a) Plaatsing

1. Algemene resultaten.

1.
In 1978 hebben de diensten voor arbeidsbemiddeling van de R.V.A. 172.812 werkaanbiedingen opgetekend en aan 160.012 daarvan werd voldaan.

Dat is een duidelijke vooruitgang ten opzichte van 1977 (156.145 werkaanbiedingen en 133.178 plaatsingen). Dat is vooral te danken aan het feit dat voorrang werd gegeven aan de uitvoering van het programma tot opslorping van de werkloosheid (Stagiairs - Plan Spitaels).

Hoewel ook een belangrijke inspanning werd geleverd om de traditionele werkgelegenheid te bevorderen.

2.
Resultaten voor bepaalde groepen werklozen.

a) Jongeren.

In 1978 heeft de R.V.A. 75.450 jongeren van minder dan 25 jaar (onderwie 41.365 mannen en 34.085 vrouwen) geplaatst.

Ten einde de tewerkstelling van jongeren als stagiair te kunnen opvoeren, heeft de R.V.A. de nodige schikkingen getroffen om het contact met de ondernemingen rationeel te organiseren.

De opdracht van de gewestelijk bureaus bestond er niet alleen in werkgevers in te lichten, maar zij moesten er tevens voor zorgen dat **die** stagiairs voorgesteld werden, die het best beantwoordden aan de behoeften der ondernemingen.

Die inspanningen zijn lonend geweest. Op 31 december 1978 telde men 31.471 stages. Meer dan 40% van de stagiairs, wier kontrakt afliep, werd door de onderneming voor onbepaalde tijd in dienst genomen.

In 1978 werd door de R.V.A. aan meer dan 160.000 werkaanbiedingen voldaan.

Deze duidelijke vooruitgang werd vooral bekomen door voorrang te geven aan de stagiairs en de tewerkgestelden Plan Spitaels.

In 1978 plaatste de R.V.A. tevens meer dan 75.000 jongeren.

Deze tewerkstelling van jongeren werd verwezenlijkt door een rationele organisatie van het contact met de ondernemingen.

De invoering van stages heeft tevens bijgedragen tot de plaatsing van jongeren.

Aldus heeft de invoering van de stage, in zekere mate, bijgedragen tot de plaatsing van jongeren.

In Vlaanderen waren er eind september 1979 16.177 stagiairs (onderwie 9.412 mannen en 6.765 vrouwen).

1978 kende een dagelijks gemiddelde van meer dan 23.000 tewerkgestelde werklozen.

Eind 1978 waren er meer dan 22.000 tewerkgesteld in het bijzonder tijdelijk kader.

In 1978 werden meer dan 3.000 als "moeilijk te plaatsen" beschouwde werknemers tewerkgesteld.

b) Tewerkgestelde werklozen.

In 1978 werden dagelijks gemiddeld 23.823 werklozen tewerkgesteld tegen 18.421 in 1977.

In Vlaanderen waren er eind oktober 1979 18.983 werklozen tewerkgesteld (onderwie 12.618 mannen en 6.365 vrouwen).

c) Bijzonder tijdelijk kader.

In december 1978 waren 13.835 mannen en 8.284 vrouwen tewerkgesteld in het bijzonder tijdelijk kader (totaal 22.119).

In Vlaanderen waren er eind oktober 1979 8.738 tewerkgesteld in het bijzonder tijdelijk kader (onderwie 4.420 mannen en 4.318 vrouwen).

d) Plaatsing van oudere en/of minder-valide werkzoekenden.

In 1978 werden, met of zonder financiële tegemoetkoming van de R.V.A., 3.063 als "moeilijk te plaatsen" beschouwde werknemers opnieuw in het arbeidsproces ingeschakeld.

In 1978 werd voor sommige partikuliere ondernemingen in het Vlaams gewest, de wettelijke verplichting, onder controle van de R.V.A. een bepaald percentage minder-validen in dienst te nemen, opgeschort tot einde 1980.

In 1977 waren 499 minder-validen aan het werk in de ondernemingen die aan deze verplichtingen onderworpen waren.

Uitkeringsgerechtigde werklozen, die als moeilijk te plaatsen worden beschouwd, kunnen door de R.V.A. ook op een beschutte werkplaats worden tewerkgesteld. In 1978 werden aldus 206 personen geplaatst, zodat het totaal aantal einde 1978 1031 personen bedroeg (Bron R.V.A. rapport 1978).

2. Belang van de arbeidsbemiddeling.

1. Nationale Konferentie over de werkgelegenheid.

Reeds in 1973 werd
gesteld dat de
dienst voor
arbeidsbemiddeling
als doelstelling
dient te stellen:
de optimale
ontplooiing en de
nationale inzet van
ALLE
arbeidskrachten.

De dienst voor
arbeidsbemiddeling
is dus meer dan
een arbeidsbeurs,
en dient verder te
gaan dan de
kompensatie van
vraag en aanbod.

De dienst voor
arbeidsbemiddeling
dient operationeel
te zijn, en moet
zich aldus kunnen
aanpassen aan de
dynamiek van het
bedrijfsleven.

1.1.

Deze Konferentie stelde reeds in 1973 vast dat de dienst voor arbeidsbemiddeling in nauw verband staat met de doeleinden van de dienst voor werkgelegenheid, nl. de optimale ontplooiing en de rationele inzet van ALLE arbeidskrachten.

Er werd onderstreept dat die dienst veel meer behelst dan een arbeidsbeurs, die zich alleen bezig houdt met de kompensatie van vraag en aanbod.

Zijn aktiviteit strekt zich uit tot:

- de beroepsvoorlichting,
- de motivering van de werknemers door passende raad inzake beroepsopleiding, -omscholing, -bijscholing en -vervolmaking,
- het opsporen van de ondernemingen die in aanmerking komen,
- het verzamelen van informatie over de arbeidsmarkt.

Om die opdracht te kunnen vervullen, moet de dienst voor arbeidsbemiddeling operationeel zijn, d.w.z. dat hij zich aan de polsslag en de dynamiek van het bedrijfsleven moet aanpassen. De dienst moet dus in staat zijn een degelijke en snelle afhandeling van aanvragen en aanbiedingen te garanderen. Zijn optreden vergt initiatief, soepelheid en efficiency, terwijl het menselijk aspekt van zijn aktiviteit zijn gehele werking moet kenmerken.

1.2.

De dienst voor arbeidsbemiddeling moest, volgens de Nationale Konferentie over de werkgelegenheid, verbeterd worden door hem het nodige en behoorlijk gekwalificeerd personeel ter beschikking te stellen en te vermijden dat de gelijktijdige en gelijklopende toepassing van de werkloosheidsverzekering een belemmering vormt voor de vervulling van zijn funktie.

2.

Driepartijen Konferentie van 1976.

Reeds in 1976 eiste het A.B.V.V. de splitsing van de diensten "arbeidsbemiddeling" en "werkloosheid".

In mei 1976 werd door het A.B.V.V. ondubbelzinnig gesteld dat de splitsing en de autonomie van de diensten "arbeidsbemiddeling" en "werkloosheid" noodzakelijk waren ten einde de dienst arbeidsbemiddeling van de R.V.A. meer operationeel en doeltreffend te maken.

De arbeidsbemiddelingsbureaus dienen zowel hun personeelskader als hun bevoegdheden te verruimen; om aldus hervormd te worden tot werkbeurzen.

De arbeidsbemiddelingsbureaus moeten bovendien zowel wat het personeelskader als wat hun bevoegdheden betreft verruimd en hervormd worden tot werkbeurzen, die met een betere kennis van de arbeidsmarkt, ook beter in staat zijn aan arbeidsbemiddeling te doen.

3.

Kongres van Gent (22 april 1977).

Op 22 april 1977 beklemtoonde de resolutie voor een progressistisch alternatief eveneens de noodzaak van de autonomie der plaatsingsdiensten van de R.V.A. en de omvorming ervan tot werkbeurzen.

4.

Koninklijk Besluit van 6 oktober 1978.

Door een K.B. in 1978 werd de splitsing van de twee activiteiten van de R.V.A. voorzien.

a) Dit K.B. heeft betrekking op de splitsing van de twee activiteiten van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening met als doel tot een grotere doeltreffendheid van de diensten voor arbeidsbemiddeling te komen.

Hierdoor omvat de R.V.A. voortaan, naast een hoofdbestuur ook subregionale diensten en gewestelijke bureaus.

b) Krachtens dit K.B. omvat de R.V.A. voortaan:

- een hoofdbestuur,
- subregionale diensten,
- gewestelijke bureaus.

c) Het Beheerskomitee van de R.V.A. stelt (op voorwaarde dat de Minister er zijn goedkeuring aan hecht), het aantal, het ambtsgebied van de subregionale diensten en van de gewestelijk bureaus vast.

d) In de zetel van iedere subregionale dienst wordt door het Beheerskomitee van de R.V.A. "een openbare dienst voor arbeidsbemiddeling" opgericht.

e) Voor iedere subregionale dienst is er een directeur van de subregionale tewerkstellingsdienst. Deze ambtenaar is

Voor ieder
subregionale
dienst werd een
openbare dienst
voor
arbeidsbemiddeling
opgericht.

De subregionale
tewerkstellings-
komitees dienen
over de nodige
middelen te
beschikken om een
daadwerkelijke
planning door te
voeren.

De arbeidsbeurs
heeft als
onmiddellijk doel
een betere kennis
van de gewestelijke
arbeidsmarkt te
verwerven.

Een complete
inventaris van de
aanbiedingen en
werkaanvragen
dient te worden
opgemaakt en
bijgehouden.

uitsluitend bevoegd inzake het tewerkstellingsbeleid en de **arbeidsbemiddeling** (de werkloosheidsreglementering behoort tot de bevoegdheid van de inspekteur).

f) Naast de huidige bevoegdheden krijgen de subregionale tewerkstellingskomitees de bevoegdheden toegewezen welke toebehoorden aan de konsultatieve commissies voor advies op het domein van de werkgelegenheid (inzake de **arbeidsbemiddeling**, de beroepsopleiding).

3. Overwegingen inzake de arbeidsbemiddeling.

1. Arbeidsbeurzen.

1.1.

Om de bureaus voor arbeidsbemiddeling om te vormen tot arbeidsbeurzen moeten de **subregionale tewerkstellingskomitees** over de nodige middelen beschikken om in hun sektor een zowel kwantitatieve als kwalitatieve planning door te voeren. Zij moeten de "animatoren" van de werkbeurzen zijn.

Verschillende gewestelijke subkomitees willen daar blijkbaar werk van maken.

1.2.

De **arbeidsbeurs** heeft als **doel** te streven naar:

- een betere kennis van de werkaanbiedingen,
- een betere kennis van de vraag naar werk,
- een betere verhouding tussen vraag en aanbod.

1.3.

Het onmiddellijk oogmerk van de arbeidsbeurs is een betere kennis van de gewestelijke arbeidsmarkt.

Daarvoor is nodig dat ze ingelicht wordt over **alle** werkaanbiedingen en **alle** werkzoekenden.

Door een telling van diegenen die onderwijs volgen, dit wil zeggen van de toekomstige werkzoekenden, kan de vraag naar werk op half lange termijn bij benadering worden berekend.

Met al die inlichtingen kan een complete inventaris van de aanbiedingen en de werkaanvragen worden opgemaakt en vervolgens voortdurend bijgehouden.

Uiteindelijk kunnen
dan vraag en
aanbod op elkaar
afgestemd worden
door een
dynamisch beleid.

De werkloosheids-
bestrijding dient
tevens voorkomend
te zijn.

Als einddoel van de
arbeidsbeurs dient
gesteld: de
aanpassing van het
aanbod van werk
aan de vraag naar
werk en
omgekeerd.

Een verplichte
aangifte van de
vakante
betrekkingen aan
de R.V.A. werd
opgelegd aan de
werkgevers, met
minstens 20
werknemers in
dienst.

Dan kunnen vraag en aanbod op elkaar worden afgestemd door een dynamisch beleid, gekoppeld aan voorlichting en opleiding.

Het beheer van de arbeidsmarkt is **toekomstgericht**. De arbeidsbeurs moet kennis hebben van de door de bedrijven gemaakte ramingen inzake de werkgelegenheid op korte en half lange termijn. De werkloosheidsbestrijding moet **voorkomend** zijn, moet zoveel mogelijk verhinderen dat naast de bestaande categorieën werklozen er nieuwe bijkomen.

Door toepassing van de C.A.O. nr. 9 wordt de arbeidsbeurs in staat gesteld de evolutie van de werkgelegenheid in de ondernemingen te volgen en te vergelijken met de ramingen van die bedrijven.

1.4.

Het **eindoogmerk** van de arbeidsbeurs is de aanpassing van het aanbod van werk aan de vraag naar werk en omgekeerd. Door een betere kennis van de arbeidsmarkt wordt bereikt dat aanbod en vraag zowel kwalitatief als kwantitatief naar elkaar toegaan.

Het oogmerk van de volledige werkgelegenheid bestaat erin het aanbod van het werk aan te passen aan de vraag naar betrekkingen.

Door de verplichting voor de werkgevers de beschikbare betrekkingen mede te delen en voor de werkzoekenden zich kenbaar te maken - is de arbeidsbeurs de enige plaats waar aanbod en vraag samenkomen. Daardoor krijgt zij een beter inzicht van de situatie en zou zij de rol van stuwende spil van de arbeidsmarkt kunnen spelen.

1.5.

Om de arbeidsbeurs operationeel te maken, rijst de vraag of men de R.V.A. wil omvormen en van de plaatsing de echte arbeidsbeurs wil maken, dan wel of men verkiest een nieuwe autonome instelling in het leven te roepen (op het subregionaal werkgelegenheidsniveau) die de rol van de arbeidsbeurs zou aanvullen?

2. Koninklijk Besluit van 5 december 1969 inzake de aangifte van de vakante betrekkingen.

2.1.

Met Ingang van januari 1970 heeft het K.B. van 5.12.1969 aan de werkgevers, die tenminste 20 werknemers in dienst hebben, de verplichting opgelegd de R.V.A. in kennis te stellen van de betrekkingen, die sedert tenminste 3 dagen vakant zijn, alsmede van alle betrekkingen die via de pers of op enige andere wijze vakant worden verklaard.

2.2.

**Kontrole op deze
verplichting is
echter moeilijk te
realiseren.**

De controle op het naleven van deze verplichting is moeilijk te realiseren. De plaatsingsdiensten zijn weliswaar in staat af en toe steekproeven te nemen omtrent de aankondigingen in de pers maar het is onmogelijk de naamloze bekendmaking en na te gaan en deze komen veelvuldig voor. Bepaalde bedrijven gebruiken dat systeem om de mededinging op te sporen.

2.3.

Andere, wellicht middelmatige bedrijven vrezen, zo zij zich kenbaar maken, geen antwoord van de kandidaten te ontvangen. Andere aankondigingen tenslotte, met vermelding van de naam van de firma, blijken louter publiciteit na te streven. Wanneer de plaatsingsdiensten dezelfde dag nog in verbinding treden met deze firma's, blijken de gemelde vakatures niet meer te bestaan.

2.4.

**Nochtans is een
nauwgezette
naleving van deze
verplichting
noodzakelijk.**

Het is derhalve hoogst noodzakelijk dat de werkgevers, die tenminste 20 werknemers in dienst hebben, nauwgezet de bepalingen van het K.B. van 5.12.1969 naleven.

**Deze verplichte
aangifte dient zelfs
uitgebreid te
worden tot alle
ondernemingen.**

Het zou aangewezen zijn dat besluit toepasselijk te maken op kleine of zelfs alle ondernemingen.

2.5.

Tenslotte is het niet ondenkbaar dat grote ondernemingen, officieus en mits geheimhouding, de R.V.A. inlichten over hun personeelsbestand en hun vooruitzichten inzake indienstneming en afdanking.

3. Personeel van de bemiddelingsdiensten.

3.1.

Reeds in 1973 was er een dringende nood aan geschoold personeel voor de plaatsingsdiensten van het R.V.A.

Reeds in 1973 had de Nationale Konferentie over de werkgelegenheid de regering maatregelen aanbevolen om dringend geschoold personeel in voldoende aantal ter beschikking te stellen van de plaatsingsdiensten, en de R.V.A. in staat te stellen dat personeel volgens een versnelde administratieve procedure in dienst te nemen.

3.2.

Door het K.B. van 7.12.1973, dat die aanbeveling koncretiseerde, werd het personeelskader van de R.V.A. met 222 nieuwe betrekkingen (van 358 tot 580) van gespecialiseerde bemiddelaar en 131 beroepsadviseurs uitgebreid.

3.3.

Diverse personeelsuitbreidingen werden gerealiseerd, maar eind 1978 waren nog meer dan 120 posten vakant.

In 1978 werd het kader der beroepsadviseurs volledig aangevuld en werden er 106 vaste of tijdelijke bemiddelaars in dienst genomen. Maar eind 1978 waren er nog 126 posten vakant op een totaal van 595.

3.4.

Deze inspanningen moeten worden voortgezet zodat de R.V.A. kan beschikken over behoorlijk bezoldigde arbeidsbemiddelaars met passend opleidingsniveaus.

Aan de nieuwe personeelsleden voor de bemiddelingsdiensten werd een basisopleiding verstrekt. De psychologische vorming met praktische oefeningen en individuele begeleidingen, werd in 1978 voortgezet voor de vaste bemiddelaars die reeds in 1977 een normale technisch-administratieve opleiding hadden gekregen.

3.5.

Het is duidelijk dat deze inspanningen moeten worden voortgezet zodat de bemiddelingsdiensten hun opdrachten naar behoren kunnen uitvoeren.

Het is inderdaad onontbeerlijk dat de R.V.A. beschikt over gespecialiseerde arbeidsbemiddelaars met een **passend opleidingsniveau**, die **behoorlijk bezoldigd** worden.

4.

Andere overwegingen om de arbeidsbemiddeling te stimuleren.

Men zal niet alleen de personeelsproblematiek van de bemiddelingsdiensten moeten aanpakken.

Er is niet alleen een fundamentele hervorming van de plaatsingsdienst noodzakelijk om "arbeidsbeurzen" op te richten.

Om het aantal
plaatsingen te
verhogen:

1) Moet de R.V.A.
kunnen rekenen op
de moderne media.

2) Moet de kennis
van de
arbeidsmarkt
kwalitatief
verruimd worden.

De
beroepsvoorlichting
is onmisbaar
voor een
arbeidsbemiddeling
gericht op het
beroepsadvies.

3) Uiteindelijk met
er een
samenhangend en
bestendig systeem
voor de
voorlichting
uitgewerkt worden.

4) De militaire
dienst mag niet
langer een
belemmering zijn
voor de loopbaan
van de jongeren.

5) Het onderwijs
moet aangepast en
herzien worden.

Maar om te komen tot een meer operationeel arbeidsbemiddelingsbeleid teneinde **het aantal plaatsingen te verhogen** kan men ook nog volgende voorstellen en maatregelen overwegen:

1) De R.V.A. moet kunnen rekenen op de meest moderne media.

2) De dienst "beroepsvoorlichting" moet de kennis van de arbeidsmarkt, vooral in het kwalitatief aspect ervan, verruimen. Het hoofddoel is jongeren, opvoeders en ouders te helpen bij de beroepskeuze.

Die beroepsvoorlichting zal zowel voor volwassenen als voor jongeren een der onmisbare werktuigen zijn voor een goed funktionerende **arbeidsbemiddeling**, die meer en meer op het **beroepsadvies** moet gericht zijn.

Met dat doel heeft de R.V.A. beroepsmonografieën en brochures verspreid.

Er werden voorlichtingsavonden of -namiddagen, ook in de scholen, ingericht, vaak in samenwerking met de centra voor beroepsoriëntering, de psycho-medisch-sociale centra en de sub-regionale komitees voor werkgelegenheid.

3) Er moet evenwel nog ingrijpender worden opgetreden. De betrokken instanties moeten, in samenwerking met de representatieve beroepsorganisaties, een samenhangend en bestendig systeem uitwerken voor de voorlichting over:

- de beroepen,
- de toelatingsvoorwaarden, vooral de vereiste basisbekwaamheid,
- de voorwaarden die voor de uitoefening van die beroepen worden gesteld,
- de promotiekansen.

4) De militaire dienst belemmert de jongeren meestal bij de start van een loopbaan. Daarom moet de dienstplicht versoepeld worden.

5) De plaatsing van jonge werknemers kan sterk bevorderd worden door aanpassing en herziening van de onderwijsstructuren, door veelzijdig onderwijs en door vervanging van toekomstloze studies door leerprogramma's waarmee de jongeren een grotere kans maken om aan de werkloosheid te ontsnappen.

Het A.B.V.V. eist voor de R.V.A. de uitsluitende bevoegdheid op, om tijdelijke arbeidskrachten te plaatsen.

Nog steeds zetten interimbureaus en koppelbazen hun activiteiten ongestoord verder.

De R.V.A. dient te beschikken over de vereiste middelen om hun gespecialiseerde plaatsingsdiensten voor uitzendkrachten volledig operationeel te maken.

5. Plaatsing van tijdelijke arbeidskrachten.

In 1976 werd een wet uitgevaardigd om de interimarbeid te reglementeren. In de praktijk komt het er op neer dat de interimbureaus ongestoord hun activiteiten voortzetten. Ook de plaag der koppelbazen tiert nog steeds weelderig.

Krachtens het K.B. van 23 oktober 1978 kan de R.V.A. gespecialiseerde plaatsingsdiensten voor uitzendkrachten oprichten. De R.V.A. moet de betrokken werknemers uitbetalen.

Daarom handhaaft het A.B.V.V. de eis dat de **R.V.A.** zo vlug mogelijk **de uitsluitende bevoegdheid** krijgt om uitzendkrachten te plaatsen.

Het is noodzakelijk dat de R.V.A. de vereiste middelen ter beschikking krijgt (gespecialiseerd personeel in voldoende aantal, enz.) om op dit domein volledig operationeel te worden.

b) De sub-regionale tewerkstellingskomitees

De subregionale tewerkstellingskomitees (S.R.T.C.'s).

1. Ontstaan.

**De subregionale
tewerkstellings-
komitees
(S.R.T.C.'s)
ontstonden in 1972,
maar gingen echter
pas van start in het
najaar 1976.**

**De S.R.T.C.'s zijn
onmisbaar bij een
actief
werkgelegenheids-
beleid.**

De S.R.T.C.'s zijn een resultaat van de Nationale Tewerkstellingskonferentie van 1972-1973.

Pas twee jaar later, op 7.4.75, verscheen het K.B. (Staatsblad 25.4.75) inzake oprichting, taak, samenstelling en werking van de S.R.T.C.'s.

Bij Ministerieel Besluit van 30.6.75 (Staatsblad van 15.11.75) werden aantal en bevoegdheidsgebied van de komitees vastgelegd.

De leden van de komitees werden benoemd bij Ministerieel Besluit van 21.4.76 (Staatsblad van 23, 26 en 27.10.76).

De S.R.T.C.'s konden dus pas van start gaan in het najaar van 1976.

Bij K.B. van 6.10.78 werden de diensten "openbare arbeidsbemiddeling" en "werkloosheid" van de R.V.A. gesplitst met als gevolg dat aantal, samenstelling en bevoegdheden van de S.R.T.C.'s werden gewijzigd.

De komitees hebben als taak konkrete maatregelen te formuleren om een beter inzicht te krijgen in de arbeidsmarkt, zowel op lokaal, gewestelijk als op nationaal vlak.

Ze zijn onmisbaar voor het ontwerpen en het uitvoeren van een actief werkgelegenheidsbeleid.

Zij beogen een
beter inzicht in de
lokale, gewestelijke
en nationale
arbeidsmarkt.

Er zijn 11
subregionale
tewerkstellings-
komitees
geografisch
verspreid.

De splitsing van de
R.V.A. zal dit
aantal verhogen.

2. Aantal en werkingsgebied.

Zoals vastgesteld in 1975 zijn er nog altijd 11 S.R.T.C.'s,
(1.10.79) geografisch gespreid als volgt:

1. Aalst - Oudenaarde
2. Sint-Niklaas
3. Gent
4. Dendermonde
5. Brugge - Oostende
6. Kortrijk - Roeselare - Ieper
7. Leuven
8. Halle - Vilvoorde
9. Hasselt - Tongeren
10. Turnhout
11. Antwerpen - Boom - Mechelen

Door de opsplitsing van de R.V.A. zal dat aantal toenemen.

3. Samenstelling.

3.1.

Overeenkomstig het K.B. van 7.4.1975 zijn de komitees samengesteld uit:

- een voorzitter en 2 plaatsvervangende voorzitters;
 - 4 tot 7 vertegenwoordigers (en evenveel plaatsvervangers) van de representatieve werkgeversorganisaties;
 - 4 tot 7 vertegenwoordigers (en evenveel plaatsvervangers) van de representatieve werknemersorganisaties;
 - de directeur(s) of zijn (hun) afgevaardigde(n) van de gewestelijke bureaus gevestigd in het bevoegdheidsgebied van het comité;
 - een vertegenwoordiger van de Minister van Tewerkstelling en Arbeid; een van de Minister of Staatssekretaris met regionale bevoegdheid inzake tewerkstelling en een van de Minister of Staatssekretaris tot wiens bevoegdheid streek-economie behoort;
 - een vertegenwoordiger van de gewestelijke direktie van het Planbureau;
 - een vertegenwoordiger van de bevoegde gewestelijke ekon-omische raad;
 - een sekretaris en een adjunkt-sekretaris;
 - een vertegenwoordiger van de G.O.M.-en, met raadge-vende stem (sedert 1976 op verzoek van de Minister verant-woordelijk voor het regionaal beleid inzake tewerkstelling).
- In de komitees zijn
onder meer
vertegenwoordigd:
- werkgevers-organisaties
 - werknemers-organisaties
 - ministerie van Arbeid; Regionale tewerkstelling; Streekeconomie
 - gewestelijke directie Planbureau
 - gewestelijke economische raad
 - G.O.M.'s

3.2.

Bij het K.B. van 6.10.1978 werden enkele veranderingen aan-gebracht:

- de directeur van het gewestelijk bureau werd vervangen door de directeur van de subregionale tewerkstellingsdienst of zijn afgevaardigde;
- een vertegenwoordiger van de Minister van Nationale Opvoeding werd eveneens in de komitees opgenomen;
- er werd onverenigbaarheid vastgesteld tussen het man-daat van lid van een gewestelijke kommissie van advies en dat van lid van het subregionaal tewerkstellingskomitee.

4. Bevoegdheden.

4.1.

Bij het K.B. van 7.4.1975 werden de komitees belast met:

De bevoegdheden van de S.R.T.C.'s sinds 1975 zijn:

- bestendig onderzoek evolutie werkgelegenheid
- middelen tot een actief arbeidskrachten-beleid
- advies werkgelegenheids-problemen
- aanbevelingen.

- een bestendig onderzoek inzake de evolutie van werkgelegenheid in hun bevoegdheidsgebied;
- het zoeken naar middelen tot bevordering van een actief arbeidskrachtenbeleid op het regionale vlak;
- het geven van advies over de werkgelegenheidsproblemen, voorgelegd door het beheerskomitee of door de Minister(s) of Staatssekreteraris(sen) tot wier bevoegdheid de werkgelegenheid behoort op nationaal of regionaal vlak;
- het formuleren van aanbevelingen betreffende de materies die tot hun bevoegdheid behoren.

Een permanent kontakt en overleg werd voorzien met

- de ondernemingen
- de overheid bevoegd inzake onderwijs en werkgelegenheid.

Daartoe zullen de komitees, ten aanzien van de werkgelegenheid en haar verschillende facetten, permanent kontakt houden en overleg plegen met:

- 1) de ondernemingen die in hun bevoegdheidsgebied gevestigd zijn,
- 2) de overheid die op het stuk van het onderwijs en werkgelegenheid bevoegd is.

4.2.

Door het K.B. van 6.10.1978 kregen de komitees ook de bevoegdheid:

Verruimde bevoegdheden sinds 1978:

- doeltreffender arbeidsbemiddeling verwezenlijken
- medewerking beroepsopleiding

- te zorgen voor een doeltreffender arbeidsbemiddeling, vooral:
 - a) door de werkgevers- en werknemersorganisaties te betrekken bij de werking van de diensten voor arbeidsbemiddeling;
 - b) door middelen voor te stellen ter verbetering en ontwikkeling van de diensten of door oprichting van gespecialiseerde afdelingen aan te bevelen;
 - c) door te waken over de onpartijdigheid van de diensten of afdelingen waarbij ze zijn opgericht en zulks door middel van een onderzoek van de klachten waartoe hun werking aanleiding geeft;

- mee te werken aan de beroepsopleiding, door vooral te waken over de goede werking van de lopende opleiding;

**Verdere
bevoegdheden:**
- onderzoek
gepresteerde
overuren
- adviezen inzake
stages, wettelijk
brugpensioen en
bijzonder tijdelijk
kader.

- alle kwesties te onderzoeken die hun door de administrateur-generaal van de R.V.A. worden voorgelegd;

- alle overige kwesties te onderzoeken welke hun krachtens een reglementaire bepaling worden voorgelegd.

4.3.

De komitees hebben ook nog andere bevoegdheden dan deze omschreven in de K.B.'s van 7.4.1975 en 6.10.1978, nl.:

- de gepresteerde overuren in geval van een buitengewoon teveel aan werk (C.A.O. nr. 29) onderzoeken;

- adviezen formuleren in verband met de stage voor jongeren, het wettelijk brugpensioen en het bijzonder tijdelijk kader (wet van 22.12.1977 betreffende de budgettaire voorstellen 1977-1978, gewijzigd bij K.B. van 7 en 8.12.1978).

5. Werking.

**De adviezen
gevraagd door de
overheid zijn de
belangrijkste
aktiviteiten van de
S.R.T.C.'s
geworden.
Deze adviezen
behelsen B.T.K.,
stagiairs en
bruggepensio-
nerden.**

**De eigen
aktiviteiten worden
sinds 1978 beperkt
tot een minimum.**

5.1.

Adviezen gevraagd door de overheid maken sedert ruim één jaar de hoofdbrok uit van de aktiviteiten van de S.R.T.C.'s
Het gaat meer bepaald om:

- projekten voor het "bijzonder tijdelijk kader" (B.T.K.),
- vragen van bedrijven in moeilijkheden om geheel of gedeeltelijk opheffen van de verplichtingen stagiairs in dienst te nemen of de werknemer met brugpensioen door een jongere te vervangen.

Om die adviesaanvragen-stroom het hoofd te bieden, hebben de meeste komitees ofwel een beperkt komitee, ofwel afzonderlijke deelgroepen samengesteld voor het voorbereidend werk.

5.2.

Eigen aktiviteiten zijn sedert begin 1978 geleidelijk afgenomen tot een minimum.

Die eigen aktiviteiten behelzen (heel algemeen):

- de uitgave van brochures (bv. "Hoe vind ik een job die mij ligt?"),
- de doorlichting van de werkgelegenheid en de plaatsingsmogelijkheden en/of de problemen in bepaalde bedrijfstakken en streken,
- informatievergaderingen met openbare besturen over tewerkstelling stagiairs, bijzonder tijdelijk kader en brugpensioen,
- een onderzoek naar het profiel van "de bediende",
- de doorlichting van bepaalde R.V.A.-diensten en hun werking in bepaalde deelgewesten (o.a. arbeidsbemiddeling).

Het beperkt karakter van deze aktiviteiten is niet uitsluitend te wijten aan de overstelping met adviesaanvragen inzake B.T.K., stagiairs en bruggepensioneerden. Nog andere elementen werken afremmend, onder meer:

- de onmogelijkheid om de resultaten van de eigen aktiviteiten te evalueren,

- het gemis aan veelvuldige en rechtstreekse kontakten met de bedrijven,
- de onmogelijkheid druk uit te oefenen op de ondernemingen,
- de beperkte middelen van de S.R.T.C.'s (zowel financieel als inzake personeel),
- het niet opvolgen door de hogere overheid van de verstrekte adviezen,
- het gebrek aan belangstelling bij bepaalde leden, vooral van werkgeverszijde,
- de overheersende positie van bepaalde politieke of ideologische strekkingen in sommige streken, enz.

5.3.

Verscheidene studies en enquêtes worden uitgevoerd in opdracht van de onderscheiden komitees.

Enkele komitees tonen echter de laatste maanden de neiging om het aantal studies af te remmen. **Enerzijds** omdat ze de konkrete resultaten ervan voor de werkgelegenheid in twijfel trekken. **Anderzijds** omdat de toekenning van die studieopdrachten wellicht zou kunnen misbruikt worden als een onrechtstreekse vorm van subsidieverstrekking.

Studies en enquêtes worden uitgevoerd in opdracht van de onderscheiden komitees.

Bij enkele komitees wordt het aantal studies afgremd wegens

- twijfel nopens de konkrete resultaten ervan
- eventueel misbruik als subsidieverlening.

Voorstellen van het
A.B.V.V. voor een
doeltreffender
werking van de
S.R.T.C.'s:

1) Zelf uitvoeren
van enquêtes en/of
studies.

2) Meer
rechtstreekse
kontakten met de
bedrijven.

3) Verplichte
meldingsplicht
vakatures.

4) Tijdige
lokalisatie
bedrijven in
moeilijkheden.

5) Samenwerking
G.O.M.'s.

6) Niet enkel een
adviesfunctie, maar
ook een
beheersfunctie.

7) Positieve
diskussiegeest bij
alle fracties en
leden.

8) Meer actieve en
dynamische
deelname
patroons.

9) Meer aandacht
vanwege
vakbondssekre-
tarissen en
-militanten.

10) Informatie-
uitwisseling met de
V.L.I.G. als
centrum.

6. Voorstellen.

Op basis van de konklusie van een studiedag van de A.B.V.V.-afgevaardigden (en medewerkers) in de S.R.T.C.'s (dd. 19.9.1979 - Antwerpen), kunnen enkele zeer konkrete voorstellen voor een doeltreffender werking van deze komitees worden geformuleerd (cfr. punt 1 en 4).

- De S.R.T.C.'s kunnen maatregelen nemen om zoveel mogelijk zelf enquêtes en/of studies uit te voeren. Het nodige personeel kan in een daartoe ontworpen projekt B.T.K. worden in dienst genomen, zoals dat reeds voor bepaalde komitees het geval was.

- Men kan streven naar meer en rechtstreekse kontakten met de bedrijven. Dat kan best gebeuren in overleg met de subregionale dienst voor arbeidsbemiddeling van de R.V.A. Deze dienst kan dat extra-steuntje goed gebruiken met het oog op een nuttiger effect van zijn werking, waardoor hij meteen bij de publieke opinie beter overkomt.

- Een meldingsplicht voor de bedrijven van de openstaande betrekkingen (met effectieve sankties bij overtreding) zou nuttige gegevens opleveren voor een actief werkgelegenheidsbeleid.

- Het is wenselijk dat de S.R.T.C.'s tijdig de bedrijven in moeilijkheden kunnen lokaliseren. Kunnen de S.R.T.C.'s terzake niet geïnformeerd worden via bestaande instellingen (onder andere de dienst voor het opsporen van bedrijven in moeilijkheden) ?

- In het kader van de informatie-uitwisseling en als vorm van dienstverlening voor de S.R.T.C.'s kan een samenwerking met G.O.M.-en worden overwogen. Het is vanzelfsprekend dat daarvoor klare afspraken en een duidelijk afgebakende taakverdeling tussen beide instellingen noodzakelijk zijn.

- Om de werking van de S.R.T.C.'s te herwaarderen en meer effect te doen sorteren op de takenuitvoering, mogen ze niet alleen maar adviserend optreden. Men kan ze bijvoorbeeld ook een beheersfunctie geven.

- Alle fracties en elk lid afzonderlijk moeten bereid zijn in een positieve geest deel te nemen aan de discussies. Het is dikwijls een kwestie van duidelijke richtlijnen, konkrete

opdrachten, enz., vooral voor de afgevaardigden van de ministeries.

- Ook van de patroons mag men verwachten dat ze op een meer actieve en dynamische wijze zouden deelnemen aan de werking van de S.R.T.C.'s. Een stipiter verstrekking van de inlichtingen inzake het tewerkstellingsbeleid en de overuren, waartoe ze gehouden zijn ingevolge de C.A.O. nr. 9 en 29, is nodig.

- Aan vakbondszijde moet men sekretarissen en militanten er toe bewegen meer aandacht te schenken aan de werking van de komitees.

In de gewestelijke besturen kan men bv. de verslagen van de zittingen regelmatig doorsturen aan al de mandatarissen. Wat de militanten betreft is het zo dat aanvragen tot afwijking inzake tewerkstelling van stagiairs en vervanging van bruggepensioneerden door jonge werknemers, kritisch moeten besproken en onderzocht worden in de ondernemingsraad. In het belang van de werkgelegenheid moet men zo weinig mogelijk afwijkingen toestaan.

Men moet ervoor zorgen dat de standpunten van de A.B.V.V.-afgevaardigden in de ondernemingsraad niet in strijd zijn met deze van onze vertegenwoordigers in de S.R.T.C.'s.

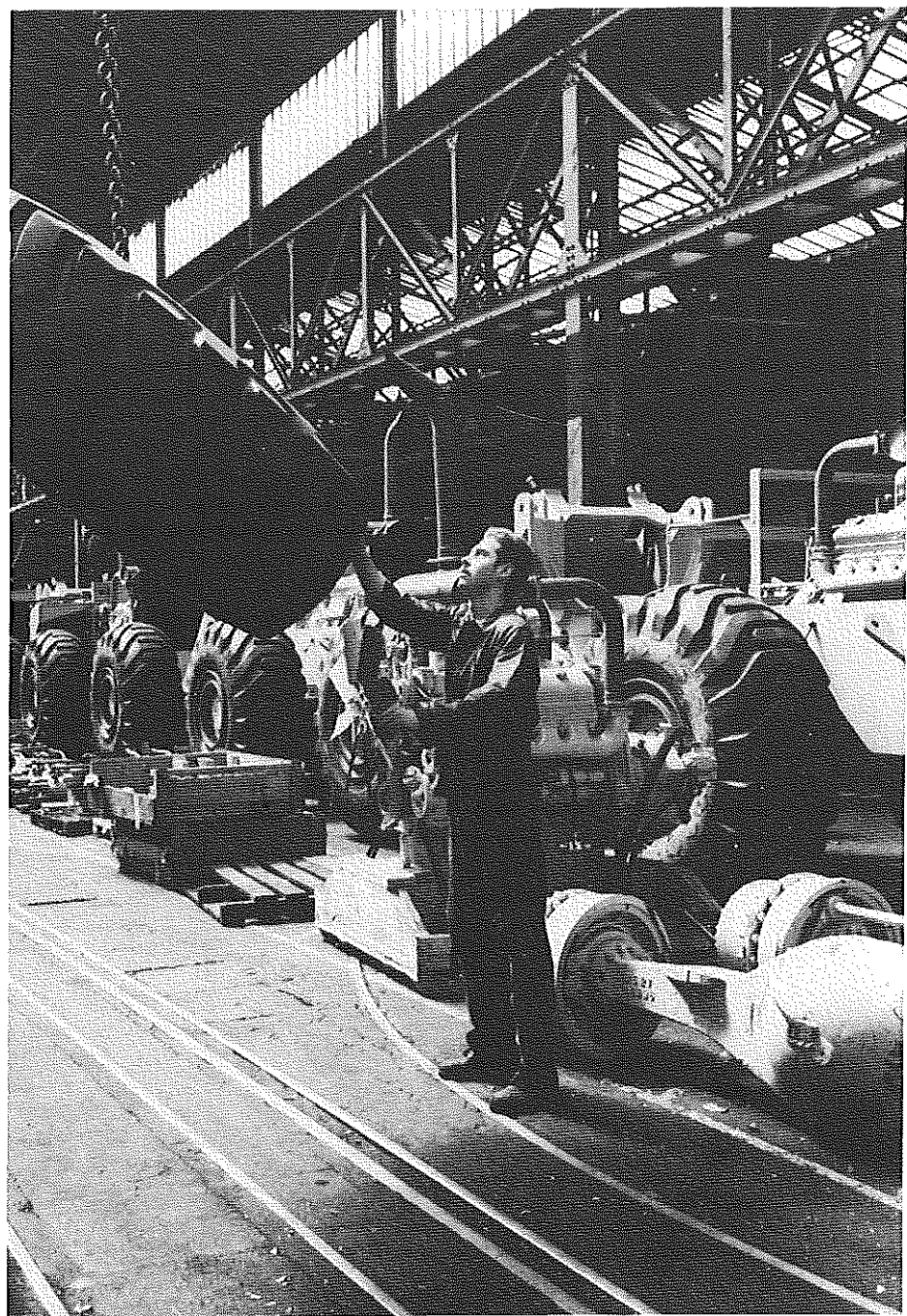
De beroepscentrales kunnen daar veel aan doen.

- De informatie-uitwisseling tussen de verschillende komitees mag niet uit het oog worden verloren. Hier kan de V.I.G.-A.B.V.V. een belangrijke spilfunctie vervullen door het centraliseren van gegevens en het signaleren van belangrijke werkingselementen aan de A.B.V.V.-leden in de andere S.R.T.C.'s. In elk komitee moet één van de A.B.V.V.-leden als kontaktpersoon optreden voor het doorsturen van de agenda's en eventueel andere informatie. Het is ook nuttig dat van enquêtes of studies een samenvatting wordt gemaakt.

De belangrijkste konklusies van die studies kunnen dan op een groot aantal exemplaren worden afgedrukt en doorgestuurd.

**Werkgevers,
vakbonden,
ministeries, R.V.A.,
G.O.M.-en moeten
de S.R.T.C.'s
stimuleren tot een
actief
tewerkstellings-
beleid.**

Indien bij alle betrokken partijen: werkgevers, vakbonden, ministeries, R.V.A. en ook de G.O.M.-en, de wil aanwezig is om de S.R.T.C.'s aan te wenden als elementen voor een actief tewerkstellingsbeleid, dan kunnen deze voorstellen gerealiseerd worden en zal de werking van de S.R.T.C.'s in positieve zin worden gestimuleerd.

c) Beroepsopleiding, -omschakeling en -bijscholing in het kader van de R.V.A.

1. Inleiding.

**Beroepsopleiding,
-omschakeling en
-bijscholing
bepalen mede het
kwalitatief beleid
inzake
werkloosheids-
bestrijding.**

De beroepsopleiding, -omschakeling en -bijscholing zijn belangrijke elementen voor een kwalitatief beleid inzake werkloosheidsbestrijding.

De Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (R.V.A.) zorgt voor de opleiding, die bij K.B. van 20 december 1963 wordt geregelementeerd.

Zij valt onder de bevoegdheid van de Nederlandse en Fanse Gemeenschap. In de nabije toekomst zal de V.L.I.G/A.B.V.V. als vakbondsinstantie de beleidskeuzen moeten formuleren.

2. Situatieschets van de beroepsopleiding van de R.V.A.

2.1. Wat moet onder beroepsopleiding worden verstaan ?

**Die
beroepsopleiding
wordt voorzien
door de R.V.A.**

**De
beroepsopleiding is
gericht naar de
vaardigheden en
kennis, nodig voor
een
beroepsuitoefening.**

De beroepsopleiding: "is een vorm van onderwijs (vorming) dat vooral op de praktijk is gericht en waardoor arbeiders en bedienden in staat worden gesteld, hetzij hun beroep opnieuw te leren of zich erin te vervolmaken, hetzij er een ander aan te leren".

In deze opleiding wordt dus vooral aandacht besteed aan de vaardigheden en de kennis die nodig zijn om een beroep uit te oefenen. Algemene vorming komt nagenoeg niet voor op het programma van de beroepsopleiding.

2.2.

Doeleinden van de beroepsopleiding.

**Bij geringe
werkloosheid
leiden de centra
voor
beroepsopleiding
ongeschoolde
arbeiders op tot
geschoolde
arbeidskrachten.**

- **In periodes van geringe werkloosheid.**

In de werklozenstatistieken zit, relatief gezien, een "klein" percentage geschoolde arbeidskrachten.

Maar een patroon zal doorgaans onder zijn personeel wel ongeschoolde of geëfende arbeiders aantreffen, die na een opleiding een geschoold beroep kunnen uitoefenen.

Dankzij allerlei centra voor beroepsopleiding wordt die opleiding mogelijk.

**In tijden van crisis,
zorgt de
beroepsopleiding,
naast de vorming
van
ongeschoolden,
ook voor het
behoud van kennis
van de
geschoolden.**

- **In tijden van crisis :**

Biedt de beroepsopleiding de kans te voorkomen dat geschoolde arbeidskrachten, als gevolg van een langdurige werkloosheid, hun kennis, vaardigheden en motivering zouden verliezen. Tevens kunnen ongeschoolden gevormd worden, waardoor hun "plaatsingskansen" worden verhoogd.

2.3.

Vormen van beroepsopleiding.

2.3.1.

Kollektieve opleiding.

**Bij kollektieve
opleiding leert een
groep arbeiders
gezamenlijk
hetzelfde beroep.**

Bij kollektieve opleiding leert een groep arbeiders, die uitgekozen werden volgens hun leeftijd, hun verstandelijk peil en hun aanleg, gezamenlijk hetzelfde beroep. Door oefeningen uit te voeren krijgen de betrokkenen de nodige vaardigheden. De pedagogie en de vormingsmethode zijn aan hun geschiktheid en hun leeftijd aangepast.

**Deze kollektieve
opleiding wordt
voornamelijk
verschafft in eigen
centra van de
R.V.A.**

Kollektieve opleiding wordt voornamelijk verschafft in centra, die de R.V.A. met eigen middelen opricht en beheert. Deze opleiding kan ook tot stand komen met de medewerking van ondernemingen, openbare besturen of openbare en private verenigingen. In dit geval wordt er een overeenkomst gesloten waarbij de lasten tussen de kontraktanten verdeeld worden.

Zij kan eveneens gegeven worden in centra, opgericht op initiatief van ondernemingen, groeperingen van ondernemingen, openbare of private verenigingen, die aan bepaalde voorwaarden voldoen en die de nodige waarborgen bieden (erkende centra).

In de centra, opgericht door de R.V.A. met medewerking van ondernemingen of opgericht door ondernemingen erkend door de R.V.A., wordt meestal beroepsondericht gegeven, waarvoor de R.V.A. geen **eigen** centra kan oprichten wegens de zware uitgaven die eraan verbonden zijn, b.v.: centra waar het beroep van scheepshersteller kan aangeleerd worden.

2.3.2. Beroepsvervolmaking.

**Bij de
beroepsvervol-
making wordt aan
reeds geschoolde
arbeiders een
aanvullende
opleiding gegeven.**

De R.V.A. heeft vervolmakingscentra opgericht waarin een hogere opleiding gegeven wordt (bijzondere geschoolde arbeiders, ploegbazen en handelsreizigers).

Zij hebben tot doel aan reeds geschoolde arbeiders, die normaal aan het werk zijn, een aanvullende opleiding te geven.

2.3.3. Individuele opleiding.

**Bij een individuele
opleiding krijgt de
arbeider een
beroepsopleiding
onder controle van
de R.V.A.**

- in een erkende of gesubsidieerde technische school
- in een onderneming met een beroepsopleidingskontraat.

**Een individuele
opleiding wordt
uitsluitend aan
uitkeringsgerech-
tigde werklozen
verstrekt.**

**De individuele
opleiding helpt
veelal moeilijk te
plaatsen personen
aan werk.**

Bij de individuele opleiding wordt, in tegenstelling met de kollektieve opleiding, de kursist niet opgenomen in een daartoe opgericht opleidingscentrum maar wordt een arbeider in staat gesteld, onder de controle van de R.V.A., een beroepsopleiding te krijgen:

- hetzij door lessen te volgen in een erkende of gesubsidieerde technische school,
- hetzij door een beroep te leren in een onderneming nadat tussen de kursist en de onderneming een beroepsopleidingskontraat gesloten werd, dat door de directeur van het gewestelijk bureau goedgekeurd werd.

Individuele opleiding wordt echter uitsluitend aan uitkeringsgerechtigde werklozen verstrekt. De kring van diegenen die er voor in aanmerking komen is bijgevolg kleiner dan bij de kollektieve opleiding.

de beroepsopleiding in de onderneming is daarenboven principieel voorbehouden voor beroepen waarvoor geen centra onder eigen beheer bestaan maar die op economisch en sociaal gebied van belang zijn.

In vele gevallen is de individuele opleiding het middel om moeilijk te plaatsen personen opnieuw aan werk te helpen.

2.4.

Struktuur van de beroepsopleiding van de R.V.A.

2.4.1.

Algemeen overzicht.

- Voor de
beroepsopleiding
zijn 5 vormen
voorzien:
- 1) R.V.A.
 - 2) subsidies R.V.A.
 - 3) hulp
ondernemingen
 - 4) stages
 - 5) jongerencentra.

Uit volgende tabel blijkt dat de beroepsopleiding op vijf manieren kan georganiseerd worden, nl.:

- door de R.V.A.,
- met subsidies van de R.V.A.,
- door hulp bij oprichting, uitbreiding of omschakeling van ondernemingen,
- door stages in ondernemingen voor de jonge afgestudeerden (K.B. 13 augustus 1975),
- in speciale centra voor de jongeren.

2.4.2.

Beroepsopleiding gerealiseerd door de R.V.A.

De
beroepsopleiding
gerealiseerd door
de R.V.A. geschiedt
in:

- 1) Centra onder rechtstreeks beheer van de R.V.A.
- 2) Centra voor de sekundaire sektor (ingedeeld in 3 categorieën).
- 3) Centra voor beroepsopleiding voor de tertiaire sektor.
- 4) Nationaal centrum voor pedagogische opleiding en studies.
- 5) Opleiding van het kaderpersoneel van de particuliere ondernemingen.
- 6) Opleiding van beampten en studenten van de I.A.O. en het A.B.O.S.

• Centra onder rechtstreeks beheer van de R.V.A.

Een 30-tal opleidingscentra worden door de R.V.A. zelf beheerd. Per jaar wordt door 6.000 kursisten een **basisopleiding** gevolgd. Ongeveer 1.550 krijgen een **aanvullende opleiding**.

De richting "bedienden" heeft het meest succes (meer dan 1/3 van de kursisten)

Er worden een 40-tal verschillende opleidingskursussen gegeven voor beroepen die thuishoren in de sekundaire en de tertiaire sektor.

• Centra voor de sekundaire sektor.

In deze worden de kursisten opgeleid in beroepen die thuishoren in volgende sectoren: bouw, metaal, textiel en konfektie. Tevens zorgt de R.V.A. voor vervolmakingskursussen voor hooggeschoolde arbeiders, meestergasten en ploegbazen werkzaam in deze sectoren.

De kursisten worden in drie categorieën ingedeeld:

OPLEIDING 1

Het gaat hier om een veelzijdige basisopleiding welke de kandidaat voldoende kennis verschaft om het beroep te kunnen uitoefenen en mettertijd een onderlegd vakman te worden.

Aantal opleidingskursussen, beëindigd in 1977 of nog aan de gang in 1978.

Aard van de opleiding	1977		1978	
	Beëindigd	Nog niet beëindigd op 31.12.77	Beëindigd	Nog niet beëindigd op 31.12.77
1) Beroepsopleiding gereali-seerd door de R.V.A.				
a) Centra onder eigen beheer				
- basisopleiding	7.511	4.434	7.668	4.565
- aanvullende opleiding	715	425	1.184	831
- in het Nationaal Centrum voor Pedagogische Op- leiding en Studies	430	68	787	41
- kursussen "Franse Spel- ling" T.V.	—	1.797	1.797	—
b) Centra opgericht met medewerking van onder-nemingen.	1.367	528	1.529	436
2) Beroepsopleiding gesubsidiëerd door de R.V.A.				
a) Erkende centra	739	204	1.089	200
b) Individuele opleiding				
- in de ondernemingen	1.057	357	881	397
- in instellingen voor technisch onderwijs	179	281	253	376
3) Hulp bij oprichting, uitbreiding of omschakeling van ondernemingen	3.355	2.285	3.694	2.344
4) Stages in ondernemingen voor jonge afgestudeerden (K.B. 13.8.1975)	1.884	618	618	—
5) Speciale centra voor jongeren				
a) Observatie en oriëntatie	4.817	246	6.843	570
b) Propedeutische centra	474	334	1.474	—
TOTAAL	22.528	11.577	27.817	9.760

Bron: R.V.A., Jaarverslag, 1979, blz. 45.

**7) Samenwerking
met het Rijksfonds
voor Sociale
Revalidatie van de
minder-validen.**

Behoudens bijzondere vermelding is geen speciale kennis vereist om toegelaten te worden. Wel moet de kandidaat een medisch onderzoek ondergaan en in bepaalde gevallen een psychotechnische proef afleggen, om uit te maken of hij al dan niet geschikt is om het beroep aan te leren en uit te oefenen.

OPLEIDING 2

Deze opleiding is doorgaans van kortere duur dan de vorige. Het programma is gericht op de huidige behoeften aan arbeiders in de industrie. De opleiding beoogt een gelijkwaardige kwalifikatie als bij opleiding 1.

Toch ligt de nadruk meer op specialisatie.

De toelatingsvoorwaarden zijn dezelfde als voor type 1.

OPLEIDING 3

Dit type behelst een vervolmakingsopleiding. Zij is bestemd **hetzij** voor kandidaten die een opleiding genoten hebben van het type 1 en reeds voldoende ervaring hebben in de praktijk van het vak.

hetzij voor geschoolde arbeiders die aanvullende kennis willen opdoen.

De kandidaten, die voor deze opleiding in aanmerking komen, worden getest om na te gaan of ze reeds voldoende professionele bekwaamheid hebben om het programma zonder moeilijkheden te volgen.

Bovendien bestaat de mogelijkheid voor elk van deze drie categorieën programma's op te stellen die aangepast zijn aan de bijzondere noden van een streek of van een groep van ondernemingen. Deze opleiding kan gegeven worden **hetzij** in een centrum van de R.V.A. indien de materiële mogelijkheden daar voorhanden zijn, **hetzij** in samenwerking met een onderneming of een groep van ondernemingen.

De beroepen waarvoor een opleiding wordt georganiseerd zijn:

- in de bouwsector:

deze van metselaar, bekister, dakdekker, steenhouwer, bouwplaatsmachinist, kraanman, werfopzichter, stukadoor, vloerenlegger, schilder, enz.

- in de metaalsector:

deze van afsteller, bedienaar van werktuigmachines, bank-

werker, lasser, plaatwerker - koetswerk, industrieel plaatwerker, enz.

- in de textiel- en konfektiesektor:

deze van uitsnijdster, patroonmaker, stikster, stopster, enz.

- **Centra voor beroepsopleiding voor de tertiaire sektor.**

Hier wordt het werk van "bureaubedienden" aangeleerd op basis van cursussen in: de moedertaal, daktylografie, stenografie, de tweede taal, andere talen (engels en Duits), boekhouding.

Hier wordt het principe van de individualisering gehuldigd, waarbij dus de interne structuur aan de noodwendigheden kan worden aangepast.

- **Nationaal Centrum voor Pedagogische Opleiding en Studies. (N.C.P.O.S.)**

Dit centrum, opgericht door de R.V.A., heeft als doel, een pedagogische opleiding verstrekken aan de instructeurs van de Centra voor beroepsopleiding van volwassenen.

Deze leermeesters staan in voor het doorgeven van hun kennis en vaardigheden.

- **Opleiding van het kaderpersoneel van de particuliere ondernemingen.**

de ondernemingen hebben niet alleen technische problemen. Zij worden ook gekonfronteerd met vragen inzake sociale verhoudingen, motivering van de werkende mens, enz.

Het is de taak van de kaderleden deze problemen op te vangen. Zij krijgen daarvoor de nodige psycho-sociologische steun van het N.C.P.O.S.

- **Opleiding van beambten en studenten van de I.A.O. en het A.B.O.S.**

In het kader van de ontwikkelingssamenwerking verstrekt het N.C.P.O.S. technische hulp aan Belgische deskundigen en ontwikkelingshulpers of aan mensen uit de ontwikkelingslanden, die belast zijn met de uitvoering van beroepsopleidingsprojecten.

- **Samenwerking met het Rijksfonds voor Sociale Revalidatie van de minder-validen.**

Het N.C.P.O.S. draagt eveneens zorg voor de uitvoering van de opleidingsprogramma's voor de leermeesters van de centra voor minder-validen.

De centra
opgericht door de
R.V.A. in
samenwerking met
de ondernemingen
verstrekken
onderricht
waarvoor de R.V.A.
geen materiaal of
geen extra-
infrastructuur
heeft.

2.4.3.

Centra opgericht door de R.V.A. in samenwerking met ondernemingen.

Hier wordt onderricht verstrekt waarvoor materieel nodig is dat de R.V.A. zelf niet in het bezit heeft of waarvoor geen extra-infrastructuur kan worden geschapen. Meer dan 3.000 kursisten worden elk jaar in deze centra opgeleid.

De opleiding heeft betrekking op beroepen in de sectoren van de dienstverlening, van de textiel en van de metaalbedrijven.

2.4.4.

Beroepsopleiding gesubsidieerd door de R.V.A.

De
beroepsopleiding
gesubsidieerd door
de R.V.A. geschiedt
door:

1) erkende centra,

2) individuele
opleiding in een
inrichting van
technisch
onderwijs,

3) individuele
opleiding in een
onderneming.

Het betreft hier subsidies aan erkende centra of voor individuele opleiding in scholen of bedrijven.

• Erkende centra.

Voorbeelden zijn centra van de steenkolenmijnen in het Kempens mijnbekken.

Een nieuw initiatief is het Onthaal en Vormingscentrum voor de Textielindustrie dat door N.V. UCO te Gent is opgericht. Dit centrum heeft in het bijzonder het onthaal, de vorming en de bijscholing van arbeiders en kandidaat-arbeiders in de textielnijverheid tot doel.

• Individuele opleiding.

a) Individuele opleiding in een inrichting van technisch onderwijs.

Wordt verstrekt met het doel, **hetzij** een geschoold beroep aan te leren aan werklozen die wegens een lichamelijke handicap niet opnieuw in het economisch proces kunnen ingeschakeld worden, **hetzij** volwassen werklozen in staat te stellen het beroep van hun keuze aan te leren dat niet in collectieve centra of in ondernemingen wordt onderwezen. Bijvoorbeeld: bejaardenhelpster, enz.

b) Individuele opleiding in een onderneming.

Is in principe bestemd voor beroepen die, ofschoon ze belangrijk zijn voor de economie, **niet** kunnen aangeleerd worden in de centra van de R.V.A.

Deze vorm van opleiding geldt uitsluitend voor vergoede werklozen, die **ofwel** zonder opleiding moeilijk te plaatsen zijn, **ofwel** slechts een kortstondige aanpassing van hun

De opleiding voor
"jonge" werkozen
geschiedt in
specifieke centra
en in
propedeutische
centra.

technische kennis nodig hebben om onmiddellijk te kunnen geplaatst worden.

Bekijken we de evolutie van het aantal mensen die individuele opleiding kregen in de jaren 1976, 1977 en 1978, dan komen we tot de belangrijke vaststelling dat dit aantal in de ondernemingen daalt en in de instellingen voor technische onderwijs toeneemt.

Bekijken we de spreiding per beroepsgroep dan zijn de beroepen in de "sektor diensten" het best vertegenwoordigd in instellingen voor technisch onderwijs.

Bij de opleiding in ondernemingen kennen de beroepen uit de "konfektie- en breigoednijverheid" en de metaalverwerkende nijverheid het meeste "succes".

2.4.5.

Specifieke opleiding voor "jonge" werklozen.

de specifieke centra kennen 3 fasen:
1) Onthaalfase.
2) Observatie- en oriëntatiefase.
3) Normale opleidingskursus.

- Specifieke centra.

De jeugdwerklozen (minder dan 25 jaar) maken in deze centra een 3-tal fasen door.

a) een ONTHAALFASE van twee of drie dagen tijdens dewelke een inventaris van hun kennis wordt opgemaakt. Tevens worden in groeps- en individuele gesprekken de toestand en de persoonlijke verwachtingen besproken.

De werkgelegenheidskansen op korte of middellange termijn komen ook aan bod.

b) een OBSERVATIE- EN ORIENTERINGSFASE (O.O.C.) voor een aantal jongeren die de eerste fase hebben doorgeemaakt.

c) na de tweede fase kunnen een aantal jongeren een NORMALE OPLEIDINGSKURSUS volgen in een van de talrijke sekties van de R.V.A.-Centra.

Na de onthaalfase werd slechts iets meer dan de helft van de jongeren verwezen naar een observatie- en oriëntatiecentrum.

Deze vermindering wordt verklaard door een te laag kennispeil bij een aanzienlijk deel van de jongeren.

Door samenwerking met de plaatsingsdiensten (vooral bij Plan Spitaels) konden een aantal jongeren rechtstreeks naar de observatie- en oriëntatiecentra.

Van de jongeren, die de uitnodiging hebben beantwoord, werden er 54% naar een observatie- en oriëntatiecentrum verwezen. Dit is 15% minder dan in 1977.

De vermindering wordt verklaard door het feit dat het kennispeil van een aanzienlijk deel van de jongeren, die in de onthaalcentra werden getest, te laag lag om hen onmiddellijk in een O.O.C. op te nemen, zodat hen voorgesteld werd eerst een inhaalkursus in een voorbereidend (propedeutisch) centrum te volgen.

Dankzij de samenwerking met de plaatsingsdiensten, voornamelijk met deze die werden belast met de toepassing van het Plan Spitaels, konden ook een aantal jongeren rechtstreeks naar die centra verwezen worden.

Van de jongeren, die een cursus in een observatie- en oriëntatiecentrum beëindigd hebben, werden er 48,7% naar een beroepsopleidingscentrum verwezen.

Een aantal jongeren vindt werk tijdens de observatieperiode. De andere kursisten werden teruggezonden naar de plaatsingsdienst die terzelfder tijd een omstandig verslag kreeg over het kennispeil, de beroepskundigheden, de belangstellingsfeer en de bijzondere geschiktheden van die kursisten.

Naast de specifieke centra voor jongeren, werden er propedeutische centra opgericht (voorbereidend onderwijs).

• **Propedeutische centra.**

De propedeutische centra willen jongeren met een onvoldoende basiskennis aanzetten een beroepsopleiding te volgen.

In 1977 richtte de R.V.A. propedeutische centra op om jonge werkzoekenden met een onvoldoende basiskennis er toe aan te sporen een beroepsopleiding te volgen.

Deze centra hadden een experimenteel karakter. De proefperiode liep van oktober 1977 tot oktober 1978, met volgend resultaat.

2.786 kursisten hebben lessen in een propedeutisch centrum gevolgd. Bij het einde van de cursus werden sommigen, die nog geen beroepskeuze gedaan hadden, naar oriëntatiecentra verwezen.

Anderen konden rechtstreeks, of na een verblijf in een O.O.C., naar een beroepsopleidingscentrum van de sekundaire sektor worden gestuurd. Nog anderen zijn aan het werk gegaan of terug op de plaatsingsdienst terecht gekomen.

Uit die centra is gebleken dat de mogelijkheid bestaat achterstand in te halen.

- 46% van de kursisten hebben, na een verblijf in een propedeutisch centrum, een beroepsopleiding kunnen aanvragen,

- 12% hebben tijdens of onmiddellijk na de cursus werk gevonden,

- 42% hebben niet onmiddellijk een oplossing gevonden en hebben zich opnieuw tot de plaatsingsdienst gewend.

Na het observatie- en oriëntatiecentrum wordt bijna de helft naar een beroepsopleidingscentrum verwezen.

Er zijn terzake geen veelbetekenende verschillen tussen de gewesten.

De noodzaak voor een groot aantal jongeren inhaalkursussen "Rekenen" en "Moedertaal" te organiseren, leidde tot de oprichting van de propedeutische centra.

De inhaalkursussen "Rekenen" en "Moedertaal" werden dan ook opgenomen in de observatie- en oriëntatiecentra.

Bij de evaluatie van de werking van bedoelde centra is duidelijk gebleken dat de mogelijkheid bestaat achterstand in te halen.

Daarom heeft men, op basis van dit experiment, besloten over te gaan tot de integratie van de inhaalkursussen "Rekenen" en "Moedertaal" in de activiteiten van de observatie- en oriëntatiecentra.

2.4.6.

Hulp bij oprichting, uitbreiding of omschakeling van ondernemingen.

De R.V.A. kan tegemoetkomen in de opleiding van personeel, in dienst genomen in ondernemingen bij:

- de oprichting,
- de uitbreiding,
- de omschakeling.

• Welke hulp ?

De economische ontwikkeling van België heeft de wetgever ertoe gebracht de laatste jaren een nationaal en gewestelijk beleid voor economische expansie te voeren. In dit kader werd een tegemoetkoming van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (R.V.A.) vastgesteld voor de opleiding van het personeel dat door de patroons in dienst genomen wordt met het oog op de oprichting, de uitbreiding of de omschakeling van ondernemingen.

Men verstaat onder :

- **"oprichting"**, de vestiging van een nieuwe onderneming waardoor nieuwe werkgelegenheidsmogelijkheden geschapen worden,

- **"uitbreiding"**, de toevoeging van een nieuwe produktie-afdeling aan de onderneming, waardoor de werkgelegenheid vergroot,

- **"omschakeling"**, de oprichting van één of meer nieuwe produktie-afdelingen die gepaard gaat met een beperking of de afschaffing van bestaande afdelingen.

De tegemoetkoming heeft betrekking op:

- een deel der lonen en sociale lasten van de leermeesters en van de arbeiders die worden opgeleid,

- de kosten van de nieuwe installaties.

In 1978 werden 41 dergelijke overeenkomsten met ondernemingen afgesloten.

• Situatieschets.

In 1978 werden 68 nieuwe aanvragen om tegemoetkoming ingediend; 21 ervan werden door de betrokken firma's ingetrokken vooraleer een beslissing werd genomen.

De Minister van Arbeid en Tewerkstelling heeft een beslissing genomen voor 42 aanvragen waarvan 1 ongunstig was en 41 aanleiding gaven tot het sluiten van een overeenkomst met de betrokken ondernemingen.

Het aantal ingediende basisaanvragen steeg lichtjes.

In vergelijking met het vorige jaar was er een lichte stijging van het aantal ingediende basisaanvragen. Maar het aantal van de oprichtings- en uitbreidingsprojecten daalde in

lichte mate, terwijl het aantal omschakelingen lichtjes steeg. Tevens werd de uitvoering van enkele projecten met nagenoeg een jaar verdaagd.

De verdeling per nijverheidstak geeft volgend beeld: metaal (13), scheikunde (13), hout (4), kleding (3), textiel (2), voeding (2), bouw (1), grafische nijverheid (1), papier (1), en diversen (1).

De inlichtingen, ingewonnen bij de aanvraag, maken het mogelijk een beeld te vormen van de ondernemingen die R.V.A.-hulp genoten.

De totale projecten bereikten een investeringsbedrag van meer dan 25 miljard frank, 5.500 mensen kregen hierdoor een baan.

Voor het geheel van de projecten bedroeg het investeringsbedrag 26,6 miljard frank. Daarmee werd aan ruim 5.500 mensen een baan bezorgd. **Zowel inzake investeringen als werkgelegenheid is het aandeel van de Belgische bedrijven zeer belangrijk:** respectievelijk 50 en 55% van het totaal. Worden ook de projecten meegerkend waarin Belgische ondernemingen een participatie hebben, dan lopen deze verhoudingen op tot 63 en 65%. Uit deze gegevens blijkt dat de buitenlandse initiatieven minder belangrijk worden dan in vorige jaren het geval was.

Van de 3.272 arbeiders met een geslaagde opleiding waren er slechts 249 die een opleidingsstage in het buitenland doormaakten. Nagenoeg al deze stages hadden plaats vooraleer definitief met de produktie een aanvang genomen werd; ruim 75% van de stages werden volbracht in de V.S.A. en in West-Duitsland. Voor het verstrekken van deze opleiding werden door de ondernemingen 449 instructeurs ingezet, onder wie 136 buitenlandse specialisten die tijdelijk door het moederbedrijf of een leveranciersfirma ter beschikking werden gesteld.

De uitgaven voor deze 41 overeenkomsten bedroegen 130 miljoen frank.

Het totaal bedrag van de uitgaven voor de uitvoering van de 41 gunstige beslissingen kan geraamd worden op ongeveer 130,4 miljoen frank.

Na de ministeriële goedkeuring wordt met de betrokken ondernemingen een overeenkomst gesloten.

Hierin worden de voorwaarden en modaliteiten voor het definitief vaststellen van het bedrag van de tegemoetkoming opgenomen. Dit bedrag kan slechts bepaald worden na een boekhoudkundige controle en na berekening van de in aanmerking komende kosten die door de onderneming werkelijk gedragen werden.

Het
beroepsonderwijs
is toegankelijk voor
alle arbeiders en
zelfstandigen, die
in België verblijven
vermits enkele
voorwaarden
inzake leeftijd en
beroepsbedrijvig-
heid.

2.5. Wie kan beroepsonderwijs ontvangen ?

De kursussen zijn toegankelijk voor **alle** arbeiders en zelfstandigen, die in België verblijven, en:

1. minstens 21 jaar zijn en een beroepsbedrijvigheid van tenminste 2 jaar kunnen bewijzen tijdens de drie jaren welke hun aanvraag tot toelating voorafgaan.

2. ten minste 18 en nog geen 21 jaar zijn en:

- in totaal minstens 12 maanden door een arbeidsovereenkomst of een leerkontrakt gebonden of als werkzoekende ingeschreven zijn geweest, ofwel:

- na het einde van hun studies of van hun leerovereenkomst minstens 6 maanden arbeid in loondienst hebben verricht, ofwel:

- tenminste gedurende 2 jaar een zelfstandige beroepsbedrijvigheid uitgeoefend hebben tijdens de 3 jaren welke hun aanvraag tot toelating voorafgaan.

Afwijkingen kunnen worden toegestaan, behalve op de leeftijdsvoorwaarden.

Voor uitkeringsgerechtigde werklozen bestaat **geen** beperking van de minimumleeftijd.

De werknemers, die minstens 18 jaar zijn en getroffen werden door de sluiting van de onderneming, kunnen beroepsopleiding ontvangen indien zij op het ogenblik van de sluiting minstens 3 maanden in de onderneming werkzaam waren.

2.6.

Welke voordelen werden aan kursisten in beroepsopleiding toegekend?

Diverse voordelen worden toegekend aan de kursisten beroepsopleiding bij:

- de centra van de R.V.A.
- de individuele opleiding in een onderneming,
- de individuele opleiding in een inrichting,
- centrum in een onderneming.

2.6.1.

Kursisten in centra van de R.V.A.

Kursus met volledig uurrooster of gedurende de normale werkuren.

- Een loondervingsvergoeding
- Een aanmoedigingspremie
- Een getrouwheidspremie
- Terugbetaling van de verplaatsingskosten, als de afstand van de woonplaats tot het centrum tenminste 5 km bedraagt
- Terugbetaling van de verblijfskosten
- de sociale voordelen, met uitzondering van het gewaarborgd week- en maandloon.

De uitkeringsgerechtigde werkloze, die ontslagen werd om een reden onafhankelijk van zijn wil, kan tijdens zijn opleiding in een centrum, gedurende één jaar na zijn ontslag, aanspraak maken op een omschakelingsuitkering. Het bedrag ervan is gelijk aan het loon dat hem door zijn laatste patroon toegekend werd en vervangt de loondervingsvergoeding.

2.6.2.

Kursussen die na de normale werkuren of zaterdags gegeven worden.

- Een aanmoedigingspremie
- Terugbetaling van de verplaatsingskosten (vanaf 5 km).

2.6.3.

Individuele opleiding in een onderneming (uitsluitend voor werklozen).

- Behoud van de werkloosheidsuitkeringen
- Eventueel een werkgeverspremie voor produktieve arbeid
- Een aanmoedigingspremie
- Terugbetaling van de verplaatsingskosten (vanaf 5 km)
- Eventueel terugbetaling van de verblijfskosten.

2.6.4.

Individuele opleiding in een inrichting voor technisch, beroeps- of nijverheidsonderwijs.

- Behoud van de werkloosheidsuitkeringen
- Een speciale vergoeding, gelijk aan het verschil tussen de loondervingsvergoeding en het bedrag van de werkloosheidsuitkering
- Een aanmoedigingspremie zoals voor de kursisten in de centra
- Terugbetaling van de verplaatsingskosten (vanaf 5 km)
- Eventueel terugbetaling van de verblijfskosten.

2.6.5.

Centrum in een onderneming.

Hier worden de toegekende voordelen vastgelegd in een overeenkomst, gesloten tussen de onderneming en de R.V.A.

3.

De beroepsopleiding in het kader van de Europese Economische Gemeenschap (E.E.G.).

Ook het Europees
Sociaal Fonds kan
bijstand verlenen
voor de
beroepsopleiding.

Bij artikel 123 van het Verdrag van Rome werd het "Europees Sociaal Fonds" opgericht. Het had tot doel de werkgelegenheid in de gemeenschappelijke markt te verbeteren, bij te dragen tot verhoging van de levensstandaard en de geografische mobiliteit binnen de gemeenschap te bevorderen.

De bijstand, die het Fonds kan verlenen, heeft onder andere betrekking op de opleiding van personen die beroepskennis, beroepsbekwaamheden willen verwerven, uitbreiden, aanpassen of verbeteren.

Bijvoorbeeld kan de steun bestemd zijn voor:

- 1) uitgaven voor voorbereiding, funktionering en administratie van opleidingskursussen met inbegrip van de opleiding van onderwijzend personeel, personeelskosten, lesmateriaal, huur van gebouwen, administratiekosten, enz.,
- 2) uitgaven in verband met de deelneming aan kursussen,
- 3) uitgaven om de kursisten een inkomen te waarborgen, huisvesting en voeding, vervoer, individuele leermiddelen.

4. Beleidskeuzen.

De hervormingen in de beroepsopleiding moeten deel uitmaken van een nieuw onderwijsbeleid, met als basis:

- een democratisch, georganiseerd onderwijs,
- voortdurende vorming.

De (her)scholing van jongeren en vrouwen moet op het voorplan komen.

De opleiding mag niet gericht zijn op beroepen die tot werkloosheid leiden.

Ook de versnelde beroepsopleiding dient verbeterd.

Verder zijn nog vereist:

- een sluitend beoordelingssysteem,
- betrouwbaar statistisch materiaal,
- ernstig sociaal onderzoek,
- aanpassing staatshervorming.

De hervormingen, nodig op het vlak van de beroepsopleiding (verzorgd door de R.V.A.), moeten deel uitmaken van een nieuw onderwijsbeleid.

Dit beleid moet uitgaan van een aantal **basisprincipes**. Namelijk, het principe van een "demokratisch georganiseerd onderwijs" (zowel wat inhoud als structuren betreft) en het principe van de "voortdurende vorming".

Tijdens deze vorming moet ook de nodige aandacht gegeven worden aan maatschappij-analyse en -kritiek.

Wat de rol van de R.V.A. betreft zou de (her)scholing van jongeren en vrouwen meer dan in het verleden op het voorplan moeten komen. Het zijn deze twee groepen die toch het ergst door de crisis getroffen worden.

Ook de opleiding voor beroepen, die tot werkloosheid leiden, is aan bezinning toe. Immers nog steeds worden werknemers (vooral vrouwen) opgeleid voor beroepen die geen toekomst hebben. De vrouwen vinden we vooral terug in de opleiding voor de tertiaire sektor (kantoorwerk en administratie) en voor de sekundaire sektor in de textiel en de kleding. Sectoren waar de werkloosheid erg hoog is.

De versnelde beroepsopleiding dient dan ook verbeterd te worden.

Dat veronderstelt een (her)scholing met het oog op de echte mogelijkheden die de arbeidsmarkt biedt.

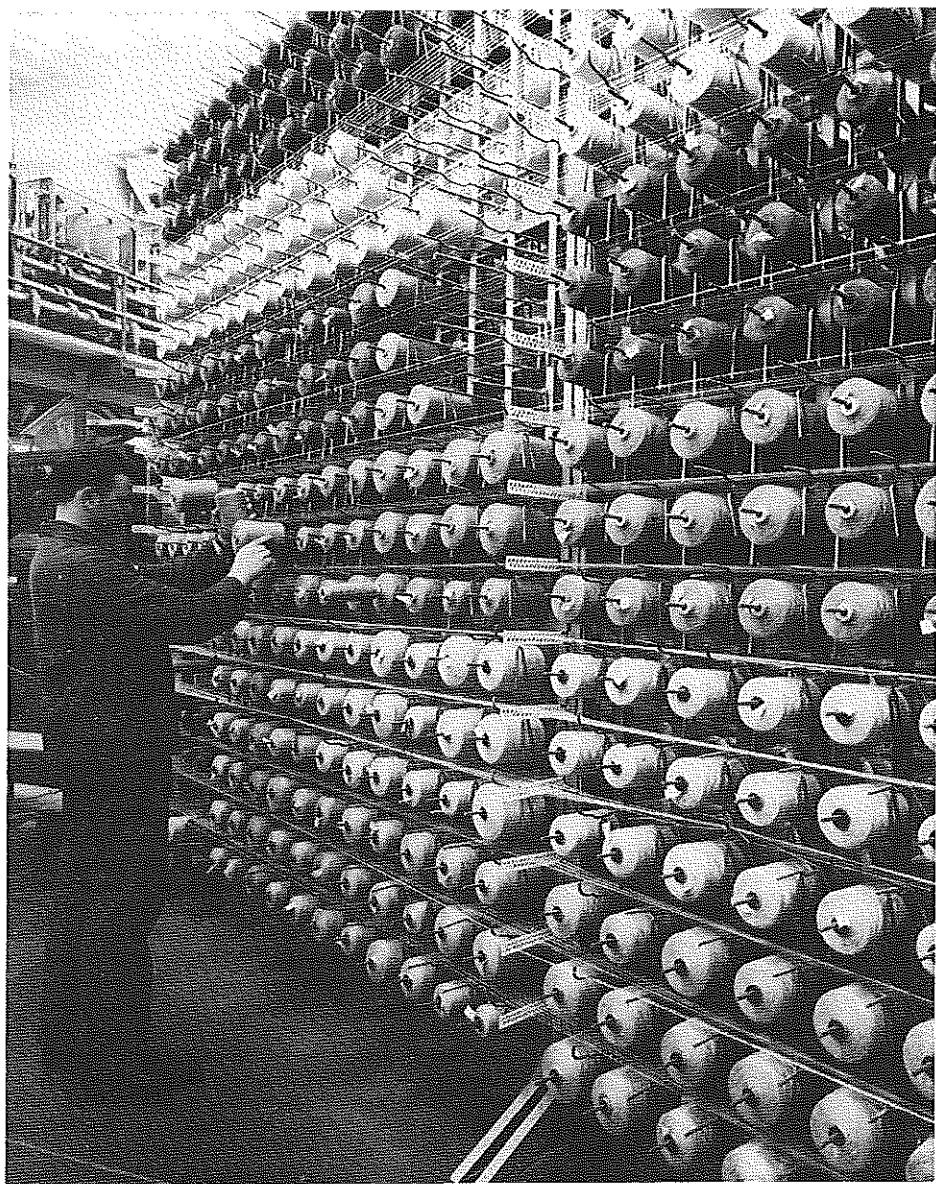
Om een beter inzicht te krijgen in de resultaten van de R.V.A.-opleiding moeten de betrokken diensten een sluitend beoordelingssysteem hebben.

Er moet betrouwbaar statistisch materiaal verzameld worden waarmee het beleid kan bijgestuurd of gestimuleerd worden.

De nodige aandacht moet ook besteed worden aan het toegepast wetenschappelijk onderzoek van de werking en de resultaten van de R.V.A.-opleiding. Met het oog op meer inzicht in deze problematiek pleiten wij voor ernstig sociaal onderzoek.

De structuur van de R.V.A. moet worden aangepast aan de

hervorming van de staat. Immers de beroeps(her)scholing is een gemeinschapsaangelegenheid waarvoor een verschillend beleid kan gevoerd worden. Daarvoor moeten de nodige overlegorganen, waarin dit beleid bespreekbaar wordt, worden opgericht.

4. VOOR EEN AKTIEF RUIMTELIJK BELEID

4.1. Inleiding

Een verschillend
gewestelijk beleid
is verantwoord
inzake ruimtelijke
ordening en
stedebouw.

Het beleid van ruimtelijke ordening en stedenbouw is ook een aangelegenheid **waarin een verschillend gewestelijk beleid verantwoord is.**

De gewestelijke bestuursinstanties kunnen niet allen streek- en gewestplannen maken en uitvoeren. Zij hebben ook bevoegdheden inzake onteigeningen, vergunningen, **ordening en uitrusting van industriegebieden, enz...**

Zelfs de inplanting van grote overheidsinfrastructuren en het gemeenschappelijk vervoer valt onder de bevoegdheid van de gewestelijke regering.

Men dient te
streven naar een
evenwichtige
samenhang van het
ruimtelijk en het
sociaal-
economisch beleid.

Elk ruimtelijk beleid heeft een weerslag op het sociaal-economisch leven. Een evenwichtige samenhang tussen beide is een eerste opgave. Bijvoorbeeld: in een gemeente een bepaald terrein ter beschikking van de nijverheid stellen kan de werkgelegenheidskansen in die gemeente vergroten.

4.2. **Situatieschets van en kritische bedenkingen omtrent het ruimtelijk beleid.**

Ruimtelijke ordening is het resultaat van een beleid dat gericht is op een optimale structurering van de ruimte ten einde de mogelijke ontwikkelingen van de samenleving op te vangen.

Ruimtelijke
ordening vereist
- inzicht in de
ruimtelijke
mogelijkheden
- kennis van de
ontwikkelings-
kansen.

Dat vereist niet alleen een grondig inzicht in de ruimtelijke mogelijkheden, men moet ook de ontwikkelingskansen van de samenleving kennen. Wij moeten weten hoet het economisch, sociaal en kulturele leven zich ontwikkelt.

Enkel een procesmatige aanpak kan deze ontwikkelingen opvangen.

Het is de laatste jaren duidelijk geworden dat het hier om een langdurige operatie gaat. Met het vastleggen van structuren komt men er niet omdat de samenleving een ononderbroken proces van wijzigingen ondergaat. Men moet dus kiezen voor **een procesmatige aanpak**. Wat niet wil zeggen dat ruimtelijke plannen voortdurend gewijzigd kunnen worden. Bij een dergelijke aanpak zouden bv. de gewestplannen slechts om de 10 Jaar worden herzien. Des te meer nu gebleken is dat de mens zijn eigen leefmilieu kapot maakt.

Vroeger heerste de mening dat, bv. stad en landschap voortdurend konden aangepast, genegeerd en zelfs vernietigd worden zonder dat "de kwaliteit van het bestaan" er onder te lijden zou hebben. Oorzaak was het sterk geloof in een niet selektieve groeieconomie. Dit geloof is enigszins afgezwakt door aardverschuivingen binnen het economisch bestel zelf.

De milieubewustheid gaf aanleiding tot een meer evenwichtige benadering van het ruimtelijk ontwikkelingsproces.

Precies door de verloederding van het leefmilieu is men in brede lagen van de bevolking meer milieubewust geworden. Daardoor is een meer evenwichtige benadering van het ruimtelijke ontwikkelingsproces mogelijk geworden met meer aandacht voor het eigen karakter van de ruimte en een toenemende eis voor meer zeggenschap van de bevolking. De samenhang tussen het ruimtelijk en het economische beleid is dus aan de orde.

Vanaf 1962 was er de mogelijkheid tot het opstellen van streek- en gewestplannen.

De ruimtelijke ordening is steeds nauw verbonden geweest met de maatschappelijke orde. Vanaf 1962 heeft de overheid werk gemaakt van streek- en gewestplannen op basis van de wetgeving inzake ruimtelijke ordening en stedenbouw.

In Vlaanderen
- werden geen streekplannen opgemaakt.
- werden de algemene plannen van aanleg vervangen door gewestplannen.

Wat is nu de situatie in het Vlaamse land. De wetgeving werd slechts gedeeltelijk uitgevoerd. De streekplannen werden niet opgemaakt en de algemene plannen van aanleg werden vervangen door de gewestplannen.

In een beperkt aantal gemeenten werden Algemene Plannen van Aanleg en Bijzondere Plannen van Aanleg opgemaakt. Deze plannen zijn **bodembestemmend op gewestelijk en gemeentelijk niveau**. Ze vormen thans het enige houvast inzake ruimtelijke ordening. Ze zijn het resultaat van een soort inhaalmaneuver.

De ontwerp-gewestplannen, met bindende kracht voor slechts drie jaar, zijn een stuwend element zonder weerga in de geschiedenis van de Belgische en Vlaamse Ruimtelijke Ordening. De druk die uitgeoefend wordt voor het uitvaardigen van de K.B.'s ligt er niet om.

Na de wetten van 1962 en 1970 is de overheid uiteindelijk daadwerkelijk ruimtelijk ordenend gaan optreden.

de gewestplannen zijn zeer gedetailleerd geworden en stemmen aldus in feite niet meer overeen met hun opzet.

Uiteindelijk zijn de gewestplannen toch een belangrijk instrument gebleken om de bodem te ordenen.

Andere middelen moeten een stapsgewijze uitvoering van de gewestplannen mogelijk maken.

Relatie sociaal-ekonomische en ruimtelijke planning:

— De ruimtelijke plannen hebben kracht van wet, daar waar de sociaal-ekonomische plannen slechts zwak ingrijpen.

Uiteindelijk mag men stellen dat, na de wet van 1962, met zijn belangrijke wijzigingen in 1970, thans de definitieve stap is gezet naar een daadwerkelijk ordenend optreden van de overheid in de Belgische ruimte.

Maar in een inhaalmaneuver is niet voldoende. Bij deze operatie heeft men zich doelbewust beperkt tot een dokument, dat moest toelaten vergunningen af te leveren die de ordening niet in het gedrang zouden brengen.

De nationale overheid heeft hier terecht volle gas gegeven om bij te benen, maar dient nu evenzeer de consequenties van het resultaat onder ogen te zien.

De gewestplannen registreren elke vierkante meter van het grondgebied. Ze zijn zeer gedetailleerd. De **allure, waarmee het opzet werd uitgevoerd, is hier evenwel niet mee in overeenstemming te brengen.**

Opties en uitwerking van de plannen werden (na een zekere inspraak) door de nationale instanties opgedrongen. Wat niet wegneemt dat ze een belangrijk instrument zijn om de **bodem te ordenen.**

Voor sommige beleidskeuzen zijn er niet eens uitvoeringsmogelijkheden aanwezig. Maar dat is niet de schuld van de plannenmakers.

Onmiddellijke uitvoering is ten andere nooit de bedoeling van de gewestplannen geweest.

De woonzones zijn veel te ruim opgevat en werken een aftakeling van de beschikbare grond in de hand; het zelfde geldt voor sommige industriegebieden. De voorgestelde infrastructuur, de ruimtelijke geleiding is niet vanuit een functionele hoek bekeken.

Kortom, voor de stapsgewijze uitvoering van de gewestplannen moeten andere middelen aangewend worden.

Hoe is het nu gesteld met de "relatie" tussen de sociaal-ekonomische planning en de ruimtelijke planning in België?

De administratieve procedure voor de sociaal-ekonomische vijfjaren plannen is zo tijdrovend dat nog nooit een voltooid plan op tafel is komen te liggen. Waar de ruimtelijke plannen kracht van wet hebben gekregen, zijn de sociaal-ekonomische plannen, die de ontwikkeling van de samenleving moeten begeleiden, in de kartons blijven steken.

Het spreekt voor zich zelf dat een aanpassing van de betrokken werkwijze noodzakelijk is.

— Wel wordt de
faktor ruimte
steeds meer
ingeschakeld in de
sociaal-
economische
plannen.

De laatste jaren wordt meer en meer de faktor ruimte ingeschakeld in de sociaal-economische plannen. Vooral de overheidsinvesteringen zijn essentieel gericht op de verkeersinfrastructuur, de industrieterrainen, de medische verzorging, de huisvesting, het onderwijs, enz...

— De plannen
worden nog steeds
los van elkaar
opgesteld.

Over de samenhang tussen sociaal-economische planning en ruimtelijke planning werd door de Gewestelijke Economische Raad voor Vlaanderen in maart 1978 een belangrijk advies uitgebracht.

— Ook de
betrokken wetten
werden los van
elkaar opgesteld.

Uit de analyse van de G.E.R.V. blijkt duidelijk dat een vergelijking zeer moeilijk is, gelet op de totaal verschillende aanpak. De plannen werden bovendien onafhankelijk van mekaar opgesteld, hoewel zij onderdelen van éénzelfde maatschappelijk gebeuren pogen te ordenen.

Door de G.E.R.V.-werkgroep "Ruimtelijke ordening en Leefmilieu" werd de samenhang tussen de twee betrokken wettelijke beschikkingen onderzocht. Ook hier is onbetwistbaar gebleken dat de betrokken wetten totaal los van elkaar werden opgesteld. Wellicht is dit te verklaren.

Toen in 1970 de wet op de economische expansie er door kwam, had men nog geen voldoende inzicht in de draagwijdte van de wet van 1962 op de ruimtelijke ordening. Bovendien werden de ruimtelijke gevolgen van de expansiewet theoretisch en als van bijkomend belang beschouwd. Feit is dat **de doeleinden elkaar flink doorkruisen**.

De doeleinden van
de wet op de
economische
planning (1970) en
de wet op de
ruimtelijke
ordening (1962)
doorkruisen
nochtans elkaar.

De wet van 15 juli 1970 vat de economische planning op als een globale planning, waarin eveneens doeleinden op middellange termijn voor het ruimtelijk beleid worden vastgesteld.

Volgens de wet op de stedenbouw en de ruimtelijke ordening moeten de streek- en gewestplannen "de algemene maatregelen van aanleg aanduiden die vereist zijn om te voldoen aan de economische en sociale behoeften van de streek of het gewest". Deze bepaling is ook in de sociaal-economische planning een belangrijk aspect.

— Een koördinatie
van instellingen en
administratie
ontbreekt volledig.

Om die doeleinden te bereiken is een **gestructureerde vorm van overleg** tussen de diverse instellingen en administraties nodig. Dit is evenwel niet het geval. De koördinatie is totaal zoek. De specifieke kenmerken van de beide wetgevingen en de totaal andere werkwijze van de onderscheiden administraties zijn hier niet vreemd aan.

De sociaal-ekonomische planning is slechts bindend voor het gedeelte dat de overheidsinvesteringen betreft. De privé-initiatieven krijgen alleen niet-bindende richtlijnen mee.

- Voor de privé-initiatieven
 - is de sociaal-ekonomische planning niet-bindend.
 - treedt de ruimtelijke planning echter wel ordenend op.

De ruimtelijke gewestplannen zijn in hun geheel bindend met uitzonderingen voor bouwwerken voor openbare diensten en gemeenschapsvoorzieningen. Men kan hier spreken van een totaal andere zienswijze. Inderdaad vormen de gewestplannen een bijzonder sterk planningsinstrument omdat zij ook ordenend optreden in de partikuliere sektor.

Het sterk bindend karakter van de gewestplannen en de mate waarin ze reeds zijn uitgevoerd steken schril af tegen het veeleer zwak-ingrijpend karakter van de vijfjarenplannen en wat er in de praktijk van terecht komt.

- De gewestplannen steunen op een ongunstige basis van:

- bestaande verkavelingsvergunningen
- infrastructuurvoorstellen
- lokale wensen
- partikuliere belangen.

Van de gewestplannen kan gezegd worden dat zij niet op een ideale basis steunen. Die basis wordt gevormd door de bestaande verkavelingsvergunningen, de infrastructuurvoorstellen, de lokale wensen en de partikuliere belangen.

Voor sommige woon- en werkgebieden werden de behoeften viermaal overschat. Overigens op basis van waarschijnlijkheidsberekeningen die dateren uit de jaren zestig. Bovendien werd voor de uitvoering van de plannen geen tijdslimiet vastgelegd. De grote vrijheid, die de overheidsinvesteringen meekregen, werd reeds door de minister aan banden gelegd door het aanvragen van een bouwvergunning ook voor de overheid verplicht te maken, hoewel er in de praktijk nog niet veel van te merken valt.

- De sociaal-ekonomische planning is herzienbaar om de vijf jaar.
- Voor de ruimtelijke plannen worden geen geregelde aanpassingen voorzien.

Niettegenstaande het met de sociaal-ekonomische planning niet erg vlot, toch heeft zij het niet te onderschatten voordeel dat zij systematisch om de vijf jaar wordt herzien. Voor de planning van de ruimtelijke ordening is er geen vervolg in 't vooruitzicht gesteld. Dat is niet langer aanvaardbaar. Ook op dit terrein moet men komen tot een **ononderbroken planning** met mogelijkheid tot **ruime inspraak** op alle niveaus en om op gezette tijden **politieke beslissingen** inzake de vereiste aanpassingen te kunnen nemen.

Wat de sociaal-ekonomische planning betreft moet vooral de procedure voor de vijfjarenplannen in discussie worden gebracht. De huidige aanpak is immers materieel niet haalbaar gebleken.

4.3. Opties.

Algemene
beleidsnota's
inzake ruimtelijke
ordening moeten
een meer
systematische
planning mogelijk
maken.

Er kan geen sprake van zijn de huidige planningsinstrumenten (gewestplannen) te laten vallen ondanks de kritiek die kan geformuleerd worden.

Met het oog op een meer systematische planning moet gestreefd worden naar **algemene beleidsnota's inzake ruimtelijke ordening**.

Die nota's kunnen uitgediept worden tot struktuurschetsen (= facetplan voor de algemene ruimtelijke ontwikkeling op lange termijn in het kader van de verwachte algemene maatschappelijke ontwikkeling) inzake verstedelijking, infrastructuur, openluchtrecreaties, enz...

Een eerste
algemene
beleidsnota moet
de struktuurschets
voor Vlaanderen
zijn.

Een eerste algemene beleidsnota moet de struktuurschets voor Vlaanderen bevatten, n.l. een geheel van visies op de ontwikkeling van de Vlaamse Gemeenschap.

De konkrete vorm en inhoud moeten worden afgesproken tussen het Staatssekretariaat voor Streekeconomie, het Beëstuur van de Ruimtelijke Ordening, het Planbureau, de betrokken G.E.R. en de Vlaamse G.O.M.'s.

Daarnaast moeten
er streekplannen
voor Vlaanderen
opgesteld worden.

In beleidsnota's en eventuele struktuurschetsen moet een richtinggevende visie worden ontwikkeld. Op basis van deze visie moet het ruimtelijk beleid op streek en gemeentelijk niveau worden beproefd en uitgevoerd.

Naast de struktuurschets voor Vlaanderen moeten er **streekplannen** worden opgesteld onder verantwoordelijkheid van de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen.

De streekplannen
volgens de formule
van
struktuurplannen,
moeten vijfjaarlijks
kunnen herzien
worden.

Opgesteld als toetsingsinstrumenten volgens de struktuurplanformule, waarbij gestreefd wordt naar een integratie van het ruimtelijk en het sociaal-ekonomisch beleid, dienen de streekplannen voor de ontwikkeling van het gewest een belangrijke funktie te vervullen.

Het is vanzelfsprekend dat voor deze streekplannen voldoende begrotingskredieten en mankracht ter beschikking moeten worden gesteld.

Struktuurplanning
is uiteindelijk ook
vereist op
gemeentelijk
niveau.

Er kan niet genoeg beklemtoond worden dat de struktuurplannen aangepast moeten kunnen worden. Om een statisch karakter te vermijden moeten ze vijfjaarlijks herzien worden, gelijktijdig met de herziening van de sociaal-ekonomische plannen.

Ook op **gemeentelijk niveau** is er een dringende behoefte aan **structuurplanning**.

Een samenhang tussen de ruimtelijke en de sociaal-ekonomische planning is noodzakelijk (eerst en vooral voor de infrastructuurwerken).

Er moet ook gezorgd worden voor samenhang tussen de ruimtelijke en de sociaal-ekonomische planning. Vooral de infrastructuurvoorzieningen, van wegeaanleg tot ontspanningsparken, dus ruim genomen, dienen gemeenschappelijk worden aangepakt. Het heeft niet langer zin inzake ruimtelijke ordening voorstellen te formuleren zonder nader inzicht in de sociaal-ekonomische effecten. Het heeft evenmin nog langer zin in het vijfjarenplan infrastructuurvoorstellen op te nemen zonder rekening te houden met wat er op het terrein van de ruimtelijke ordening gebeurt.

Het ligt voor de hand dat in de vernieuwde dynamische planopvatting van de ruimtelijke ordening ook sociaal-ekonomische doeleinden dienen te worden opgenomen. Hierbij wordt gedacht aan: het inhalen van regionale achterstanden, een rechtvaardige regionale inkomensverdeling en het bevorderen van een selectieve ekonomische groei.

Deze samenhang lijkt mogelijk op basis van een dynamische hiërarchie der centra.

Het samengaan van ruimtelijke en sociaal-ekonomische planning lijkt mogelijk op basis van een systeem van groeipolen en van een **dynamische hiërarchie der centra**, dit wil zeggen, de spreiding over kernen van de verzorgingselementen (bv. diensten zoals kleinhandel, horeca, onderwijs, cultuur, medische en sociale diensten, overheidsdiensten, financiële diensten, recreatie, enz...).

Voor de realisatie van de bodembestemmingen moet de gemeenschap over de grond kunnen beschikken.

Het ruimtebeleid in Vlaanderen zal in de komende jaren moeten gericht zijn op een der ordening in de verstedelijkte gebieden. Woongebieden moeten geleidelijk en overeenkomstig de behoeften bij voorrang tot stand komen. Voor de bodembestemmingen moet de gemeenschap over de grond kunnen "beschikken". De nodige inspraak moet zodanig georganiseerd worden dat de bevolking een **reële** zeggenschap krijgt.

De vernieuwde gemeentekommissies kunnen adviserend optreden.

Voor de realisatie van de bestemming van de gronden is aldus een doeltreffend grondbeleid noodzakelijk.

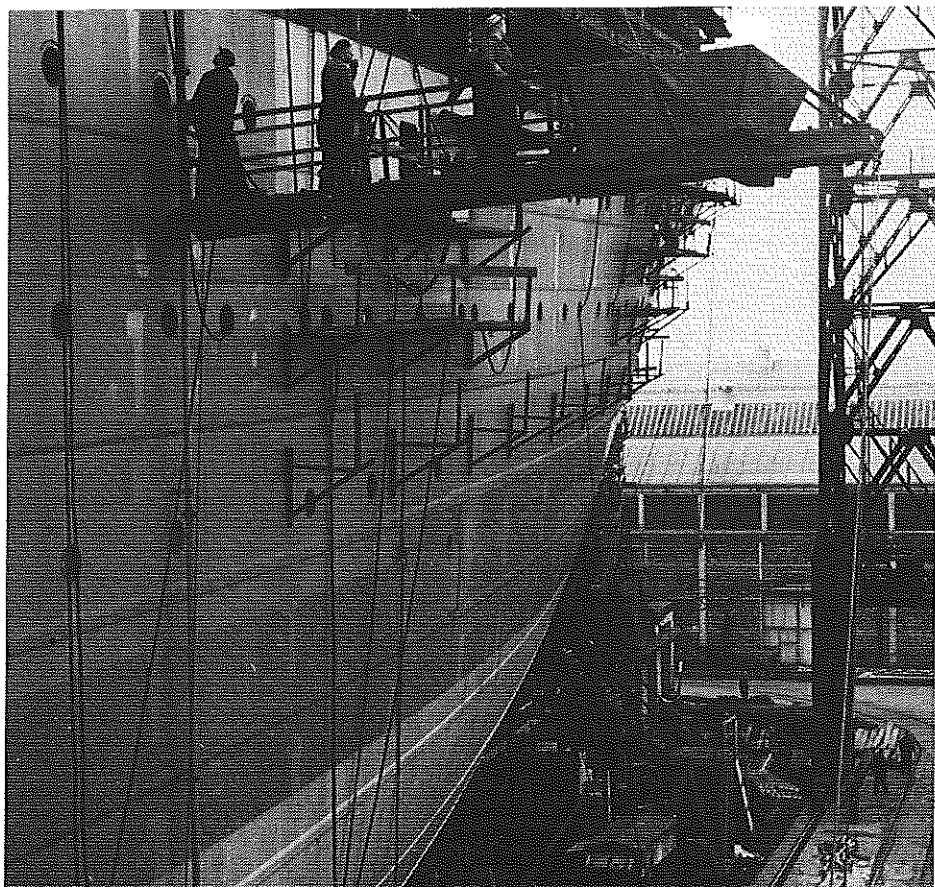
Gewestplannen leggen wel de bestemming van gronden vast maar zeggen niets over de uiteindelijke realisatie. Daarvoor is een **doeltreffend grondbeleid** noodzakelijk, met als basisprincipe dat de grond niet onderworpen mag zijn aan de wet van vraag en aanbod. De grondprijzen moeten onder controle gehouden worden.

Grond mag niet langer onderworpen blijven aan de wet van vraag en aanbod door:

- regeling der grondprijzen
- grondregies
- voorkeurrecht
- verplichtingen eigenaar
- onteigening volgens gebruikswaarde
- meerwaarde aan gemeenschap

Dit kan onder meer door:

- de regeling van de grondprijzen;
- de oprichting van een grondfonds en -regies;
- het toekennen van een voorkeurrecht aan gemeenten of andere openbare instanties en aan bouwmaatschappijen;
- de eigenaar te verplichten van de grond gebruik te maken zonder het algemeen belang te schaden, o.a. door een bouwgebod of door het opleggen van saneringsmaatregelen, enz...
- een nieuwe wijze van berekening van de onteigeningsvergoeding, op basis van de gebruikswaarde;
- de waardevermeerderingen die voortvloeien uit de gewestplannen moeten de gemeenschap ten goede komen.

5. SOCIALE INFRASTRUKTUUR

5.1. Inleiding

Het zijn veelal vrouwen die zorg dragen voor de kinderen en het huishouden.

Ongeveer 70% van de werkende vrouwen is gehuwd en $\pm$ 50% van hen heeft kinderen.

Het zijn veelal vrouwen die zorg en verantwoordelijkheid dragen voor de kinderen en het huishouden.

Het niet-indienstnemen of afdanken van vrouwen met gezinslast is het gevolg van vooroordelen.

Het absentisme op het werk wordt o.m. veroorzaakt door het niet beschikken over de nodige infrastructuur.

Voor heel wat werkgevers vertoont deze groep een veel groter absentisme. Uit een onderzoek blijkt echter dat de afwezigheid wegens ziekte het gevolg is van o.a. het **niet beschikken** over de nodige infrastructuur.

Een vernieuwd kinderopvangbeleid is dan ook meer dan nodig.

Dat kan verholpen worden door het uitbreiden en verbeteren van de voorzieningen als kribben, peuterspeelplaatsen, enz... Een vernieuwd kinderopvangbeleid is dan ook meer dan ooit nodig.

De V.L.I.G. wenst dan ook een eigen visie op dit kinderopvangbeleid te formuleren.

Dat is een opgave voor de Vlaamse gemeenschap.

Als belangrijke groep van deze gemeenschap heeft de V.L.I.G./A.B.V.V. haar visie geformuleerd, uitgaande van de huidige stand van zaken.

5.2.

Situatieschets van de huidige toestand.

5.2.1.

Algemene situering.

Iets meer dan 30% van de kinderen niet ouder dan 3 jaar, worden geregeld buiten het gezin opgevangen tijdens de werkweek.

In de Vlaamse gemeenschap kan het aantal kinderen van drie jaar en jonger (1), dat tijdens de werkweek geregeld buiten het gezin wordt opgevangen, op iets meer dan 30% van het totaal worden geraamd.

De toestand kan schematisch worden samengevat als volgt:

Kleintjesoorden	minder dan 0,1%
Diensten voor onthaalmoeders	0,2%
Peuterspeelruimten	1,4%
Kribben	2,8%
Gesubsidieerde inrichtingen	4,5%
Niet-georganiseerde onthaalmoeders (niet gesubsidieerd, doch onder N.W.K.-toezicht)	7%
Bewaring onder N.W.K.-toezicht	11,5%
Bewaring buiten N.W.K.-toezicht (grootouders, andere familieleden en niet-verwanten)	19,5%
Bewaring buiten het gezin	31%
Bewaring binnen het gezin	69%
Totaal aantal kinderen van 0 t/m 3 jaar	100%

Bron: R.W.K.

4,5% van de kinderbewaring wordt gesubsidieerd.

Uit dit overzicht blijkt dat ongeveer 4,5% van de kinderbewaring wordt **gesubsidieerd** door **diverse instanties**.

De tegemoetkoming van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn (N.W.K.) heeft in hoofdzaak betrekking op de zogenaamde werkingskosten (vooral de lonen van het edukatief en het verzorgend personeel), deze van het Ministerie voor Volksgezondheid op nieuwbouw, verbouwing en uitrusting, en deze van het Fonds voor Collectieve Uitrustingen en

(1) De bewaring van kinderen ouder dan 3 jaar wordt elders in deze nota behandeld.

Diensten (F.C.U.D.) zowel op gebouwen (leningen tegen lage rente) als op personeelskosten (toelage voor prestaties die niet door het N.W.K. worden gesubsidieerd.)

Deze
gesubsidieerde
kinderbewaring
wordt vrij grondig
gecontroleerd.

De **gesubsidieerde kinderbewaring** wordt door de subsidiërende instanties (vooral het N.W.K.) vrij grondig gecontroleerd (medisch-sanitaire en administratieve inspectie).

De **niet-georganiseerde onthaalmoeders** worden slechts aan een vrij oppervlakkige, totaal onvoldoende inspectie (doorgaans tweemaal per jaar) onderworpen.

De financiële
bijdrage van de
ouders:
- is gebonden aan
bijdrageschalen bij
de gesubsidieerde
instellingen
- wordt vrij bepaald
bij de niet-
georganiseerde
onthaalmoeders.

Voor het vaststellen van de **financiële bijdrage van de ouders** wordt nagegaan of de kinderopvang onder toezicht al dan niet gesubsidieerd is.

De **gesubsidieerde instellingen** (ook de diensten voor onthaalmoeders) zijn gebonden door bijdrageschalen (voor 1979 gaande van 50 t/m 280 F per plaatsingsdag naargelang van het gezamenlijk belastbaar inkomen van de ouders), die jaarlijks bij K.B. worden vastgelegd. (1)

Voor de **niet-georganiseerde onthaalmoeders** kan de financiële bijdrage vrij worden bepaald.

De
erkenningsproce-
dures vertonen
grote verschillen:

1) De niet-
georganiseerde
onthaalmoeders:
een aanvraag van
een gemeentelijk
vergunning
volstaat.

Er zijn duidelijk grote verschillen tussen de erkenningsprocedures bij de gesubsidieerde en de niet-gesubsidieerde kinderbewaring onder toezicht.

Voor deze **laatste** categorie (dus de niet in diensten georganiseerde onthaalmoeders) volstaat het dat via de bemiddeling van het N.W.K. (meer bepaald van de provinciale inspectiediensten) een gemeentelijke vergunning wordt aangevraagd.

2) De
gesubsidieerde
instellingen
moeten echter een
vrij omslachtige
procedure volgen.

Door de **gesubsidieerde instellingen** dient daarentegen een vrij omslachtige procedure gevolgd vooraleer een definitieve erkenning vanwege het N.W.K. kan worden bekomen (onder meer tussenkomsten van Volksgezondheid, vastlegging subsidieerbare capaciteit en personeel, controle op grond van medisch-sanitaire voorschriften). De duur van een dergelijke procedure heeft ertoe geleid dat erkenning en subsidiëring steeds met terugwerkende kracht gebeuren. De vereenvoudiging van de erkenningsprocedure is op dit ogenblik in studie.

Er is ook een **fundamenteel verschil van kwalitatieve aard**. Wat de eerste groep betreft wordt onafgebroken een beroep

(1) Voor sommige toelagen, nl. deze van het F.C.U.D., wordt met het bedrag van de aldus verworven inkomsten rekening gehouden.

Kwalitatieve verschillen:

- 1) gesubsidieerde instellingen: edukatief en/of verzorgend personeel.
- 2) niet-gesubsidieerde kinderbewaring: enkel toezicht.
- 3) diensten voor onthaalmoeders: tussenpositie.

gedaan op edukatief (kinderverzorgsters) en/of verzorgend (verpleegsters, maatschappelijke assistenten) personeel.

Dit is niet het geval voor de niet gesubsidieerde kinderbewaring, waar, met de hulp van N.W.K.-personeel, enkel een toezicht en geen effectieve begeleiding wordt beoogd.

De diensten voor onthaalmoeders nemen hier in feite een tussenpositie in: de hulp van het personeel van de inrichtende macht (de sociale assistenten) is continu, doch voor het direkt kontakt met de kinderen wordt uitsluitend een beroep gedaan op onthaalmoeders, dus niet op geschoold personeel in dienstverband.

Het bedrag van de subsidie hangt af van de mate waarin gekwalificeerd personeel betrokken wordt bij de kinderbewaring.

5.2.2.

De vormen van gesubsidieerde kinderbewaring.

5.2.2.1.

Kleintjesoorden.

De gesubsidieerde kinderbewaring heeft in hoofdzaak een gezinsaanvullende functie.

De gesubsidieerde kinderbewaring, waarbij dus een beroep op geschoold personeel wordt gedaan, heeft in hoofdzaak een gezinsaanvullende - en niet gezinsvervangende - functie. Uitgaande van dit criterium vormen de zogenaamde kleintjesoorden een randgeval. Zij vertegenwoordigen een overgangsvorm die aansluit bij de bijzondere kinderbewaring.

De kleintjesoorden bieden echter dagen nachtverblijven voor kinderen tot 3 jaar.

De kleintjesoorden doen dienst als dag- en nachtverblijven voor kinderen tot drie jaar, waarvoor de ouders om sociale of gezondheidsredenen (voor een bepaalde periode) zelf niet kunnen zorgen.

Voor investeringen (gebouwen, inrichting) kunnen deze instellingen aanspraak maken op subsidies en leningen tegen lage rente, zowel bij het Ministerie voor Volksgezondheid als bij het F.C.U.D.

Voor de financiering van de werkingskosten wordt door het N.W.K. een vast bedrag (800 F voor 1979) per plaatsingsdag toegekend.

De betekenis van kleintjesoorden neemt af.

De betekenis van de kleintjesoorden neemt af.

5.2.2.2. Kribben.

De kribben zijn
dagelijks
gemiddeld 11 à 12
uur toegankelijk
voor kinderen tot 3
jaar.

60% van de
Vlaamse kribben
hebben een privé-
karakter.

De **kribben** (soms **kinderdagverblijven** genoemd) staan open voor kinderen tot drie jaar. Ze zijn dagelijks gemiddeld 11 à 12 uur toegankelijk.

In het Vlaamse landsgedeelte hebben ze voor ongeveer 60% een **privé-karakter** (met het statuut van v.z.w.). Ze worden door het N.W.K. erkend en gesubsidieerd op voorwaarde dat wordt voldaan aan een reeks van normen, onder meer inzake de inrichting der lokalen, de kwalifikaties van het personeel, de verstrekte medische begeleiding, bepaalde administratieve formaliteiten en de schalen voor de financiële bijdrage van de ouders.

De subsidiëring vanwege het F.C.U.D. is enkel van toepassing op kleintjesoorden en kribben (dus niet op peutersuizen en diensten voor onthaalmoeders). De steun van het F.C.U.D. dekt de werkingskosten (hoofdzakelijk personeelskosten) die niet voor subsidiëring door het N.W.K. in aanmerking komen en niet door middel van de bijdragen van de ouders kunnen worden gefinancierd.

De subsidiëring
van kribben
gebeurt
hoofdzakelijk langs
het Nationaal Werk
voor Kinderwelzijn
(N.W.K.)

Meer dan 90% van
de subsidiering
gaat naar het
opvoedend en
medisch- sociaal
personeel.

De **subsidiëring** van de kribben gebeurt hoofdzakelijk langs het **N.W.K.** (via vergoedingen met betrekking tot de werkingskosten). Op dit ogenblik overschrijdt zij 1 miljard F per jaar (waarvan ongeveer de helft bestemd voor de Vlaamse gemeenschap). Meer dan 90% van het jaarlijks toelagebedrag wordt toegekend voor de bezoldiging van **edukatief** (kinderverzorgsters) en **medisch-sociaal personeel** (verplegende en sociale helpsters, verpleegsters, sociale assistenten) (1). De overige personeelskategorieën (bv. administratief en onderhoudspersoneel) worden niet door het N.W.K. gesubsidieerd (cfr mogelijke steun van het F.C.U.D. en financiële bijdrage van de ouders).

5.2.2.3. Peutersuizen.

De peutersuizen
nemen kinderen op
van 18 maand t/m 3
jaar.

De **peutersuizen** nemen slechts kinderen op van de leeftijdsgroep van 18 maand t/m 3 jaar. Ook hier overheerst het **privé-initiatief**, althans wat het Vlaams gewest betreft. Dit is een belangrijke faktor wegens de vele bindingen tussen

(1) Het restant heeft betrekking op medische vergoedingen en een reeks van kleine forfaitaire toelagen (publiciteit, administratiekosten, onderhoud, enz....).

Ook bij de Vlaamse peuterspeelplaatsen overheerst het privé-initiatief.

peuterspeelplaatsen en onderwijsinstellingen (dit geldt ook voor de kribben, zij het in mindere mate).

De peuterspeelplaatsen zijn dagelijks ongeveer even lang geopend als de kribben. Inzake financiering kan, met uitzondering van het F.C.U.D. een beroep worden gedaan op dezelfde bronnen als voor de kribben (ook de financiële bijdrage van de ouders wordt op dezelfde wijze geïnd).

De jaarlijkse tegemoetkoming van het N.W.K. in de werkingskosten van de erkende peuterspeelplaatsen beloopt 350 miljoen F (opnieuw kan bij benadering een 50/50 verdeling tussen de gemeenschappen worden vooropgesteld).

Ook hier heeft de subsidiëring in hoofdzaak betrekking op het personeel.

Ook hier heeft de subsidiëring in hoofdzaak betrekking op de bezoldiging van opvoedend en medisch-sociaal personeel. De gehanteerde criteria zijn echter eenvoudiger dan bij de kribben.

5.2.2.4.

Systeem van onthaalmoeders.

We kunnen 3 categorieën onthaalmoeders onderscheiden:

Er zijn verscheidene soorten onthaalmoeders nl.

1) verbonden aan "Dienst voor Kinderbewaaksters ten huize".

a) Zij die verbonden zijn aan een "Dienst voor kinderbewaaksters ten huize", ingericht en onder toezicht van een door het N.W.K. erkend kinderdagverblijf.

2) verbonden aan "Dienst voor onthaalmoeders".

b) Zij die verbonden zijn aan een "Dienst voor onthaalmoeders" erkend door het N.W.K. Deze diensten kunnen opgericht zijn door ondergeschikte openbare besturen (bv. gemeente, O.C.M.W., enz...), door de instellingen van openbaar nut en door v.z.w.'s.

3) los van de diensten 1 en 2.

c) De onthaalmoeders die hun activiteiten uitoefenen, los van de diensten a) en b).

Deze laatste categorie bestaat uit:

De diensten "onthaalmoeders" worden gekenmerkt door:

- de lage investeringskosten
- de grotere geografische spreidingsmogelijkheden.

- de onthaalmoeders die buiten elke dienst of elk kinderdagverblijf, kinderen opvangen en onder het toezicht van het N.W.K. staan,

- de onthaalmoeders die buiten elke erkenning of elk toezicht kinderen opvangen.

Kenmerkend voor de diensten, "onthaalmoeders" zijn de lage investeringskosten en de grotere geografische spreiding.

dingsmogelijkheden. Plaatsen waar de vraag naar kinderopvang gering is kunnen met een dergelijke dienst bereikt worden.

Belangrijk is dat niet alleen de opvang mogelijk is maar ook de subsidiëring tot de leeftijd van 7 jaar. Vergeleken met de kribben en peuterspeelplaatsen verloopt de erkenningsprocedure gemakkelijker.

Per effectieve plaatsingsdag wordt een vast (geïndexeerd) bedrag toegekend aan de **onthaalmoeders**.

De dienst zelf ontvangt driemaandelijks een toelage. Deze omvat:

- het verschil tussen de vergoeding van de onthaalmoeders en de bijdragen van de ouders,
- een (geïndexeerde) vergoeding voor de prestaties van sociale verpleegsters en maatschappelijke assistenten (een voltijdse prestatie per 20 onthaalmoeders of 44.316 F per maand),
- een forfaitaire vergoeding voor administratiekosten.

In 1978 bedroegen de netto-toelagen voor onthaalmoeders slechts 26 miljoen F.

Het aandeel van de diensten voor onthaalmoeders in de globale subsidieerbare bewaringscapaciteit is vooralsnog gering. Zelfs wanneer rekening wordt gehouden met de relatief lage subsidie komt dit ook in het budget tot uiting: de netto-toelagen voor 1978 beliepen slechts 26 miljoen F (dit bedrag werd opnieuw, praktisch gelijkmatig, verdeeld tussen de gemeenschappen).

Een grote groei van deze vorm van bewaring mag worden verwacht.

Zowel het aantal dossiers in behandeling voor een erkenning als studies over de keuze van de instellingen, wijzen er op dat een grote groei van deze vorm van bewaring mag worden verwacht.

Bepaalde voordelen van het subsidiëringssysteem, van toepassing op de diensten voor onthaalmoeders, kunnen als voorbeeld dienen bij de hervorming van het subsidiëringssysteem voor kribben en peuterspeelplaatsen (zie verder). Bovendien verloopt de erkenningsprocedure vlotter. Per effectieve plaatsingsdag wordt een vast (geïndexeerd) bedrag (285 F) toegekend aan de onthaalmoeders. De dienst zelf ontvangt driemaandelijks een toelage.

5.3.

Enkele kritische bedenkingen.

Momenteel bestaat er een wanverhouding tussen aanbod (kinderbewaring en vraag (behoeften).

Wat beschikbaar is aan mogelijkheden inzake kinderbewaring (het aanbod) beantwoordt - zowel kwalitatief als kwantitatief - niet noodzakelijk aan de behoeften (de vraag). Dat er inderdaad een wanverhouding is tussen aanbod en vraag, blijkt zowel uit recente opinie-onderzoekingen als uit de lage bezettingsgraad van de beschikbare capaciteit in bepaalde types van inrichtingen. Deze wanverhouding kan uiteenlopende oorzaken hebben.

Enkele voorbeelden:

- de financiële bijdrage van de ouders is te hoog;
- het aanbod beantwoordt, geografisch gezien, onvoldoende aan de vraag of met andere woorden de inrichtingen zijn niet optimaal gelokaliseerd;
- bepaalde bewaringsdiensten zijn onvoldoende ingericht;
- sommige diensten of inrichtingen dienen hervormd of aangepast;
- nieuwe diensten die tegemoetkomen aan specifieke nog niet bevredigde behoeften moeten worden ontworpen (hier is nood aan innovatie).

Bij een strikt kwantitatieve en globale konfrontatie van vraag en aanbod kan concreet worden nagegaan of bewaring buiten het gezin volstaat (cfr. tabel). Hetzelfde kan gebeuren voor de gesubsidieerde kinderbewaring of voor bepaalde types van inrichtingen. Algemeen wordt aangenomen dat de huidige opvang buiten het gezin (ongeveer 30% van de kinderen tussen 0 en 3 jaar) slechts een minimale bevrediging van de behoeften is.

De huidige opvang buiten het gezin biedt slechts een minimale bevrediging van de behoeften.

Wanneer de bewaring beter zou georganiseerd worden, als het aantal keuzemogelijkheden zou toenemen en meer gespreid worden en als de prijzen worden verlaagd, zou de opvang buiten het gezin kunnen toenemen.

Dit wordt duidelijk bevestigd door de gevallen waarbij voor de bewaring een beroep wordt gedaan op de grootouders of waarbij de regeling, die de meeste voorkeur geniet, te duur uitvalt of niet haalbaar is.

In ongeveer 60% van de gevallen worden grootouders aangesproken. Aangenomen wordt dat slechts 20% van de betrokken ouders dit de beste oplossing vinden.

Grootouders en familieleden worden in 60% van de gevallen effectief gebruikt, maar voor slechts 20% als beste oplossing aanzien.

Onthaalmoeders worden in minder dan 1% van de gevallen effectief gebruikt, maar voor bijna 20% als beste oplossing aanzien.

De maatschappij dient in te staan voor een degelijke kinderopvang.

Kinderkribben en peuterspeelruimten zijn te verkiezen boven onthaalmoeders.

Kinderopvang is meer dan een louter materiële en hygiënische verzorging, en dient aldus bij te dragen tot een meer sociale opvoeding.

De openbare overheid moet de organisator van de kinderopvang zijn.

De kinderkribbe wordt dikwijls niet als de beste oplossing aanzien door

- klachten over de kwaliteit
- zeer hoge prijs.

De diensten voor onthaalmoeders staan voor minder dan 1% van de kinderbewaring in, maar worden in 19% van de gevallen als de beste oplossing gezien.

5.4. Beleidskeuzen.

Als algemeen principe kan worden gesteld dat de maatschappij moet instaan voor een degelijke kinderopvang. Deze kinderopvang is niet alleen een oplossing voor de werkende ouders maar is ook een aanvulling van het gezinsmilieu.

Als socialisten zijn wij uiteraard gewonnen voor kinderopvang en -bewaring in kinderkribben en peuterspeelruimten. Deze vorm van opvang verkiezen wij boven de opvang door onthaalmoeders.

De kinderopvang in kinderkribben en peuterspeelruimten is niet enkel een louter materiële en hygiënische verzorging. Ze hebben ook nog een andere functie: bijdragen tot een meer sociale opvoeding in groepsverband, door het inrichten van een aantal opvoedende voorschoolse activiteiten (spel, taalvaardigheid). Belangrijk is dat de kinderen worden opgevangen door gekwalificeerd personeel en kleuterleiders (mannen en vrouwen).

De organisator van de kinderopvang is de openbare overheid.

Voor veel ouders is de kinderkribbe niet de beste oplossing (cfr. voorkeurspercentage ten gunste van de onthaalmoeders). Dit is te verklaren door enerzijds de klacht dat in een kinderkribbe teveel aandacht naar hygiëne en verzorging gaat. Dus klachten over de kwaliteit van de kribbe. Anderzijds lijkt het grootste bezwaar van vele ouders dat de prijs van de kinderkribbe zeer hoog ligt. We menen echter dat de kwaliteit van de kinderopvang nog veel minder wordt gewaarborgd door het systeem van de onthaalmoeders. Zo is bij de niet-georganiseerde onthaalmoeders de controle op de hygiëne en verzorging zogoed als nihil. Bij de georganiseerde onthaalmoeders is er wel een waarborg op het stuk van hygiëne en verzorging maar geen enkele garantie op het stuk van de opvoeding. Onthaalmoeders zijn niet gekwalificeerd.

Om de kwaliteit van de kinderkribben te verbeteren moeten

**Onthaalmoeders
bieden echter nog
minder waarborgen
inzake
kinderopvang.**

**Ouder-participatie
kan de kwaliteit
van de
kinderkribben
verbeteren.**

**Een grotere
verscheidenheid
van dienstbetoon
dient te worden
uitgebouwd.**

**deze
verscheidenheid
aan bewaringsmo-
gelijkheden moet
samengebracht
worden onder één
gemeenschappelijk
bestuur.**

**Openbare
initiatieven moeten
een samenhangend
en gericht beleid
mogelijk maken, in
tegenstelling met
de wildgroei en
versnipperingen
door de privé-
initiatieven.**

**Wij pleiten voor
een
kompensatiere-
geling ten gunste
van kribben en
peutertuinen.**

**Het
toelagesysteem
moet
vereenvoudigd en
versoepteld worden.**

de ouders betrokken worden bij de werking van de kribben.

De ouders en het kribbenpersoneel moeten samen instaan voor de opvoeding van de kinderen

Zodra dat het geval is en er voldoende informatie wordt verstrekt zal de voorkeur naar kribben en peutertuinen uitgaan.

Naast kinderopvang, kribben en peutertuinen moet er een grotere verscheidenheid in het dienstbetoon tot stand komen, wel te verstaan, zoveel mogelijk onder een gemeenschappelijk bestuur (zie plannen in verband met de zogenaamde centra van het kind).

Enkele mogelijkheden kunnen worden overwogen, bv.: kinderopvang tijdens het winkelen, sommige inrichtingen toegankelijk maken voor kinderen met een kleine handicap en de opvang of de verzorging aan huis van zieke kinderen (1).

Vanzelfsprekend zijn openbare initiatieven het meest geschikt om die grotere verscheidenheid te verwezenlijken. Er moet in elk geval een einde komen aan de wildgroei en de versnippering die voortvloeien uit talrijke privé-initiatieven, welke slechts oog hebben voor beperkte lokale belangen. Zij maken een samenhangend en gericht beleid gewoon onmogelijk.

Daarom pleiten wij voor een compensatieregeling ten gunste van kribben en peutertuinen die relatief lage bijdragen innen.

Men zou zelfs de bijdragen voor gezinnen met lage inkomens zonder meer kunnen afschaffen.

Het toelagesysteem van de kinderopvang moet vereenvoudigd en versoepteld worden (cfr. streven naar verscheidenheid).

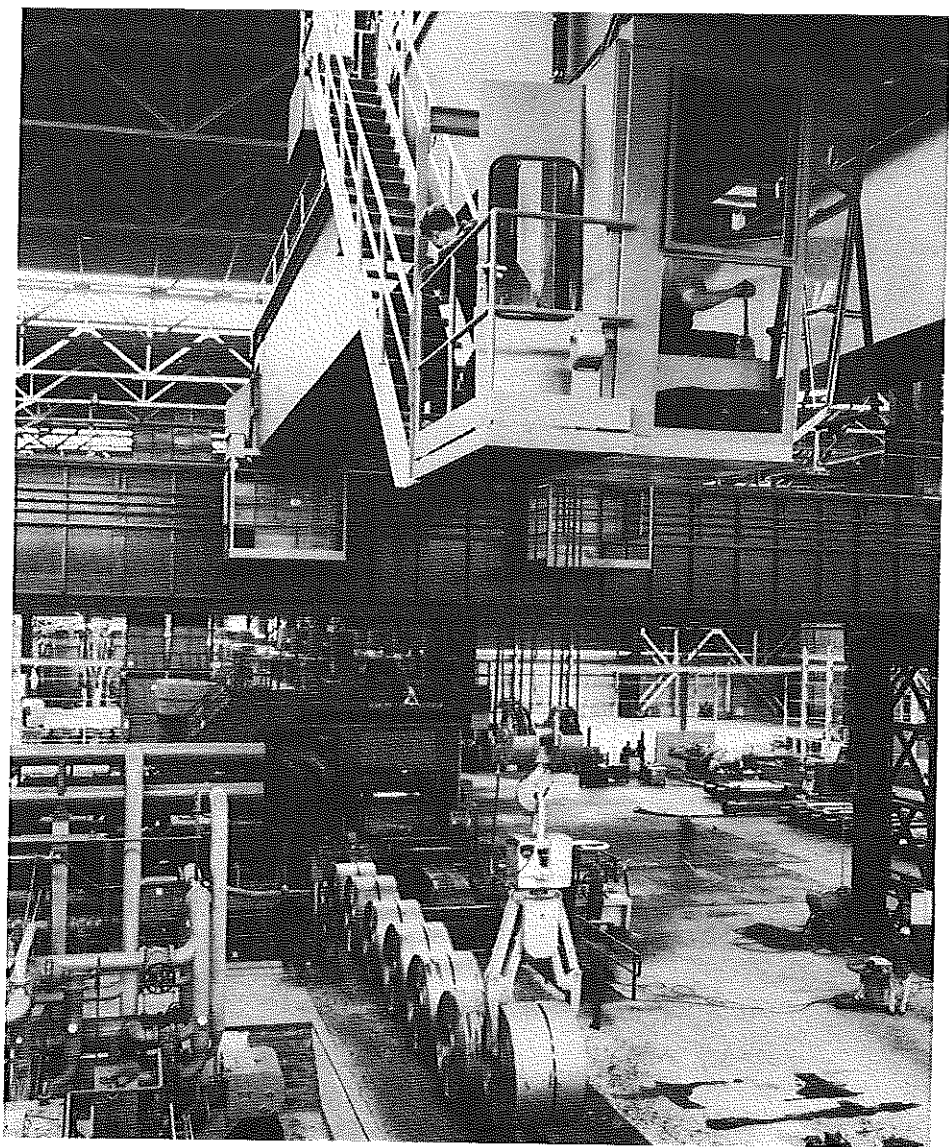
Tot slot nog enkele meer algemene problemen. Zo is er de konkurrentiële relatie tussen de kleuterafdelingen in het onderwijs en de inrichtingen voor kinderbewaring.

(1) Nu kunnen die door de inrichtingen worden geweigerd, terwijl bij opname, de uitrusting noch het personeel toereikend of geschikt zijn.

**De gewestvorming
kan het Nationaal
Werk voor
Kinderwelzijn
herzien.**

De gewestvorming kan worden aangegrepen om de huidige autonomie van, en de versnipperde voorgedij over het N.W.K., te herzien.

Uiteindelijk is er de vaststelling dat, in weerwil van een Vlaams bevolkingsoverwicht, de toelagen praktisch gelijkmatig worden verdeeld tussen de gemeenschappen.

6. LEEFMILIEU EN WERKGELEGENHEID

Globaal genomen kan gesteld worden dat voor de vakbeweging het leefmilieu geen probleem is dat uit de al dan niet vervuilde lucht komt te vallen.

Sinds haar ontstaan is de strijd voor betere werkvoorwaarden in de mijnen en de fabrieken en voor een beter leven in de arbeiderswijken immers één van de belangrijkste actiepunten van de vakbeweging geweest.

Het kan niet ontkend worden dat deze systematische strijd tegen de arbeidsongevallen, de beroepsziekten, de vervuiling van de werkplaatsen, de ontmenselijking van de arbeid, het overdreven werkritme, enz..., heel wat positieve resultaten heeft opgeleverd. Het is dan ook vanuit deze positieve ervaring dat voor de vakbeweging de actie voor een beter leefmilieu niet kan los gezien worden van de strijd voor een beter arbeidsmilieu.

De actie voor een beter leefmilieu kan niet los gezien worden van de strijd voor een beter arbeidsmilieu.

1. Het leefmilieu en het arbeidsmilieu.

Het leefmilieu en het arbeidsmilieu zijn innig met elkaar verbonden en wel om drie belangrijke redenen.

a) Het arbeidsmilieu is een essentieel element van ons leefmilieu: alleen reeds het feit dat iedere werkende Vlaming per jaar zo'n 20% van zijn tijd op het werk doorbrengt, illustreert dat zeer duidelijk.

b) De veiligheids- en gezondheidspolitiek in de ondernemingen zelf maakt het mogelijk reeds aan de bron de aftakeling en aantasting van het leefmilieu tegen te gaan. In veel gevallen ondervinden de arbeiders in hun werksituatie immers als eersten de gevolgen van het milieubederf, zodat het vanzelfsprekend is dat ze in de eerste linie staan in de strijd tegen de aftakeling van het leefmilieu.

Leefmilieu en arbeidsmilieu zijn immers innig met elkaar verbonden:

- 1) Het arbeidsmilieu is een essentieel element van ons leefmilieu
- 2) Door een veiligheids- en gezondheidspolitiek strijdt men reeds aan de bron voor het leefmilieu.

De VL.I.G. onderschrijft de standpunten van het Nationaal A.B.V.V. inzake veiligheid en gezondheid in de ondernemingen.

Strijd voor democratisering van de arbeid moet samengaan met de strijd voor een beter leefmilieu.

Regionale centra dienen opgericht in alle industriële gewesten:

- Voor adviezen inzake nieuwe industriële vestigingen.
- Als bestendig klachtencentra, met sanktionerend optreden.

In de ondernemingen moet de opdracht het Komitee voor Veiligheid en Gezondheid verruimd worden.

De VL.I.G. van het A.B.V.V. ondersteunt dan ook de standpunten van het Nationaal A.B.V.V. met betrekking tot de veiligheid en de gezondheid in de ondernemingen. Naast een aantal eisen omtrent de veiligheid van lokalen, installaties, uitrustingen en werktuigen, de arbeidsgeneeskunde, het stukloon, het bandwerk, e.a. heeft het A.B.V.V. steeds gesteld dat de actie voor democratisering van de arbeid moet samengaan met de strijd tegen de verontreiniging van water en lucht en tegen gevaarlijke stoffen, ondermeer door:

1. de verplichte opstelling van een lijst van gevaarlijke producten en stoffen die in de onderneming gebruikt worden;
2. een stelsel voor bestendige meting en controle van het arbeidsmilieu, want de arbeiders weigeren zelf de meetinstrumenten te zijn voor de schadelijkheid van gevaarlijke stoffen en producten;
3. de oprichting van gespecialiseerde ploegen voor de bestrijding van de verontreiniging;
4. de toepassing van de normen inzake verbod, controle en gebruik van gevaarlijke producten en stoffen;
5. de verplichting nieuwe stoffen en producten vóór het gebruik te testen;
6. de verplichting om minder schadelijke vervangproducten en middelen te gebruiken.

In de mate dat deze maatregelen inderdaad doorgevoerd worden en de arbeiders direkt bij de controle ervan betrokken worden, ligt het voor de hand dat ook op die manier het leefmilieu erop zal verbeteren.

In alle industriële gewesten moeten **regionale centra** opgericht worden met als specifieke taak:

- adviezen te geven over de opportuniteit van nieuwe industriële vestigingen, rekening houdend met het leefmilieu, alsook adviezen over de bouw- en exploitatievergunningen, die daarmee verband houden;
- op te treden als bestendige klachtencentra, in samenwerking met een permanente wachtdienst, die zou uitgerust zijn om ter plaatse snelle en doelmatige controles te kunnen uitvoeren.

Deze regionale centra moeten over de nodige wetenschapsmensen en technici kunnen beschikken en sanktiemaatregelen kunnen treffen.

In de ondernemingen moet de opdracht van het Komitee voor Veiligheid en Gezondheid verruimd worden door er de bescherming van het leefmilieu en van de buurtbewoners aan toe te voegen.

3) Arbeiderskontrole is dan ook de derde band tussen het arbeidsmilieu en het leefmilieu.

c) Precies dit aspect "arbeiderskontrole", dat een element is van de economische democratie, kan een derde band vormen tussen het arbeidsmilieu en het leefmilieu. In de mate dat de arbeiders meer vat krijgen op hun arbeidsmilieu en tijdens hun werkuren niet afgestompt worden tot louter uitvoerders van opgelegde taken, kan immers verwacht worden dat ook hun interesse en gevoeligheid voor het leefmilieuprobleem zullen toenemen.

De strijd voor het leefmilieu dient gesteld in het kader van arbeiderskontrole en planning; die de basis zijn van een democratische, socialistische maatschappij.

2. Het leefmilieu en de economische democratie.

De democratisering van de economie is een van de meest fundamentele eisen van de vakbeweging. Het is dan ook logisch dat voor de arbeiderswereld het leefmilieu slechts fundamenteel kan aangepakt worden in het kader van arbeiderskontrole en planning, die twee peilers vormen van een democratische en socialistische maatschappij.

Speciaal wat de planning betreft, spelen op het gebied van het leefmilieu verscheidene elementen een belangrijke rol, nl.:

- de ruimtelijke ordening;
- de bescherming van de verbruiker;
- het vervoerbeleid;
- het huisvestings- en grondbeleid;
- het energie- en grondstoffenbeleid; enz...

Elders in dit kongresdokument wordt op verscheidene van die elementen nader ingegaan, zodat het kan volstaan met ernaar te verwijzen. Al deze elementen zullen in het kader van een globaal maatschappelijk plan met elkaar moeten gekonfronteerd worden. Dat geldt ook voor andere elementen van het plan, waarvan de werkgelegenheid thans zeker prioritair staat.

3. Leefmilieu en werkgelegenheid.

Meteen zitten we op een sterk betwist en weinig bekend terrein, dat verscheidene elementen omvat. Waar is dat terrein gesitueerd ?

Aangaande
leefmilieu en
werkgelegenheid:

1) Konflikten
tussen leefmilieu
en
werkgelegenheid
binnen het bedrijf.

Arbeiderskontrole
en wettelijke
bescherming tegen
ontslag zijn hiertoe
efficiënte
oplossingen.

2) Konflikten bij
overschakeling
naar
milieuvriendelijke
processen.

Een degelijk en
toekomstgericht
arbeidsmarktbeleid
is hiertoe een
gedeeltelijke
oplossing.

3) Konflikten van
werkverlies ten
gevolge van milieu-
eisen.

In de eerste plaats binnen het bedrijf waar naast de traditionele strijd voor meer veiligheid én gezondheid, steeds meer arbeiders en bedienden vragen gaan stellen als er in het productieproces zodanig geknoeid wordt dat vooral het leefmilieu buiten het bedrijf erdoor bedreigd wordt.

Wat als bv. in een voedingsbedrijf de arbeiders verplicht worden wettelijk verboden conserveermiddelen te gebruiken of als ze in een chemisch bedrijf, uitgerekend in het week-end, de kraan met giftige afvalstoffen moeten open draaien: weigeren en het gevaar lopen bij de eerste de beste gelegenheid op straat te worden gezet of de opdracht gewoon uitvoeren met alle negatieve gevolgen vandien voor het leefmilieu?

Door een goed uitgeoefende arbeiderskontrole en een efficiënte wettelijke bescherming tegen ontslag van diegenen die weigeren milieuvervuilende opdrachten uit te voeren, zouden hier ongetwijfeld reeds vele conflicten tussen leefmilieu en werkgelegenheid kunnen opgelost worden.

In de tweede plaats kunnen er zich problemen voordoen bij de omschakeling van milieuvervuilende naar meer milieuvriendelijke productieprocessen. In verscheidene gevallen kan dat tijdelijke, zogenaamde wrijvingswerkloosheid meebrengen, die echter lang kan duren als bv. de omscholing van de betrokken arbeiders niet tijdig wordt aangepakt. Een degelijk en toekomstgericht arbeidsmarktbeleid kan dergelijke problemen echter gedeeltelijk oplossen.

In de derde plaats kunnen er ernstige problemen rijzen wanneer, als gevolg van milieubelastingen, beperking en zelfs verbod van bepaalde productieactiviteiten, een bedrijf niet langer het vroegere productie-peil kan handhaven en arbeiders en bedienden zonder werk vallen.

In het huidige kapitalistisch systeem kunnen er zich in dat verband ook problemen voordoen als er investeerders naar het buitenland trekken waar de milieu-eisen soms minder hoog liggen. Door in Vlaanderen bijkomende milieu-eisen te stellen kan trouwens ook de **internationale concurrentiepositie** van de betrokken bedrijven in het gedrang worden gebracht, met alle gevolgen vandien voor de huidige werkgelegenheid.

Buitenlandse studies hebben uitgewezen dat tot nu toe deze negatieve effecten op de werkgelegenheid veeleer gering zijn (1).

(1) zie O.C.D.E. "Emploi et environnement", Paris, 1978, blz. 16.

Uit studies blijkt dat de negatieve effecten van de milieu-eisen op de werkgelegenheid veeleer gering zijn.

Op internationaal niveau, o.m. binnen de Europese Gemeenschap moet de milieuwetgeving eenvormig gemaakt worden.

Bij nieuwe ondernemingen moet men van bij de start de gepaste maatregelen nemen.

4) Positieve effecten van het milieubeleid voor de werkgelegenheid:

- door overheidsinvesteringen in het kader van het milieubeleid.

In Vlaanderen zijn de sectoren, die met de meeste milieu-problemen te kampen hebben, zoals de staalnijverheid, de olieindustrie, de chemische nijverheid, de voedingsnijverheid en de papierindustrie bv., ook die sectoren die het meest van de export afhankelijk zijn en dus het meest kwetsbaar zijn.

Vandaar dat het zeer belangrijk is dat er op internationaal niveau overeenkomsten worden gesloten inzake de exploitatievoorwaarden die de bedrijven moeten naleven om vergaande vervuiling of vernietiging van het leefmilieu te voorkomen. Het **eenvormig maken**, binnen de Europese Economische Gemeenschap, van de **wetgeving tegen milieuvervuiling** vormt in dit kader een eerste concreet doel.

Om deze negatieve invloeden op de werkgelegenheid zoveel mogelijk te beperken, zou er vooral bij de vestiging van nieuwe ondernemingen ook over moeten gewaakt worden dat er niet-vervuilende produktiemethodes worden ingeschakeld en er van bij de start gepaste en afdoende antivervuilingsmaatregelen worden genomen.

In de vierde plaats moet men, naast deze negatieve effecten, ook rekening houden met de positieve effecten van het milieubeleid voor de werkgelegenheid.

Enerzijds kunnen de **overheidsinvesteringen in het kader van het milieubeleid** de werkgelegenheid rechtstreeks bevorderen. Voorbeelden daarvan zijn de uitbreiding en de verbetering van het openbaar vervoer, de aanleg van groenzones, speelterreinen en ontspanningsparken, stadsvernieuwing, afvalverwerking en recyclage, wetenschappelijk en technologisch onderzoek, enz...

Volgens sommige Amerikaanse en Franse studies zouden de overheidsinvesteringen in de milieusektor zelfs meer werkgelegenheid meebrengen dan vele andere overheidsuitgaven (1). Dus ook in het kader van een "relance"-politiek kunnen de overheidsinvesteringen in de milieusektor een zeer positieve rol spelen.

Anderzijds bestaan er in Vlaanderen nog belangrijke milieuvriendelijke behoeften, waarop het openbaar en het privé initiatief zou kunnen inspelen. Deze behoeften treft men onder meer aan:

- in de industrie van de milieuzuiverende installaties: waterzuiveringsstations, luchtfilters, installaties voor de ontzwaveling van brandstoffen, stofvangers, geluidsdempers, enz...;

- door het inspelen op nog belangrijke, bestaande milieuvriendelijke behoeften:
- milieuzuiverende installaties
 - controle- en meetinstrumenten
 - milieuzuivere technologieën
 - energiebesparende technieken
 - duurzaamheid produkten
- stadsvernieuwing
 - preventieve gezondheidszorg

Door milieu-effektrapportering en door studies aangaande de relatie milieu-werkgelegenheid kan een ernstig milieubeleid gevoerd worden in het kader van een soepele en democratische planning.

- in de sektor van de controle- en meetinstrumenten voor de beveiliging van het leefmilieu;
- in de sektor van de milieuzuivere technologieën en produkten (bv. diafragma-elektroden i.p.v. kwikelektroden bij elektrolyse, vervangingsprodukten voor suiker, fosfaatvrije detergents, loodvrije kleurstoffen);
- in de sektor van de energie- en grondstoffen-besparende technieken, met inbegrip van de alternatieve energiebronnen, de kompostering en de recyclage van afvalstoffen;
- in de onderhoudssektor die zou kunnen gestimuleerd worden door de duurzaamheid van alle produkten te verbeteren;
- in de bouwsektor, waar het herstellen en saneren van bestaande gebouwen in het kader van bv. stadsvernieuwing arbeidsintensiever is dan nieuwbouw;
- in de gezondheidssektor waar de voorkeur voor een preventieve gezondheidszorg een verbetering meebrengt van de schoolse gezondheidsopvoeding, van de algemene hygiëne, van de sportbeoefening, enz...

Of deze positieve effecten op de werkgelegenheid de negatieve effecten van het milieubeleid zullen overtreffen, blijft op dit ogenblik volledig in het duister. Er moet dringend gezorgd worden voor meer informatie en inzicht in de gevolgen van het milieubeleid, dat een belangrijke rol kan spelen in de verbetering van de kwaliteit van het leven.

Naast een ruime toepassing van de **milieu-effektrapportering**, is er ook behoefte aan een **degelijke studie over de invloed van het milieubeleid op de werkgelegenheid in Vlaanderen**. Slechts dan zal het mogelijk zijn om, in het kader van een soepele en democratische planning, een ernstig milieubeleid uit te werken.

(1) zie O.C.D.E., o.c., blz. 8-9

7. HET ONDERZOEKS- EN WETENSCHAPSBELEID

1. Inleiding.

Het toegepast wetenschappelijk onderzoek valt gedeeltelijk onder geregionaliseerde materies.

Sommige wetenschappelijke activiteiten, reeds in 1974 geregionaliseerd zullen uitgebreid worden.

Van deze regionalisering moet gebruik gemaakt worden om een nieuw onderzoeks- en wetenschapsbeleid uit te werken.

Volgens de regeringsverklaring behoort ook "het toegepast wetenschappelijk onderzoek betreffende de aangelegenheden die onder de exclusieve bevoegdheid van de gewesten vallen" tot de geregionaliseerde materies.

Konkreet gezien betekent dit dat sommige wetenschappelijke activiteiten die reeds volgens de wet van 1 augustus 1974 geregionaliseerd werden, nl. in de sectoren volksgezondheid, gezin, water en bossen, zullen uitgebreid worden. Zo kan redelijkerwijze verondersteld worden dat bv. het nationaal onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma "leefmilieu", dat in 1970 werd gelanceerd, ter bestrijding van de waterverontreiniging, en het nationaal programma betreffende de economie van afvalstoffen en de secundaire grondstoffen, dat dateert van 1976, grotendeels zal geregionaliseerd worden.

Ook voor andere aangelegenheden, zoals de toelagen en voorschotten die toegekend worden voor het vervaardigen van prototypes en de ontwikkeling van gevorderde technologie en sommige toelagen die verstrekt worden door het Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw (I.W.O.N.L.), zullen de gewestelijke overheidsinstanties zelf meer beslissingen kunnen treffen.

Meteen zou van deze regionalisering gebruik kunnen gemaakt worden om een nieuw onderzoeks- en wetenschapsbeleid uit te werken.

2. Het uitgangspunt.

In het kader van een nieuw industrieel beleid zijn onderzoek en ontwikkeling belangrijk inzake:

- tewerkstelling
- leefmilieu
- kwaliteit van het bestaan.

Een nieuw wetenschaps- en onderzoeksbeleid dient te steunen op:

1) betere informatie en inzichten in de huidige situatie

2) een nieuw overheidsbeleid

3) democratisering.

Het wetenschappelijk en technologisch onderzoek steunt op een ondoorzichtig samenspel overheid- industrie.

Het is dan ook noodzakelijk een inventaris op te stellen van de diverse inspanningen.

In het kader van het nieuw industrieel beleid dat door Minister Claes werd uitgestippeld - en dat ook een regionaal luik heeft - wordt terecht gewezen op het belang van onderzoek en ontwikkeling en van de innovatie van nieuwe produkten om vooral in de industriële sektor de **werkgelegenheid** veilig te stellen en eventueel zelfs uit te breiden.

Daarnaast is er, vooral uit de hoek van het **leefmilieu** heel wat kritiek uitgeoefend op onlangs ontwikkelde technologieën, terwijl er toch in zekere mate wordt gerekend op het wetenschappelijk en technologisch onderzoek om de **kwaliteit van het bestaan** te verbeteren.

Om beide uitdagingen aan te kunnen zal ook in Vlaanderen aan dit onderzoek een nieuwe orientatie moeten gegeven worden.

3. De krachtlijnen van een nieuw wetenschaps- en onderzoeksbeleid.

- betere informatie en nauwkeuriger inzichten in de huidige situatie, zowel op inhoudelijk vlak, als op dat van de instellingen;

- een nieuw overheidsbeleid;

- democratisering van het wetenschaps- en onderzoeksbeleid.

3.1. Betere informatie en inzichten in de huidige situatie.

Het wetenschappelijk en technologisch onderzoek steunt op een ondoorzichtig samenspel tussen industrie en overheid.

3.1.1.

Daarom is het in de eerste plaats noodzakelijk een **inventaris** op te stellen van de wetenschappelijke en technologische inspanningen die in Vlaanderen verricht worden door:

- privé-industrie en privé-studiebureaus; zonder overheidssteun

- privé-instellingen met overheidssteun;
- de overheid alleen.

Zulk een inventaris moet aanwijzen in welke mate zowel de privé-sektor als de overheid **afhankelijk zijn van het buitenland** en welke daarvan de nadelen zijn (financieel, kwa toepassingsmogelijkheden, enz...).

3.1.2.

Het wetenschappelijk onderzoek mag niet uitsluitend gericht worden op industriële, technologische toepassingen.

Bij het opstellen van de inventaris moet een onderscheid gemaakt worden naar de grote maatschappelijke sectoren.

Voor elk van die sectoren moet de doorstroming onderzocht worden.

Het wetenschappelijk onderzoek kan een bijdrage leveren tot het verfijnen van het overheidsbeleid op sociaal-ekonomisch vlak.

Het wetenschappelijk onderzoek is en mag zeker niet uitsluitend gericht worden op industriële technologische toepassingen. Ook op het vlak van letteren en wijsbegeerte, psychologie, kunst en cultuur in het algemeen, welzijnszorg, enz... is er een dringende behoefte aan wetenschappelijke analyse en onderzoek.

Bij het opstellen van de inventaris moet dan ook een onderscheid gemaakt worden tussen de grote maatschappelijke sectoren waarop het onderzoek is gericht (industriële technologische vernieuwing, leefmilieu, sociale relaties, makro-ekonomische inzichten, psychologie, kunst en cultuur, het wetenschappelijk onderzoek op sociaal-ekonomisch vlak ten behoeve van het overheidsbeleid, enz...).

Voor elk van die sectoren moet nagegaan worden hoe de **doorstroming** verloopt van het oorspronkelijk wetenschappelijk onderzoek naar de praktische toepassing ervan. Of met andere woorden, **welke fasen worden er doorlopen van de kennis-produktie naar de realisatie.**

Voor **technologische vernieuwingen** is daarbij vooral de kennis van het **innovatieproces** zeer belangrijk (gaande van het onderzoeks- of speurwerk tot de verkoop van een nieuw produkt).

Ook voor het verfijnen van het overheidsbeleid op sociaal-ekonomisch vlak (gaande van de sanering van het leefmilieu tot de vernieuwing van de expansiewetgeving), kan het wetenschappelijk onderzoek een belangrijker rol spelen dan tot nu toe het geval is. De structurele kloof tussen onderzoek en beleid, het feit dat het onderzoek ten behoeve van het overheidsbeleid vooral op korte termijnproblemen is gericht, de indruk dat onderzoek evenzeer onderhevig is aan modegrillen als de kleding van de onderzoekers en de beleidsmensen, enz... brengen immers mee dat de bruikbaarheid van het onderzoek voor het beleid soms zeer beperkt is. Ook daar is verandering noodzakelijk.

Men dient na te gaan welke fasen door het wetenschappelijk en technologisch onderzoek eventueel verwaarloosd worden.

Daarbij aansluitend is het zeer belangrijk te weten op welke fasen het wetenschappelijk en technologisch onderzoek in Vlaanderen wordt gekoncentreerd en **welke fasen eventueel verwaarloosd worden.**

Gaat het b.v. om:

- innovaties in het kader van de bestaande productieprogramma's;
- nieuwe produkten;
- verbetering van de technische functies van de produkten;
- rationalisering van het productie-proces: auto-matisering en mechanisering via machines en reorganisaties van het arbeidsproces;
- specialisatie in de verkoop- en distributiesystemen, enz...

Naargelang van het soort onderzoek zal uiteraard ook de weerslag op de werkgelegenheid anders zijn. Ook is het duidelijk dat in de beginfase het overheidsbeleid over meer speelruimte beschikt om het onderzoek te oriënteren, dan in de eindfase.

3.1.3.

Het soort onderzoek is bepalend voor de weerslag op de werkgelegenheid.

Bij elk soort onderzoek moet voor elke fase nagegaan worden welke de motieven zijn van de privésector of de overheid: winst of gemeenschappelijk belang, de ondernemingsgrootte, de markt- en machtspositie, milieu-overwegingen, het statuut van de navorsers, enz...

Voor elke fase moet nagegaan worden welke de motieven van het wetenschappelijk en technologisch onderzoek zijn.

De doorstroming van de informatie en de resultaten van de ene naar de andere fase speelt hier een belangrijke rol. Als alles gebeurt binnen b.v. eenzelfde multinationale onderneming zijn er wellicht minder problemen.

Maar wat met wetenschappelijke resultaten die in overheidsinstellingen bereikt worden en niet onmiddellijk kunnen toegepast worden in overheidsbedrijven bv. ?

Zo kunnen de tekortkomingen opgespoord worden en kan een gepast overheidsbeleid uitgestippeld worden.

Zodra de motieven bekend zijn kan worden nagegaan waar er **tekortkomingen** zitten en via welk overheidsbeleid ze kunnen weggewerkt worden.

3.1.4.

Er moet veel meer aandacht besteed worden aan de **brede maatschappelijke gevolgen** van de reeds toegepaste technologie en van het aan gang zijnde wetenschappelijk en technologisch onderzoek. Met name de weerslag op de werkgelegenheid, het milieu, de ruimtelijke ordening, de psycho-sociale relaties, de veiligheid, het democratiseringsproces, enz... is hier belangrijk. Vooral de weerslag op

De brede maatschappelijke gevolgen moeten onderzocht worden, vooral dan de weerslag op de werkgelegenheid.

De automatisering en mechanisering hebben dikwijls een direkte en negatieve invloed gehad op de werkgelegenheid.

Er zijn echter ook indirecte effecten die positief kunnen uitvallen, zoals:

- kapitaalbesparende technieken ten gunste van arbeidsscheppende investeringen.

- produktiviteitsstijging met een toename van de koopkrachtige vraag.

De technologische evolutie heeft uiteindelijk ook een weerslag op de kwaliteit van de werkgelegenheid.

de **werkgelegenheid** staat in het brandpunt van de belangstelling.

a) De **automatisering en mechanisering** heeft in diverse gevallen duidelijk een direkte en negatieve invloed gehad op de **werkgelegenheid**.

Enkele voorbeelden:

- bij de fabrikage van recente modellen van kleurentelevisieontvangers is 30 tot 40% minder arbeid nodig, vergeleken met vorige types,

- de technologische vernieuwing in de telekommunikatie-industrie heeft in 15 jaar tijd een besparing van 50 tot 60% op de produktie-uren opgeleverd.

- een nieuw kassa-computer systeem maakt in vele grootwarenhuizen 5 tot 10% van het personeel "overbodig",

- het geleidelijk inschakelen van industriële robots die elk voor 80% een werknemer kunnen vervangen, enz...

Er zijn uiteraard ook **indirekte effecten die positief kunnen uitvallen**. Zo zijn er voorbeelden bekend van **kapitaalbesparende technieken**, die kapitaal vrijmaken dat voor arbeidsscheppende investeringen kan aangewend worden. Computers, die 25 jaar geleden een heel verdieping in beslag namen, zijn nu vervangen door een rekenmachine die in een aktentas kan opgeborgen worden en die tegen een fractie van de kosten 100-maal zo snel werkt. Verwacht wordt dat een systeem, dat nu nog een half miljoen dollar kost in het midden van de jaren '80 op 5.000 dollar zal komen.

Soms wordt de stelling verdedigd dat de produktiviteitsstijging, die gepaard gaat met nieuwe technieken, zal worden omgezet in een toename van de koopkrachtige vraag naar nieuwe produkten of diensten. Dit zou een kompensatie bieden voor de verdwenen arbeidsplaatsen door het scheppen van een ander soort werkgelegenheid.

Het uiteindelijk resultaat van dit alles is weliswaar nog niet heel duidelijk maar, vooral in het buitenland, begint daaromtrent een ernstig onderzoek op gang te komen.

Ook de weerslag van de technologische evolutie op de **kwaliteit van de werkgelegenheid** mag niet uit het oog verloren worden.

Er zijn voldoende voorbeelden van vuile en ongezonde arbeid die door automatisering en mechanisering kan uitgeschakeld worden. Maar er zijn ook voorbeelden waarbij de voortschrijdende technologische ontwikkeling geen interessante arbeidsplaatsen voor geschoolde werknemers heeft gecreëerd.

Een typisch voorbeeld is de ervaren en goed geschoolde boekhouder die nu vervangen wordt door ponystypistes met een lagere schoolopleiding.

Daarnaast dient men ook met het ontstaan van technische vervreemding rekening te houden.

Jobs, waarvoor nog een zekere taakkennis nodig is, worden vooral door de automatisering soms gereduceerd tot louter uitvoerende en kontrolerende handelingen waarvoor niet altijd hooggespecialiseerde werknemers vereist zijn. Onderhoud en bediening van elektronische apparatuur bv. vergt lang niet altijd veel technische kennis en scholing.

Bovendien moet met het ontstaan van **technische vervreemding** rekening worden gehouden. Het vervreemdingseffect dat zich voordoet bij de arbeider die van één onderdeel alles weet en een welbepaalde vaardigheid volledig beheerst maar van de rest en ook van het geheel geen weet meer heeft, zal in de toekomst ongetwijfeld nog heel wat problemen stellen.

Interessante beleidsinstrumenten zoals **technology assessment** worden nog te weinig gebruikt.

b) Het feit dat interessante beleidsinstrumenten zoals **technology assessment** (met onder meer **maatschappelijke kosten - baten analyses en risico-analyses**) in Vlaanderen nog veel te weinig gebruikt worden, is ook een belangrijke tekortkoming.

Technology assessment bv. is een methode voor het systematiseren van overzichtelijke informatie over de maatschappelijke gevolgen van verschillende technologische alternatieven, waardoor de openbare besluitvorming kan verbeterd worden.

In de Verenigde Staten, Zweden en Japan werden daarvoor reeds speciale overheidsdiensten opgericht. Ook in West-Duitsland, Nederland en zelfs op het vlak van de E.E.G. en de Verenigde Naties worden voorstellen terzake bestudeerd.

Projecten, waarop technology assessment nuttig kan toegepast worden, zijn bv. data-banken, kanaaltunnel, genetic engineering, kabeltelevisie en videophone, energiesystemen, off shore technieken, nieuwe geneesmiddelen, aanleg van een metro, aanleg van een eiland in de Noordzee voor industrievestigingen, enz...

Bij deze technieken houdt men ook rekening met de externe effecten op lange termijn.

De Vlaamse overheid zou op dit terrein een pioniersrol moeten spelen.

Belangrijk is dat talrijke alternatieven voor die projecten vanuit verschillende hoeken onderzocht worden naar hun directe en indirecte gevolgen op economisch, sociaal, ecologisch, medisch, psychologisch, planologisch en juridisch vlak. Vooral de externe effecten die op lange termijn door de ganse gemeenschap moeten gedragen worden komen daarbij aan bod. Op Belgische vlak hebben de Dienst voor Nijverheidsbevordering (Cfr. Symarindus- studie met betrekking tot Zeebrugge), het Departement voor Toegepaste Economische Wetenschappen van de K.U.L. (Cfr. autoweg A 24) en het Studiecentrum voor Economisch en Sociaal Onderzoek van de Universiteit Antwerpen (Cfr. Baalhoekkanaal en Bocht van Bath) reeds enkele pogingen in die richting gewaagd. Die pogingen moeten echter ontwikkeld en gesystematiseerd worden. De Vlaamse overheidsinstanties moeten terzake op hun terrein een pioniersrol vervullen.

3.2.

Een nieuw wetenschaps- en onderzoeksbeleid.

Met een beter inzicht in de bestaande situatie, is het gemakkelijker een nieuw wetenschaps- en onderzoeksbeleid uit te stippelen.

In dat verband, moet aandacht besteed worden aan de doelgebieden van het overheidsbeleid en aan de instrumenten.

3.2.1.

De doelgebieden.

Een nieuw onderzoeksbeleid is nodig:

1) Voor een verbetering van de traditionele overheidsactiviteiten, maar ook voor het economisch overheidsinitiatief.

2) Voor een meer wetenschappelijk onderbouw van het sociaal-economisch beleid van de overheid.

a) In de eerste plaats is een nieuw onderzoeksbeleid nodig voor een betere oplossing van de problemen op de terreinen waar de overheid rechtstreeks actief is. Dat is niet alleen het geval voor de **traditionele overheidsactiviteiten** in het kader van de gezondheidszorg, het arbeidsmarktbeleid, de ruimtelijke ordening enz... maar ook voor meer nieuwe activiteiten zoals het **ekonomisch overheidsinitiatief** (met zijn sociale en zijn economische as).

De research ten behoeve van al deze activiteiten zou door de overheid zelf maximaal moeten uitgevoerd worden.

b) In de tweede plaats moet er gedokterd worden aan het wetenschappelijk onderzoek op sociaal-economisch vlak ten behoeve van het algemeen overheidsbeleid dat gericht is op het realiseren van doelstellingen zoals volledige werkgelegenheid, een beter leefmilieu en regionale spreiding van de welvaart.

Deze research zou dus een meer wetenschappelijke onder-

bouw moeten geven aan het sociaal-ekonomisch beleid van de overheid. Het is duidelijk dat hiervoor de studiediensten van de verschillende ministeries, parastatalen, e.a. alsook de universiteiten een belangrijke taak is weggelegd.

3) Voor een nieuw beleid inzake privé-onderzoek.

c) In de derde plaats moet de overheid een **nieuw beleid vastleggen ten aanzien van het wetenschappelijk en technologisch onderzoek in de privé-sektor.** Hier komt het erop aan op zijn minst **ongewenste neveneffecten te vermijden** en dit privé-onderzoek zelf zoveel mogelijk **te richten op de planmatig vastgelegde doelstellingen van de ganse gemeenschap.**

3.2.2. De instrumenten.

Een degelijke onderzoeks-infrastructuur moet opgebouwd worden voor de overheidsactiviteiten.

De overheid heeft verscheidene mogelijkheden om de gestelde doelstellingen te realiseren.

Een Nationaal Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek met regionale afdelingen dient opgericht te worden.

a) In de eerste plaats moet de **overheid beschikken over een degelijke onderzoeks-infrastructuur**, zodat de afhankelijkheid van privé-studiebureaus geleidelijk kan verminderd en uiteindelijk uitgeschakeld worden. Dat zal uiteraard ook een interne en een globale reorganisatie vergen van alle overheidsinstellingen die thans reeds op het onderzoeksterrein actief zijn.

Dit Instituut als openbare instelling, moet optreden als werkgever.

Dat zal een reeks institutionele hervormingen vereisen, zoals de oprichting van een **Nationaal Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek met regionale afdelingen.** Het kader van dit Instituut zou gevormd worden door het geheel van het onderzoekspersoneel, dat gesubsidieerd wordt door de overheid, met name van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek, het Fonds voor Kollektief Fundamenteel Onderzoek, het Fonds voor Wetenschappelijk Geneeskundig Onderzoek, het Interuniversitair Instituut voor Kernwetenschappen, het Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw, de nationale centra, enz.

Een nieuw statuut is ook nodig voor het wetenschappelijk personeel, medewerkers, navorsers, hulppersoneel...

Dit Instituut zou als openbare instelling optreden als werkgever, maar de navorsers zouden blijven werken in de bestaande laboratoria, centra, universiteiten en wetenschappelijke instellingen.

Daarnaast is er een nieuw statuut nodig voor het wetenschappelijk personeel, de wetenschappelijke medewerkers en de navorsers in overheidsdienst, dat voorziet in:

- een volledige loopbaan,
- werkzekerheid,
- en de mogelijkheid tot verandering van werkkring.

De overheid beschikt over een aantal instrumenten t.o.v.

privé-research:

1. verbod tot onderzoek
2. voorwaarden eindprodukt
3. subsidies
4. afname eindprodukt
5. onderzoeksopdrachten.

Deze instrumenten moeten onderzocht worden met het oog op een planmatig wetenschaps- en onderzoeksbeleid.

Er is nog steeds geen democratische oriëntering en controle in het wetenschappelijk en technologisch onderzoek.

Ook het statuut van het hulppersoneel van het wetenschappelijk onderzoek (administratief, technisch en werkliedenpersoneel) moet verbeterd worden.

b) Wat in de tweede plaats het **overheidsbeleid ten aanzien van de privé-research** betreft, beschikt de overheid over verscheidene instrumenten:

1° Ze kan bepaalde onderzoeken en het produceren en op de markt brengen van een bepaald produkt (natuurlijke hormonen voor de veefokkerij bv.), verbieden.

2° Ze kan **voorwaarden stellen ten aanzien van het eindprodukt** (bv. omtrent veiligheid, milieu, energie- en grondstofverbruik).

3° Ze kan **subsidies of belastingfaciliteiten** toestaan; de **kontraktuele planning** dient daarbij ingeschakeld te worden

4° de waarborgen om in bepaalde mate het eindprodukt (bv. bij nieuwe radarsystemen of milieueapparatuur) aan te schaffen.

5° onderzoeksopdrachten aan privé-instellingen (wat dikwijls ten nadele gaat van de eigen overheidsinstellingen), enz.

Al die instrumenten moeten op hun efficiëntie onderzocht worden, ten einde een **werkelijk planmatig wetenschaps- en onderzoeksbeleid** gestalte te kunnen geven.

3.3.

Demokratisering van het wetenschaps- en onderzoeksbeleid.

Overheid, vakbeweging, bedrijfsleven en consumenten hebben hier dus een duidelijke rol te vervullen.

Bij gebrek aan informatie en inzicht in het huidige wetenschappelijk en technologisch onderzoek, is er van een democratische oriëntering en controle in feite nauwelijks sprake.

Essentiële vragen zijn hier: "wie bepaalt wie wat gaat onderzoeken en wie de resultaten van het onderzoek gaat gebruiken".

Er is dan ook een dringende behoefte om bij het bepalen van de **prioriteiten** van het wetenschappelijk- en technologisch onderzoek in de overheidsinstellingen zelf, bij het verlenen van overheidssteun aan de privé-research en bij het controleren van het gebruik van de resultaten van het onderzoek, democratische spelregels en criteria in te bouwen. Daarbij dienen zowel de **financiers** en de **onderzoekers zelf** als **al diegenen die de positieve en eventueel negatieve effecten van de wetenschappelijke en technologische vernieuwingen zullen ondergaan**, betrokken te worden.

De *overheid*, de *vakbeweging* (interprofessioneel en als vertegenwoordigers van de onderzoekers) het **bedrijfsleven** en de **konsumenten** (mede vertegenwoordigd door de vakbeweging) hebben hier dus een duidelijke rol te vervullen.

Bovendien moeten alle beleidsbeslissingen omtrent de keuze en financiering van onderzoeksprojecten, alsook de benoemingen of aanwervingen, openbaar worden gemaakt, samen met het waarom van deze beslissingen.

Tenslotte is het duidelijk dat deze democratisering zich ook zal moeten doorzetten in de dagelijkse praktijk van de universitaire diensten en andere wetenschappelijke instellingen. Ook op dat terrein zal de arbeiderskontrolé konkreet gestalte moeten krijgen.

8. ANDERE

Als besluit : toch nog andere regionale aangelegenheden.

In vorige hoofdstukken hebben wij een eerste keuze gedaan uit de beleidsmogelijkheden die kunnen bijdragen tot versterking van een volledige en volwaardige werkgelegenheid in Vlaanderen.

Voor de Vlaamse Intergewestelijke A.B.V.V. lag het accent op de aangelegenheden, die in kader van de op gang gekomen staatshervorming, tot de exclusieve bevoegdheid van het gewest of gemeenschap Vlaanderen behoren.

Er werden beleidskeuzen geformuleerd op terreinen als:

- het gewestelijk economisch beleid (planning, expansiewetgeving, hulp aan bedrijven in moeilijkheden, K.M.O.'s, M.N.O.'s en openbaar industrieel initiatief);
- het gewestelijk werkgelegenheidsbeleid (in het kader werd onze visie weergegeven op het vlak van plaatsing, S.R.T.K., beroepsopleiding, vervolmaking en herscholing door R.V.A.);
- de relatie tussen ruimtelijke planning en sociaal-economische planning,
- het sociaal infrastructuurbeleid en
- het leefmilieu.

Wij zijn er ons van bewust dat naast deze aangelegenheden er nog andere zijn die een bijdrage kunnen leveren tot oplossing van de crisis in Vlaanderen, zoals: het industrieel beleid, het energiebeleid, de kredietpolitiek, het huisvestingsbeleid, het vormingsbeleid, enz...

Wij kunnen nu reeds aankondigen dat na dit Kongres met als thema: "VOOR EEN NIEUW SOCIAAL EKONOMISCH BELEID" er andere thema-kongressen zullen volgen, waarop de VL.I.G/A.B.V.V. haar beleidskeuzen op domeinen als ruimtelijke ordening en grondbeleid, huisvestingsbeleid, milieubeleid, volksgezondheid, welzijnsbeleid, vormingsbeleid, waterbeleid, het gewestelijk toegepast onderzoek, een konkretere vorm zal geven en afronden.

INHOUDSTAFEL

HOOFDSTUK VI:

BELEIDSVOORSTELLEN.

1. De Planning.	blz.	5
2. Gewestelijk Economisch Beleid.	blz.	17
a. Gewestelijke economische expansie.	blz.	17
b. Hulp aan bedrijven in moeilijkheden.	blz.	39
c. De K.M.O.'s.	blz.	55
d. De multi-nationale ondernemingen.	blz.	59
e. Openbaar economisch initiatief.	blz.	63
3. Arbeidsmarktbeleid.	blz.	69
a. Plaatsing.	blz.	69
b. De sub-regionale tewerkstellingskomitees.	blz.	79
c. Beroepsopleiding, -omschakeling en -bijscholing in het kader van de R.V.A.	blz.	89
4. Voor een actief ruimtelijk beleid.	blz.	107
5. Sociale infrastructuur.	blz.	115
6. Leefmilieu en werkgelegenheid.	blz.	127
7. Het onderzoeks- en wetenschapsbeleid.	blz.	133
8. Andere.	blz.	143